T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

BEHİÇ AK'IN HİKÂYELERİNİN DUYARLIK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hazırlayan
KÜBRA ARSLAN

Yüksek Lisans Tezi

Temmuz 2025
KAYSERİ

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

BEHİÇ AK'IN HİKÂYELERİNİN DUYARLIK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hazırlayan
KÜBRA ARSLAN

Danışman
DOÇ. DR. EROL AKSOY

Temmuz 2025
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir bilimsel çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Kübra Arslan

İmza

YÖNERGEYE UYGUNLUK

Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi adlı **Yüksek Lisans Tezi,** Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi' ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan	**Danışman**
Kübra ARSLAN	Doç. Dr. Erol AKSOY

KABUL VE ONAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Kübra ARSLAN'ın hazırladığı **Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi** başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı	Unvan Ad SOYADI	Doç. Dr. Abdulkadir BAYRAM
Jüri Üyesi (Danışman)	Unvan Ad SOYADI	Doç. Dr. Erol AKSOY
Jüri Üyesi	Unvan Ad SOYADI	Doç. Dr. Semih ZEKA

Bu tez Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından … / … / …… tarihinde uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca … / … / …… tarihi ve …….. sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Onur Alp İLHAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve çalışmalarım süresince yardımlarını ve değerli zamanını esirgemeyen, tezin hazırlanması aşamasında görüş ve önerileri ile yol gösteren, bana hep destek olan sevgili danışman hocam Doç. Dr. Erol Aksoy'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimime başladığım günden itibaren çalışmalarımda beni teşvik eden, cesaretlendiren, bana her zaman destek olup hiçbir zaman yalnız bırakmayan, her daim motive eden, hayatım boyunca üzerimde en büyük emeği olan babama ve anneme, desteklerini esirgemeyen kız kardeşlerime, varlıklarıyla her zaman yanımda olduklarını hissettiren dostlarıma ve meslektaşlarıma, tez sürecine birlikte başladığım ve tez sürecini birlikte tamamladığım her zaman yoldaşım olan ikizim Büşra ARSLAN'a çok teşekkür ederim.

Kübra ARSLAN
Temmuz 2025, KAYSERİ

ÖZ

BEHİÇ AK'IN HİKÂYELERİNİN DUYARLIK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Kübra ARSLAN

Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Temmuz, 2025
Danışman: Doç. Dr. Erol AKSOY

Çocuk edebiyatı eserlerinin amacı çocuklara öğretmekten çok, insana ve yaşama ilişkin duyarlıklar kazandırmaktır. Yazınsal nitelikli yapıtlar bu amaca iletilerin sezdirme gücüyle ulaşır. Çocuk edebiyatı yapıtları, çocukların duyarlık eğitimlerinde kullanılan aktif araçlardır. Çocuk edebiyatı yapıtları, çocuğun dünyasına seslenerek çocuğun duyarlı bir birey olarak yetişmesine katkı sağlar. Kitaplar aracığıyla çeşitli alanlarda duyarlık edinen çocuk, toplumda sağlıklı bir birey olabilmektedir. Çocuk edebiyatı ile duyarlık eğitimi arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda eserlerin duyarlık eğitimi açısından incelenmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada Behiç Ak'ın hikâyeleri duyarlık eğitimi açısından incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelenmesi ile elde edilen veriler betimsel çözümleme tekniği ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler Dizisinde" yer alan hikâye kitaplarında 38 duyarlık kategorisinden 36'sının farklı oranlarda bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışmada incelenen kitapların çocuğu farklı konularda duyarlı kılacağı sonucuna varılmıştır. İncelenen kitapların duyarlık alanları açısından zengin olması çocukların duyarlık eğitimlerinde kullanabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Behiç Ak, çocuk, çocuk edebiyatı, duyarlık, duyarlık eğitimi.

ABSTRACT

EXAMINATION OF BEHİÇ AK'S STORIES IN TERMS OF SENSITIVITY EDUCATION

Kübra ARSLAN

Erciyes University, Institute of Educational Sciences
Master's Thesis, July, 2025
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Erol AKSOY

The purpose of children's literature works is to provide children with sensitivities about people and life rather than teaching them. Literary works achieve this goal through the power of conveying messages. Works of children's literature are active tools used in children's sensitivity training. Works of children's literature speak to the child's world and contribute to the child's growth as a sensitive individual. A child who acquires sensitivity in various areas through books can become a healthy individual in society. Considering the relationship between children's literature and sensitivity education, the importance of examining the works in terms of sensitivity education becomes evident.

In this study, Behiç Ak's stories were examined in terms of sensitivity education. Document review, one of the qualitative research methods, was used in the study. The data obtained by examining the document was analyzed using the descriptive analysis technique. As a result of the study, it was determined that 36 of 38 sensitivity categories were found in different proportions in the story books in Behiç Ak's "Smile-making Stories Series". It was concluded that the books examined in the study would sensitize the child on different subjects. The fact that the books examined are rich in terms of sensitivity areas shows that children can use them in sensitivity training.

Keywords: child, children's literature, sensitivity, sensitivity education, Behiç Ak.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK i
YÖNERGEYE UYGUNLUK ii
KABUL VE ONAY iii
ÖN SÖZ iv
ÖZ v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ x
KISALTMALAR ve SİMGELER xi
BÖLÜM I
GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 4
1.2. Araştırmanın Amacı 5
1.3. Araştırmanın Önemi 6
1.4. Sayıltılar 8
1.5. Sınırlılıklar 8
1.6. Tanımlar 9
BÖLÜM II
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 10
2.1. Çocuk 10
2.2. Çocuk Edebiyatı 12
2.3. Edebiyat ve Çocuk İlişkisi 14
2.4. Çocuk Edebiyatının İşlevleri 17
2.5. Duyarlık 21
2.6. Duyarlık Eğitimi 22
2.7. Duyarlık Kategorileri 25
2.8. Çocuk Edebiyatı Yazarı Behiç Ak 29
2.9. İlgili Araştırmalar 32
2.9.1. Duyarlık eğitimi ile ilgili yazılan makaleler 32
2.9.2. Duyarlık eğitimi ile ilgili yazılan tezler 33
2.9.3. Behiç Ak ile ilgili yapılan araştırmalar 36

BÖLÜM III
YÖNTEM 39
3.1. Araştırma Modeli 39
3.2. Araştırma Dokümanları 39
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları 40
3.4. Verilerin Analizi 40
BÖLÜM IV 42
BULGULAR 42
4.1. Behiç Ak'ın "Akvaryumdaki Tiyatro" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular 42
4.2. Behiç Ak'ın "Alaaddin'in Geveze Su Boruları" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular 54
4.3. Behiç Ak'ın "Buzdolabındaki Köpek" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular 63
4.4. Behiç Ak'ın "Galata'nın Tembel Martısı" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular 74
4.5. Behiç Ak'ın "Geçmişe Tırmanan Merdiven" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular 83
4.6. Behiç Ak'ın "Güneşi Bile Tamir Eden Adam" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular 93
4.7. Behiç Ak'ın "Havva ile Kaplumbağa" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular 101
4.8. Behiç Ak'ın "Kedilerin Kaybolma Mevsimi" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular 109
4.9. Behiç Ak'ın "Pat Karikatür Okulu" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular 117
4.10. Behiç Ak'ın "Vapurları Seven Çocuk" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular 125
BÖLÜM V 137
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 137
5.1.Tartışma ve Sonuç 137
5.2. Öneriler 143
KAYNAKÇA 145
EKLER 152

EK 1: Behiç Ak'ın Hikâye Kitaplarının Kapak Tasarımları 152
ÖZGEÇMİŞ 157

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Behiç Ak'ın eserleri ve ödülleri. 30
Tablo 2 Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" dizisinde bulunan hikaye kitapları..... 39
Tablo 3 Duyarlılık kategorileri 41
Tablo 4 "Akvaryumdaki Tiyatro" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı..... 42
Tablo 5 "Alaaddin'in Geveze Su Boruları" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı..... 54
Tablo 6 "Buzdolabındaki Köpek" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı..... 63
Tablo 7 "Galata'nın Tembel Martısı" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı..... 74
Tablo 8 "Geçmişe Tırmanan Merdiven" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı..... 83
Tablo 9 "Güneşi Bile Tamir Eden Adam" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı..... 93
Tablo 10 "Havva ile Kaplumbağa" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı..... 101
Tablo 11 "Kedilerin Kaybolma Mevsimi" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı..... 109
Tablo 12 "Pat Karikatür Okulu" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı..... 117
Tablo 13 "Vapurları Seven Çocuk" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı..... 126
Tablo 14 İncelenen 10 hikâye kitabının duyarlık kategorilerine ilişkin bulgular..... 134

KISALTMALAR ve SİMGELER

ÇHS : Çocuk Hakları Sözleşmesi.

TDK : Türk Dil Kurumu.

vb : ve benzeri.

vd : ve diğerleri.

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsan yaşamı bebeklik dönemi, çocukluk dönemi, gençlik ve yaşlılık dönemi gibi dönemlere ayırılabilir. İnsanın doğduğu andan itibaren iki yaşına kadar geçen süreye bebeklik; üç yaşından altı yaşına kadar geçirdiği süreye ilk çocukluk; yedi yaşından on bir yaşına kadar geçirdiği süreye son çocukluk; on iki yaşından on sekiz yaşına kadar geçirdiği süreye ergenlik; yirmi yaşından otuz beş yaşına kadar geçirdiği süreye gençlik adı verilmektedir. Otuz yaşından elli beş yaşına kadar geçirdiği dönem orta yaş; elli beş ve sonrası ise yaşlılık dönemi olarak nitelendirilmektedir (Değer, 2019). Her dönemin belirli yaş süresi vardır. Bizi ilgilendiren çocukluk döneminin yaş süresi iki ila on sekiz arasındadır. Bu yaş aralığı çok önemlidir. Çocuğun bu yaşlarda davranışları sürekli gelişmektedir. Çocuğun bedensel, zihinsel, dilsel ve psikolojik gelişimi bir bütünlük içerisindedir. Bu bütünlüğü oluşturan parçalar birbirini tamamlamakta, aynı zamanda da birbirini desteklemektedir. Parçaların birinde ortaya çıkacak olumsuz bir durum diğer gelişim alanlarını da etkileyecektir. Bu yüzden çocuğun her gelişim alanına büyük bir hassasiyetle yaklaşılması gerekmektedir. Orçan (2021), anne- babaların çocuklarını eğitirken ilk olarak gelişim evrelerini bilmelerini gerektiğini dile getirmektedir. Anne- baba gelişim dönemlerini iyi bilmelidir. Çocuklarının gelişim evrenini tanımalıdırlar. Başka bir ifadeyle, çocuklarını ve çocuklarının gelişim dönemini tanıyarak işe başlamalıdırlar.

Çocuk, bedensel ve zihinsel gelişimi içinde bilmediklerini öğrenmek ister. Öğrenme ihtiyacı doğumla başlar ve ömür boyunca devam eder. Çocuğun çevresindekiler ona yeni bilgiler öğreten, bilgi sahibi olmasını sağlayan bireylerdir. Bu bireylerin başında anne ve baba gelmektedir. Anne ve baba, çocuğun çevresinden yeni bilgi edinmesinde rol oynayan en önemli kişilerdir. Çocuk hem kendindeki hem de çevresindeki değişiklikleri bilmek ister. Bu durum çocuğun çevresine uyum sağlayabilmesi için gereklidir.

İnsanın çevreye uyum sağlamaya çalışması insan davranışlarını ortaya çıkarmaktadır. Davranışlar bir kez kazanıldığında tekrar düzeltilmesi güçleşmektedir. Bu sebepten dolayı davranışları başlangıçta doğru kazanılabilmek önem arz etmektedir (Oktay, 2000). Bireylerde çeşitli davranışların kazandırılması çocukluk döneminde başlamaktadır. Bunun için çocukluk dönemi önemlidir. Zihinsel gelişimin hızlı olduğu dönem çocukluk dönemidir. Yeni bilgilerin edinildiği, karakterin oluştuğu bu dönemde birçok faktör rol oynamaktadır. Bu faktörler; aile, çevre, öğretmen, okul, iletişim araçları vb.dir. Çocuğun karakterinin oluşmasında, duyarlık kazanmasında bu faktörlerin olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Karakterin ilk oluşmaya başladığı zamanda çocuk, aile içindedir. Bu yüzden aileye büyük sorumluluk düşmektedir. Ailenin tutum ve davranışları çocuğa örnek teşkil etmektedir. Gök (2013), bireylerin anne ve babasını örnek alarak edindikleri bilgileri günlük hayatlarına uyarladıklarını dile getirmektedir. Duyarlı anne ve babalar, duyarlı bireyler yetiştirmektedir. Akbağ (2021), çocuğun yetişme sürecinde anne ve babanın izlediği tutum ve davranışların çocuğun kişilik ve sosyal gelişiminde ne kadar önemli olduğunu şu sözlerle açıklamaktadır: Örneğin; aşırı otoriter ortamda yetişen çocuklar içekapanık veya tam tersine saldırgan davranış göstermektedir. Şiddet gören ve baskı altında olan çocuk girdiği ortamlarda diğer çocuklar üzerinde baskı kurarak ya da şiddet göstererek istediklerini elde etmeye çalışırlar. Eğitimde ödüllendirmeden çok cezaya maruz kalan çocuklarda ise özgüven azalmaktadır. Çocuğun birey olarak görüldüğü, duygu, ilgi ve ihtiyaçlarının dinlendiği bir ailede büyüyen çocuk ise girişken ve sosyal açıdan olgun bir kişilik yapısı geliştirir.

Günümüzde ortaya çıkan modernleşme süreci ve teknolojik gelişmeler sonucunda insan bilimin ve teknolojinin karşısında insanlık değerini kaybetmeye başlamıştır. Modern dönemde insanı insan yapan, insanın benliğini ortaya çıkaran değerler önemsizleşmiştir. Toplumsal hayatın dışında kalan değerler sonucunda yozlaşmalar, doğru değerlerin yerine yanlış değerlerin oluşması ve toplumsal çözülmeler ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan tüm bu sorunlar aile başta olmak üzere çeşitli eğitim faaliyetleri ile çözülebilecektir (Zerenüz, 2024). Çeşitli eğitim faaliyetleri içinde duyarlık eğitimi de yer almaktadır. Duyarlık eğitimi, insanın içinde yaşadığı toplumdaki ve dünyadaki olaya, olguya, sorun ve çıkmaza, insana ve doğaya, yaşama karşı edebiyat eserlerinin sezdirim yoluyla bireyi duyarlı kılmaya yönelik olan bir eğitimdir (Aslan, 2019). Duyarlık eğitiminin gayesi, çocuğun bir şekilde şahit olduğu olaylar, durumlar karşısında insancıl değerlerin çocuğun anlam

dünyasına uygun olacak şekilde anlatılması olarak açıklanabilir (Alamdar ve Süngü, 2017).

Duyarlık eğitimi ailede başlamaktadır. Çocuğun birçok duyarı edinmesinde aile ortamı etkin rol oynamaktadır. Aile ortamından sonraki aşama ise eğitim kurumlarıdır. Aile içinde başlayan duyarlık eğitimi okul ile devam etmektedir. İki ortam birbirini destekler ve tamamlar. Yılmaz (2018), değerler eğitiminde diğer aşamanın arkadaşlar, sosyal medya, filmler, gazete ve dergiler gibi unsurlardan oluştuğunu dile getirir. Edebiyat da bu unsurlar arasında yer almaktadır.

Çocuğa duyarlık kazandırmanın bir yolu da çocuğu nitelikli çocuk edebiyatı yapıtları ile buluşturmaktır. Yapıtlarda duyarlıklar çocuğa sezdirilir. Duyarlıklar doğrudan, dikte edilerek, öğüt vererek verilmez. Duyarlık konuları sağlam kurgularla oluşturulur ve çocuğa sezdirilir. Böylelikle çocuğun duyarlık eğitimine katkı sağlanır. Şirin (2007) çocuk edebiyatını, çocuğu duyarlı bir şekilde yetişkinliğe hazır eden geçiş edebiyatı olarak görmektedir. Bu yüzden çocuk edebiyatı yapıtları duyarlık eğitiminde büyük önem taşımaktadır.

Çocuk edebiyatı yapıtları, çocuk duyarlığıyla işlenmiş, çocuk seviyesine uygun bir dil ile yazılmış eserlerdir. Çocuk edebiyatı, çocuk duyarlılığını yitirmemiş her yaştan yetişkin yazarın ortaya koyabileceği bir edebiyattır, denebilir. Metinlerin alıcısı, ilk olarak çocuklardır. Ancak bu metinlerin yalnızca çocuklar tarafından okunacağı düşünülmemelidir. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinden yetişkinler de keyif almaktadır. Ele alınan konunun çocuğun biliş ve duyuşuna uygun olması, dilin güzel kullanılması, metnin kurgusunun çekiciliği metinlerde önemli olan hususlardır. Bu özelliklerin yanında metinlerde akıcı maceralara yer vererek çocuğun ilgisi canlı tutulmalıdır. Çocuk edebiyatı, eğitici tarafıyla da öne çıkmaktadır. Doğrudan çocuğu eğitmek gayesiyle ortaya konmamış olsa da çocukta olumlu izlenimler bırakmayı amaçlar. Çocukta davranış geliştirme bakımından olumlu yönde gelişim ve değişimler oluşmasını sağlar. Başka bir ifadeyle hem çocuğun dilsel kabiliyetini geliştirir hem de çocuğun farkında olmadan evrensel ve millî değerlere karşı bilinç edinmesine katkı sunar (Karatay, 2007).

Çocuk kitapları, çocuğa ana dili bilinci kazandırır. Çocuk kitapları aynı zamanda içerisinde barındırdığı iletiler bağlamında da çocuğun kişilik gelişiminin temellerini oluşturmaktadır. Bu edebî eserler, olay örgüsü, şahıs kadrosu ve özellikleri, eğitici materyalleri ile çocuğun kendisini ve çevresini tanımasını sağlar. Çocuk, kitaplar aracılığıyla birçok değeri ve olguyu örtük öğrenme ile kavrar; olaya

ve duruma göre gerekli olan davranışları akıl süzgecinden geçirerek öğrenir. Bütün bu özellikler de duyarlık eğitiminde çocuk kitaplarını kullanmanın ne kadar etkili olduğunu bize gösterir (Ay ve Topçuoğlu Ünal, 2020).

1.1. Problem Durumu

Günümüzde modern yaşama geçişle birlikte, geleneksel yaşam tarzı geride kalmaya başlamıştır. Geleneksel yaşamda var olan topluluğa dayalı özellikler yavaş yavaş terk edilmiştir. Modern çağ beraberinde hızlı tüketimi, yabancılaşmayı, bireyselliği, benmerkezciliği getirmiştir. Modern yaşam içerisinde tıpkı ürünlerin hızlıca tüketilmesi gibi duygular, duyarlıklar da hızlıca tüketilmektedir. Hızlı yaşam, çocuğu kendisine, çevresine, çevresinde yaşanan olaylara karşı duyarsız kılmaktadır. Bireyin kendine, çevresine ve içinde yaşadığı topluma karşı ilgisiz bir hâle gelmesi "yabancılaşma" kavramı ile tanımlanmaktadır (İlek ve Hasdedeoğlu, 2024). Yabancılaşma kavramı beraberinde duyarsızlaşma kavramını da getirmektedir. Kendine, çevresine ve topluma karşı yabancılaşan bir bireyin, topluma karşı duyarlı olması beklenemez.

İçinde bulunduğumuz dönem, modern dönemin bir parçası olarak görülmektedir. Bu modern dönem, beraberinde bireyi ve bireyin yaşamanı etkileyen çeşitli durumları getirmektedir. Bireyselleşme, yalnızlaşma, yabancılaşma, hızlı tüketme, benmerkezci düşünme bu durumlar arasında sayılabilmektedir. Modernleşme sonucunda bireyselleşme toplumsal hayatta ortaya çıkan bir sorun olarak görülmektedir. Çünkü modernizm ile beraber toplumsal hayatta bireylerin manevi bağları zayıflamakta, hayat motivasyonları bir süre sonra normalleşmekte, inanç ve toplumsal değerleri de aynı şekilde azalmaktadır (Kırılmaz ve Ayparçası, 2016).

Modern çağın beraberinde getirdiği bir diğer kavram da benmerkezciliktir. Benmerkezcilik şu şekilde tanımlamaktadır: Benmerkezcilik; bireyin yalnızca kendi isteklerini, ihtiyaçlarını ve duygularını düşünme, başkalarının hak ve ihtiyaçlarına karşı duyarsız olması durumudur (Budak, 2000, s.124). Bireyin benmerkezciliğe doğru giden bir toplumda yetişmesi çocuğun duyarsız bir birey olarak yetişmesine neden olmaktadır. İçerisinde bulunduğu topluma karşı duyarlı bireylerin sayısı azalmaktadır. Bu noktada duyarlık eğitimi büyük önem kazanmaktadır. Günümüz çocuklarının bireysellikten uzak, yabancılaşamaya karşı, benmerkezci anlayış içinde

olmayan bir birey olarak yetişmesi adına duyarlık eğitimi çocuklara verilmelidir. Bunun için de çocuğu kendine, çevresine ve içinde yaşadığı topluma duyarlı kılabilecek nitelikli edebiyat yapıtlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Modern yaşamın beraberinde getirdiği tüm bu olumsuzluklara karşı duyarlık eğitimi çalışmaları toplum tarafından önemsenmektedir. Yaşanılan olumsuzluklar araştırmanın problem durumu oluşturulurken dikkate alınmıştır. Günümüzde yaşadığımız hızlı tüketim, bireyselleşme, yabancılaşma ve benmerkezcilik gibi olumsuz kavramlara karşı yapılan bu araştırmanın duyarlık eğitimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Modern çağda yetişen çocukların duyarlı bireyler olarak yetişmesi için çocuk edebiyatı ürünlerinden yararlanılmaktadır. Ancak her çocuk edebiyatı ürünü çocuğun duyarlık eğitimine yardımcı olabilecek nitelikte değildir. Bu yüzden çocukların duyarlı bireyler olarak yetişmesi için nitelikli çocuk edebiyatı yapıtları tespit edilmelidir. Bu doğrultuda çocuk edebiyatında yer alan eserlerin duyarlık eğitimi açısından incelenmesi, inceleme sonucunda araştırmacılara, ailelere ve öğretmenlere tavsiye edilmesi önem arz etmektedir. Bu araştırmada da Behiç Ak'ın hikâyeleri duyarlık eğitimi bağlamında incelenmiştir. Çalışmanın ana problemi Behiç Ak'ın hikâye kitaplarının hangi duyarlıkları, hangi sıklıkla içerdiğidir. Kitaplarda yer alan duyarlıkların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu gaye doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- Behiç Ak'ın incelenen hikâye kitaplarında hangi duyarlık eğitimi kategorileri kullanılmıştır?
- Behiç Ak'ın incelenen hikâye kitaplarında kullanılan duyarlık eğitimi kategorileri ne sıklıkla geçmektedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Duyarlık toplum ile ilgilidir. Toplumdan uzaklaşan, gittikçe yalnızlaşan ve benmerkezci düşünmeye başlayan bir birey duyarlı olamaz. Bu doğrultuda duyarlık eğitimi önem kazanmaktadır. Duyarlı bireyler yetiştirebilmek adına çocukların duyarlık eğitimi bağlamında kullanılabilecek kitapların belirlenmesi gerekmektedir. Duyarlık eğitiminde kullanılacak kitapları ebeveyn ve eğitimcilere sunmak biz araştırmacılara düşmektedir.

Bu araştırmanın gayesi, Behiç Ak'ın çocuklara yönelik yazdığı çocuk hikâyelerindeki iletileri duyarlık eğitimi açısından incelemektir. Çalışmada Behiç Ak'ın hikâyelerinde duyarlıkların nasıl işlendiği, duyarlıklara ne sıklıkla yer verildiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda incelenen kitapların çocukların duyarlık eğitimi sürecine katkısı araştırmacılara, ebeveynlere, öğretmenlere sunulacaktır. Bu bağlamda bu araştırmanın araştırmacılara, ebeveynlere ve öğretmenlere rehber olacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Modernleşme ile birlikte toplumsal değişmeler bireyselleşmeyi artırırken toplum ile birey arasındaki bağı azaltmaktadır. Bireyselleşme "biz" zihniyetinin yerine "ben" zihniyetinin geçmesine neden olmaktadır. Toplum, "biz" zihniyeti ile var olan bir olgudur. Ancak bireyselleşme ile "biz" zihniyeti, "ben" zihniyetine dönüşmektedir. Bu durum süreç içinde toplumsal ortak değerlerin önemini azalmaktadır.

İnsanı insan yapan duygular günden güne azalmaktadır. Sağlıklı bir birey yetiştirmeye dair olan inanç kırılmış durumdadır. Çünkü herkes kendi içinde var olan "ben"in derdindedir (Schopenhouer, 2008). Schopenhouer, bireyin mutluluğu ile ilgili yaptığı ayrımda; modern yaşamda yoksulluğun ıstıraba, zenginliğin ise can sıkıntısına sebep olduğunu dile getirmektedir. Bireyin ihtiyacı için harcadığı emek, gösterdiği mücadele ıstırapken bireyin ihtiyaç duyduğundan fazla şeye sahip olması can sıkıntısıdır. Sonuçta iki durumda insana mutluluk getirmemektedir. Modernleşen yaşamla birlikte bireyin ihtiyaç duyduğundan fazlasını arzulama, ihtiyaç duyulandan fazlasını alma durumu ortaya çıkmıştır. Modernleşen toplum, zaman içerisinde tüketim rüzgârına kendini kaptırmıştır. Yalnızca tüketmeye odaklı bir toplum hâline gelmiştir. Birey bu süreç içerisinde insani duyguları pek önemsemeden hayatına devam eder. Modern hayatın beraberinde getirdiği hızlı yaşam ve hızlı tüketim kavramları toplum ve birey dengesini, bütünlüğünü bozmaktadır. Zamanla içerisinde insani özelliklerin yok olmasına neden olmaktadır. Çünkü tüketim yalnızca ürünler üzerinde olmamakta aynı zamanda duygular, duyarlıklar üzerinde de olmaktadır. Her geçen gün bu durum normalleşmektedir. Bu durumun önüne geçebilmek adına duyarlık eğitimine önem vermek gerekmektedir.

Modern yaşamla hayatımıza giren diğer sorun ise benmerkezciliktir. Benmerkezcilik, bireyin çevresindeki gelişmeleri ve olayları değerlendirirken kendi bakış açısını merkeze alması veya değerlendirme sürecinde görüş açısıyla karar vererek fikir, mantık ve duygusunu ölçüt alarak harekete geçmesidir (Aşkun ve Çetin, 2017). Benmerkezci bir birey genel olarak başkalarının duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını anlamakta zorluk yaşamaktadır. Kendi istek ve çıkarlarını öncelikli olarak görmektedir. Benmerkezci birey, aynı zamanda başkalarının sınırını ihlal etme ve başkalarının haklarını sömürme gibi davranışlar göstermektedir. Empati eksikliği ve bencil davranışlar eğilimleri de benmerkezcilik ile ilgilidir. Benmerkezcilik ve toplumsal yabancılaşma birbirini harekete geçiren iki kavramdır. Benmerkezci bir yaklaşım, insanlarla sağlam bir ilişki kurmayı zorlaştırabilir ve bu durumda toplumsal yabancılaşmaya sebep olabilir. Toplumsal yabancılaşma hissi, tıpkı benmerkezci yaklaşım da olduğu gibi bireyin kendini öncelikli olarak görmesine ve başkalarının sınırlarını ihlal etmesine sebep olabilir (İlek ve Hasdedeoğlu, 2024).

Modern dönemin olumsuz getirileri bireyi duyarlı bir birey olmaktan uzaklaştırmaktadır. Çünkü duyarlık; bireyin kendi dünyası, yaşamı dışında olup biten olaylara alâkalı olması, olayları önemsemesi ve yaşanan olaylara tepkide bulunmasıdır. Ancak benmerkezci bir yaklaşım kişiyi duyarlı kılmamaktadır. Kendi dünyası dışında gelişen olay ve durumlara karşı ilgisiz bırakmaktadır. Duyarlı bir birey, olanlardan, insanların yaşadıklarından etkilenir. Olanları görmezden, anlamazdan gelmez, başkalarının duyum ve duygularını empati yaparak anlar ve duyumsar. Toplumdan uzaklaşan, topluma yabancılaşan ve gitgide yalnızlaşan bir birey bu davranışları sergileyemez. Bu noktada günümüz dünyasında duyarlık ve duyarlık eğitimi önem kazanmaktadır. Karakuş Tayşi (2019) bu durumla ilgili şu sözleri dile getirmektedir: Duyarlık, içinde bulunduğumuz çağın beraberinde getirdiği benmerkezli tutum nedeniyle zaman geçtikçe daha da önemli bir kavram hâline gelmektedir. Bu kavramın geliştirilme süreci ise zorlu ve köklü bir çaba gerekmektedir. Sürecin kalıcılığını sağlayabilmek adına bireyi etki eden uyaranları, ilk çocukluk döneminden başlayarak düzenlemek gerekmektedir. Çocuk edebiyatı yapıtları uyaranların en önemlilerindendir. Bundan dolayı çocuklarda duyarlık kazandırabilmek adına çocukluğun ilk safhasından başlayarak çocukları kaliteli, etkin çocuk edebiyatı yapıtları ile buluşturmak oldukça önemlidir.

Çocuğun evrensel ve millî değerleri benimseyip içselleştirebilmesi, duyarlık becerisi kazanabilmesi için olayları duyular yoluyla algılayabilme yeteneğinin de

gelişmesi gerekmektedir. Bu durumda, kişilerin duygularını devindirmeyi amaç edinen sanatsal uyaranlara ihtiyaç duyulur. Çeşitli değerleri etkileyici biçimde işleyen bu sanatsal uyaranlar okuyucunun duyarlı olmalarına katkı sağlayabilir (Aslan, 2013). Bu doğrultuda kaliteli çocuk edebiyatı eserlerinin duyarlık eğitiminde ne derece önem taşıdığı görülmektedir. Çocuk edebiyatı, duyarlık eğitimi sürecinin önemli bir aracıdır çünkü çocuk edebiyatı çocuğa örtük bir duyarlık eğitimi sunmaktadır.

Modern yaşamla hayatımızda yer eden ve ilerleyen dönemlerde yer edebilecek olan benmerkezcilik, yabancılaşma ve bireyselleşme gibi kavramların önüne geçebilmek adına duyarlı bireyler yetiştirmek gerekmektedir. Duyarlı bireyler yetiştirmede ebeveynlere ve eğitimcilere büyük roller düşmektedir. Ebeveyn ve eğitimcilerin çocukların duyarlık eğitimlerine yönelik gayret göstermesi gerekmektedir. Duyarlık eğitiminde çeşitli kitaplardan yararlanmak, bu kitapları çocuklarla buluşturmak ebeveyn ve eğitimcilerin görevidir. Ebeveyn ve eğitimcilere önemli çocuk edebiyatı yazarlarını, yapıtlarını öneri olarak sunmak biz araştırmacılara düşmektedir. Bu doğrultuda yapılan bu araştırmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Yapılan araştırma hem duyarlı bireylerin yetişmesine katkı sağlayacak hem de duyarlı bireyler yetiştirmek adına ebeveyn ve eğitimcilere tavsiye edilebilecek kitapları ortaya koyacaktır.

1.4. Sayıltılar

Yapılan araştırmada, belirlenen duyarlık eğitimi kategorileri ile çalışma dokümanını oluşturan *Akvaryumdaki Tiyatro, Alaaddin'in Geveze Su Boruları Buzdolabındaki Köpek, Galata'nın Tembel Martısı, Geçmişe Tırmanan Merdiven, Güneşi Bile Tamir Eden Adam, Havva ile Kaplumbağa, Kedilerin Kaybolma Mevsimi, Pat Karikatür Okulu, Vapurları Seven Çocuk* adlı hikâye kitaplarında yer alan duyarlık eğitimi iletilerinin bulunabileceği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma Behiç Ak'ın 8-12 yaş aralığındaki çocuklara hitap eden ve "Gülümseten Öyküler Dizisi"nde yer alan 10 hikâye kitabının duyarlık eğitimi açısından incelenmesi ile sınırlıdır. Bu hikâye kitapları şu şekildedir: *Akvaryumdaki Tiyatro, Alaaddin'in Geveze Su Boruları Buzdolabındaki Köpek, Galata'nın Tembel*

Martısı, Geçmişe Tırmanan Merdiven, Güneşi Bile Tamir Eden Adam, Havva ile Kaplumbağa, Kedilerin Kaybolma Mevsimi, Pat Karikatür Okulu, Vapurları Seven Çocuk.

1.6. Tanımlar

Araştırmada sıkça tekrar eden terimlerin tanımları şu şekildedir:

Çocuk: Bebeklik dönemiyle erginlik dönemi arasında yer alan gelişim çağında olan kız veya erkek (TDK, 2011).

Çocuk edebiyatı: Çocuk edebiyatı, ilk çocukluk dönemi ve ergenlik dönemi arasındaki yaşam evresinde olan kişilere yöneliktir. İlk çocukluk dönemi ve ergenlik dönemi arasındaki kişilerin başka bir deyişle çocukların dil gelişim süreçlerine ve anlama seviyelerine yönelik olacak şekilde, çocukların düşünce ve duygularını sanatsal niteliğe sahip görsel ve dilsel iletilerle zenginleştiren, çocukların beğeni seviyelerini artıran ürünlere verilen addır (Sever, 2017).

Duyarlık: İnsanın kendi yaşamının dışında, kendi dünyasının dışında olan bitenlere karşı ilgili olması, bu olayları sezip değerlendirmesi, önemsemesi ve dış uyaranlar karşısında uyanık, bilinçli olarak tepki vermesidir. Duyarlık bireylerin yaşadığı olaylardan ve olanlardan etkilenmesidir. Başka bir ifadeyle duyarlık olanları, yaşananları bilmezden, anlamazdan ya da görmezden gelmemektir. Başkalarının duyum ve hislerini kendilerini karşıdaki kişinin yerine koyma yöntemi aracığıyla duyumsama, anlama ve yaşama kabiliyetidir (Aslan, 2013).

Duyarlık eğitimi: İnsanın içerisinde yaşamanı sürdürdüğü dünyadaki ve bir ferdi olduğu toplumdaki olguya, olaya, çıkmaza, soruna, doğaya, insana, yaşama karşı edebi yapıtların sezdirim yöntemiyle insanı duyarlı kılmayı hedefleyen bir eğitimdir (Aslan, 2019).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Çocuk

Çocuk edebiyatını anlamak, bu alana katkı sunabilmek adına öncelikle çocuk kavramını tanımak gerekmektedir. Çocuk edebiyatının öznesi olan çocuk kavramı ile alakalı alan yazında birçok tanım yer almaktadır. Yapılan tanımlamalardan bazıları şu şekildedir:

Türkçe Sözlükte (2011) çocuk sözcüğü gerçek anlamlarıyla şu şekilde açıklanmaktadır: 1. Soy açısından kız ya da oğul, evlat, yavru. 2. Genç erkek. 3. Küçük yaşlardaki kız ya da oğlan. 4. Bebeklik dönemi ve ergenlik dönemi arasındaki gelişme çağında olan kız ya da oğlan, bala. Türkçe Sözlükte (2011) çocuk sözcüğünün mecaz anlamlarıyla açıklaması ise şu şekildedir: 1.Büyük yaştaki insanlara yakışmayacak, kendilerinden yaşça küçük insanların yapabileceği davranışları sergileyen kimse. 2.Büyüklerin arasında yaşı daha az olan kimse. 3.Belli bir işte yeterince yeteneğe ve deneyime sahip olmayan kişi (TDK, 2011).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 20 Kasım 1989 tarihinde Çocuk Hakları Sözleşmesi onaylanmıştır. Bu sözleşmede çocuk kavramı şu şekilde açıklanmıştır: Çocuğa uygulanabilecek nitelikte olan kanuna uygun olarak daha erken yaşta reşit hale gelme durumu haricinde her birey on sekiz yaşına kadar çocuk sayılmaktadır. (UNICEF, 1989).

Şimşek ve Yakar'a göre bu tanım medeni hukuk, beşeri hukuk ve ceza hukuku için uygundur. Hukuk dalına özel terimle "reşit olmak" çocukluk çağından çıkmak anlamındadır. Çocuk, "reşit" olunca yetişkinlerin dünyasına girer. Böylelikle hukuk kuralları ile karşılaşır.

Çocukluk dönemi dört aşamadan oluşmaktadır. Birinci evre; doğumdan başlayıp doğumdan sonraki üç haftayı kapsayan dönemdir. İkinci evre; on sekizinci yaşa kadar olan dönemdir. Üçüncü evre; 6-7 yaşa kadar olan dönemdir. Dördüncü evre; son evredir, ergenlik çağına kadar süren dönemdir. Çocuğun psikomotor ve

bedensel gelişimi bu evreler belirlenirken dikkate alınır. Sınırsız merak, süresiz oyun isteği, geniş hayal dünyası ve kendine ait sözcük üretimleri çocuğu yetişkin bireylerden ayırır (Şimşek ve Yakar, 2012).

Demirel (2010) ise çocuk tanımı yaparken yaş aralığı belirtmez. Demirel'e (2010) göre çocuk tanımı şu şekildedir: Çocuk doğduğundan itibaren kendine özgü davranış, karakter ve zekâya sahiptir. İçinde bulunduğu her yaşa uygun olarak bilişsel ve fiziksel özellikler gösterir. Tüm bu özellikler çocukta tam olarak gelişmemiştir. Çocuk, hâlâ kendine özgü özellik ve ihtiyaçları sahip olan küçük bir bireydir.

Yalçın ve Aytaç (2011, s. 13), çocuğu iki yaşından itibaren başlayıp erginlik dönemine kadar süren büyüme çağında olan insan yavrusu, daha ergenlik dönemine girmemiş erkek veya kız şeklinde tanımlamaktadır. Çocukların fiziksel gelişimlerinin ve zihinsel gelişimlerinin her daim benzer düzeyde olmayacağını dile getiren Yalçın ve Aytaç, çocukluk dönemlerini kesin bir çizgi ile ayrılamayacağını belirtir (Yalçın ve Aytaç, 2011). Çocuğun fiziksel gelişimi yaşına paralel olurken zihinsel gelişimi geride kalabilir. Bunun tam tersi bir durum da söz konusudur. Çocuğun zihinsel gelişimi yaşına paralel olurken fiziksel gelişimi geride kalabilir. Bu yüzden çocukluk dönemlerini kesin bir çizgi ile belirlemek doğru değildir.

Çocuğun kendi öznel değerlendirmeleri olduğunu dile getiren Dilidüzgün'e (2003) göre çocuk, çevreyi ve dünyasını öznel değerlendirmeleri aracılığıyla algılar. Bu algılarla dünyayla bağlantı kurar. Çocuğun dünya ve çevre ile ilişkisi kendi öznel değerlendirmeleri ile belirlenir. Bu bağlamdan hareketle her çocuğun dünyayı ve çevreyi algılamasının farklı olduğu söylenebilir.

Yapılan bu tanımlamalardan hareketle çocuğu yetişkinlerden ayıran özelliklerin olduğu söylenebilir. Sınırsız merak, süresiz oyun isteği, dünyayı kendi öznel değerlendirmeleri ile algılaması, kendilerine özgü davranışlar çocuğu yetişkinden ayrı kılar. Bu ayrım dikkate alınarak çocuğa yaklaşılmalıdır. Dış dünyada olduğu gibi edebiyat konusunda da bu ayrım göz önünde bulundurulmalı, eserler çocuğun ilgi ve ihtiyaçları gözetilerek kaleme alınmalıdır. Çocuğu tanımadan çocuk edebiyatını anlamak, çocuk edebiyatı yapıtları kaleme almak söz konusu değildir.

2.2. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı, çocukluk dönemindeki bireylerin hayallerine, duygularına ve düşüncelerine seslenen sözlü ve yazılı tüm yapıtları kapsamaktadır. Bu yapıtların aynı yetişkinlere yönelik yazılanlar gibi etkili ve güzel olması gerekmektedir (Oğuzkan, 2000). Bu sebeple çocuk edebiyatı kavramını usta yazar tarafından hedef kitlesi özellikle çocuklar olan, çocuklara yönelik yazılan, üstün sanat özelliklerine sahip olan eserlerden meydana gelen edebiyat; çocukların faydalanabileceği her çeşit yayını barındıran bir edebiyat alanı olarak açıklar (Oğuzkan, 1981).

Şirin (1994) ise çocuğa çocuk gibi yaklaşan, çocuğa küçümseyerek yaklaşan edebiyatın çocuğun dünyasında yer edinemeyeceğini, çocuğun dünyasını aktarmayacağını dile getirir. Şirin'e (1994) göre çocuk edebiyatı edebiyat içerisinde bulunan en incelikle yazarlık şeklidir. Her yaştaki okurun ilgisini çeken, okunan, biçimi, dili ve anlatımı ile edebiyat içinde yer alan yeni bir alandır. Bu tanımlamalardan hareketle Sever (2017), çocuk edebiyatını şu şekilde tanımlamaktadır: Çocuk edebiyatı, çocukluk çağından başlayarak ergenlik çağını da içeren bir yaşam döneminde, çocuk olarak adlandırılan bireylerin anlama düzeylerine, dilsel gelişimlerine uygun olacak şekilde duygu ve düşüncelerine sanatsal ve dilsel mesajlarla katkı sağlayan, beğeni seviyelerini arttıran yapıtların genel ismidir.

Okulöncesi dönemle başlayıp çocuğun ergenlik dönemi ile sona eren zaman dilimini içeren; başka bir ifadeyle, 3-13 yaşlar arasında yer alan çocuklar için yazınsal ve düşünsel niteliğe sahip olan, çocuğun anlama seviyesi, dil ve imgeleri, eğitim ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak yazılmış eserlerdir (Dilidüzgün, 2018). Temel kaynağını çocuk ve çocukluktan alan çocuk edebiyatı; hitap ettiği yaş grubunun ilgi, duygu, düşünce ve dikkat dünyasına uygundur. Çocuk gerçekliğini ve bakışını eserlerde yansıtır. Çocuk edebiyatı ölçüde, düşüncede, dilde ve tiplerde çocuğa görelik ilkesini göz önünde bulundurur ve bu ilkeye göre içeriği yalın bir şekilde gerçekleştirir. Okuma alışkanlığı kazandırmasının yanı sıra çocuğun edebiyat ve sanatsal açıdan gelişmesine de katkı sunar. Aynı zamanda çocuğu duyarlı bir biçimde yetişkin edebiyatına hazır eden edebiyattır (Şirin, 2007). Bu tanımlamalardan yola çıkarak çocuk edebiyatına yönelik şu belirlemelerde bulunabilir:

- Çocukluk çağından başlayıp ergenlik çağını da içine olan evredeki çocuklara hitap eden,
- Çocukların dil gelişim seviyelerine, anlama düzeylerine ve eğitsel ihtiyaçlarına uygun yapılandırılan,
- Çocukların düşünce ve duygularını sanatsal değer taşıyan görsel ve dilsel mesajlarla zenginleştiren,
- Beğeni seviyelerini artıran,
- Düşünsel ve yazınsal özellikleri bulunan,
- Kaynağını çocuk ve çocukluktan alan,
- Çocuğun algı, ilgi ve düşüncelerine uygun kurgulanan,
- Çocuk gerçekliğini, bakışını eserlerde yansıtan,
- Çocukta okuma alışkınlığa kazandıran,
- Çocuğun estetik ve sanatsal açıdan gelişimini destekleyen,
- Çocuğu duyarlı bir biçimde yetişkinlik dönemine hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Aslan, 2019).

Çocuk edebiyatı, ele aldığı konu ile konunun çocuğa uygun hâle getirilmesi ile, karakterleri ile, dil ve anlatım özellikleri ile, kurgu ve planlaması ile çocukların anlayabileceği düzeydedir. Estetik iletilerle çocukların bilişsel, düşünsel, duyuşsal, kültürel ve toplumsal açıdan gelişmelerini destekler. Çocukların algısal açıdan zenginleşmelerini büyük ölçüde destekler. Duyulara hitap eden ve çeşitli duygu durumları yaşatan anlatımlara sahip olan çocuk edebiyatı ürünleri, çocukların duygularını eğitir. Onların düşünce dünyalarını geliştirir, onlara evrensel ve toplumsal değerleri estetik bir dil kullanarak aktarır. Çocukları hem içinde bulunduğu topluma hem de dünya vatandaşı olmaya hazırlar. Yetişkin edebiyatı ürünlerini anlamaya ve böylelikle geleceğin iyi birer okuru olmalarına katkı sunar. Tüm bu özelliklere sahip olan ürünlere çocuk edebiyatı ürünleri denir (Aslan, 2019).

Yalçın ve Aytaç (2011) çocuk edebiyatını, çocukların gelişimlerine, duygu ve düşüncelerine, hayallerine, zevklerine ve yeteneklerine seslenen, eğitirken eğlendiren sözlü ya da yazılı eserlerin bütünü olarak tanımlarken Şimşek ve Yakar (2012), gelişim sürecinde yer alan çocuğun anlama düzeyine uygun olarak yazılan ve çocuğun duygu ve düşüncelerine yönelik olan edebiyat olarak tanımlar.

Çocuk edebiyatı, diğer sanat dalları ile iç içe geçmiş bir kavramdır. Çocukları yetişkin edebiyatı ürünlerine hazırlayan yapıtlardır. Yetişkin edebiyatının bütün

niteliklerini, özelliklerini taşımasının yanı sıra çocuk edebiyatının çocuk dünyasına seslenmesi gerekmektedir. Çocuk edebiyatı yapıtlarında ele alınan konunun, karakterin, dil ve anlatımın, kurgu ve planlamanın çocukların dünyasına uygun bir şekilde olması gerekmektedir. Çocuk, metinlerde kendisini ve yaşadığı dünyayı bulmak ister. Bunun içinde çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik metinler oluşturulmalıdır. Çocuk ne kadar metne kendini yakın hisseder ne kadar kendi yaşamından kesitlerle karşılaşırsa o kadar çocuk edebiyatı yapıtlarına yakınlaşacaktır.

Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların duygularını sanatla, estetikle eğitmektedir. Çocukların duygu ve düşünce dünyalarını geliştirmektedir. Çocuklara evrensel ve toplumsal değerleri estetik bir şekilde aktararak onları topluma hazırlamaktadır. Çocuk edebiyatı yapıtları çocuğun sağlıklı ve bilinçli bir birey olarak yetişmesini sağlayacaktır. Bunun için çocuk edebiyatı ürünleri ile çocuklar bir araya getirilmelidir. Çocuk bu ürünlerle bir araya geldikçe okuma alışkanlığı kazanacaktır. Çocuğun okuma alışkanlığı kazanması ise onun toplumda duyarlı ve bilinçli bir olmasını sağlayacaktır.

2.3. Edebiyat ve Çocuk İlişkisi

İnsan öncelikle düşünen, yorumlayan, yeni ürünler ortaya koyabilen varlıktır. İnsanın düşünme, yorumlama ve yaratma özelliği, bireyi diğer canlılardan ayırır. Gerçekten insanı hayvandan ayıran ana nitelik, insanın güzelliği yaratması ve güzelliği aramasıdır. İnsanın yaratma gücünden meydana ürünler bulunmaktadır. Bu ürünlerin başında da edebiyat yer almaktadır. Edebiyat, asırlar boyunca insanın duygusunu, düşüncesini, yaptıklarını en etkili ve zengin bir şekilde ortaya koymasına yardımcı olan sanattır (Kavcar, 1999). Püsküllüoğlu (2009) ise edebiyatı; insanlarda estetik duygular oluşturacak şekilde olay, düşünce, duygu ve imgelerin söz ve yazı aracığıyla aktarımını amaçlayan sanat dalı olarak tanımlar.

İnsanın edebiyat ile karşılaştığı ilk dönem bebeklik ve çocukluk dönemidir. İlk olarak ninni ve masallarla karşılan çocuk, edebiyat ürünü ile tanışmaktadır. Ninni ve masallar toplumsal roller, değerler, duygular ile ilgili mesajlar sunan etkili edebiyat ürünleridir. Çocuk, eğlenirken eğitilmektedir. Çocukların hayata farklı pencereden bakması sağlanmaktadır. Aynı zamanda çocuk hayat ile ilgili deneyim kazanmaktadır. Oğuzkan (2001), bu konuyla ilgili şu sözleri dile getirmektedir:

Edebiyat aracılığıyla bireyler hoş vakit geçirirler, eğlenirler. Edebiyat vasıtasıyla hayatlarına can gelir. Edebiyat, insanın yaşam gücünün artmasında, hayat içerisinde karşılaşılabilecek vahim ve ciddi durumlarda önemli bir görev üstlenir. Küçük yaştaki bireylerin hayatı öğrenmesinde ve yaşama yöntemlerini keşfetmesinde edebiyatın rolü bulunmaktadır. Hayatta insanlara yol gösterme işlevi bulunmaktadır. Edebiyat çocuğu birtakım etkinliklere heveslendirir, çocuğun dilinin gelişmesine katkı sağlar.

Edebiyat insana, kurgulanmış yaşam sunar. Kurgulanmış yaşamı sanatçı duyarlığı ile sunar. İnsan yaşamına farklı deneyimler katar. İnsan ve yaşam gerçekliğinin sanat ile kavranmasına imkân tanır. Aynı zamanda bu gerçekliğe sanatçı açısından bakmamıza katkı sunar. Her yeni bakış açısı, insana ve insan yaşamına ilişkin deneyimleri artırır, deneyimlere derinlik kazandırır. Dil yetkin bir şekilde kullanarak bireyi diğer bireylerin deneyimlerine ortak eder (Sever, 2017). İnsanın insana, yaşama dair her türlü durumu deneyimlemesi mümkün değildir. Buna ne insanın gücü ne de ömrü yeterli olacaktır. Ancak edebiyat aracılığıyla insan yaşamadan da farklı deneyimlere sahip olabilir. Edebiyat insanı farklı yaşamları gösterir. Bu yaşamlardan deneyim kazanmasına yardımcı olur.

Edebiyat, insan yaşamında önemli bir yer edinmektedir. Çocukların zihinsel, duygusal ve toplumsal açıdan gelişmesine yardımcı olmaktadır. Sanatsal yapıtlarla yetişen bireyler entelektüel yönden daha gelişmiş kişilerdir. Çocuğun modern bir toplumun duyarlı ve bilinçli bir bireyi olabilmesi için sanatsal yapıtlarla buluşturulması gerekmektedir. Çünkü edebiyat, çocuğun duygu ve düşünce dünyasını sanatla değiştirir. Onun dünyaya sanatçı gözüyle bakmasını sağlar.

Sanatın bir dalı olan edebiyatın, çocukların çeşitli gelişim alanlarına birçok katkısı vardır. Sanatsal deneyimler çocuğun yaratıcılık, düş gücü, bilgi ve kavrayışını geliştirerek onlara başkaca öğrenme alanlarını oluşturur. Çocuğun dilsel becerileri ile tasarlama ve problem çözme becerilerini geliştirir. Sanat, çocuklara problemlerin birden fazla yöntem ile çözülebileceğini gösterir. Aynı zamanda yaşam içinde nelerle karşılaşacağını bilmeyen çocuklar için yol gösterici işlevi de bulunmaktadır. Sever (2017), sanatın bireysel ve toplumsal işlevlerinden en etkili şekilde yararlanabilmek için bireylerin erken çocukluk döneminden başlanması gerektiğini dile getirir. Erken çocukluk döneminde bireyin anlama düzeylerine göre dilsel, işitsel, görsel iletilerle bir araya getirilmesi gerekmektedir.

Çocuk ve edebiyat birbiri ile etkileşim içinde olması gereken iki kavramdır. Edebiyat bir sanat dalı olduğu için, çocukların gelişimsel özellikleri bu yön ile desteklenmeli, ilgi alanları bu duyarlılıkla oluşturulmalıdır. Çocukta edebiyat sevgisi yaratmak, edebiyata dair ileriye yönelik bilinç oluşturmak için etkileşime ihtiyaç duyulmaktadır. Bu etkileşimde edebiyat, rehber ve sorunlara çözüm arayıcı özellikte olmalıdır. Çocuğun dünyasının gerçekliği merkeze konulmalıdır. Çocuğun yetişkin bir bireyin küçük versiyonu olmadığı bilinmektedir. Çocukluk diye bir kavram bulunmaktadır. Bu kavramın bir de dönemi bulunmaktadır. Çocukluk döneminde çocuğun kendine has düşünme şekli, algısı ve dünyası vardır. O çocuktur ve çocukluğu yaşamaktadır (Nas, 2004). Bu doğrultuda çocuk edebiyatı kavramı ortaya çıkmaktadır. Çocuk edebiyatı, çocuklar için edebiyat yapma düşüncesinden ortaya çıkmaktadır. Çocuk edebiyatı, çocuklara uygun olarak kaleme alınmış yazınsal metinlerin genel ismidir. Bu sebeple çocuğun yaş, ilgi ve beklentilerine uygun eserler kaleme alınmalıdır. Çocuğun merkeze alındığı bir edebiyat söz konusu olmalıdır. Çocuğun dünyası ve çocuk gerçekliği merkeze alınmalı, iletiler bu dünya ve gerçekliğe uygun olarak aktarılmalıdır. Aksi hâlde edebiyat ve çocuk ilişkisi zarar görecektir. Çocuk dünyasına ve gerçekliğine uygun olmayan edebi eserler, çocuğu edebiyattan uzaklaştıracaktır. Yine aynı şekilde çocuğun algılama ve düşünme şekline uygun olmayan eserler, çocuğun edebiyattan uzaklaşmasına neden olacaktır. Bu yüzden çocuk gerçekliğine, ilgi ve beklentilerine uygun eserler ortaya konulmalıdır. Böylelikle çocuk edebiyatı aracığıyla çocuk ve edebiyat kavramlarının etkileşim içinde olması sağlanmaktadır.

Şirin (2007), edebiyat ve çocuk edebiyatı arasındaki ayrıma dikkat çekmektedir. Edebiyat ve çocuk edebiyatı arasındaki ayrım ile ilgili görüşünü şu şekilde dile getirir: Edebiyat ile çocuk edebiyatı arasında bir ayrım vardır. Bu ayrımın sebebi ise çocuk edebiyatının dilinin, konusunun, içeriğinin, anlatımının, yalınlığının ve içtenliğinin çocuğa özgü olmasıdır. Yani çocuğun algılaması yetişkinlerden farklı bir şekildedir. Çocuk gerçekliği, çocuk dünyasına ait olan dil, davranış, konu, sorun ve duyarlıkları aktarır.

Edebiyat, çocuğun dünyasında da yetişkin okurdan farklı olarak bazı semboller ve estetik değerlere seslenmelidir. Çocukta estetik beğeni kavramı oluşturmalıdır. Bu bakımdan yetişkin edebiyatından farklı, çocuk dünyasına, algısına uygun bir çocuk edebiyatı olmasına özen gösterilmelidir. Yani çocuk kavramıyla edebiyat içeriği doldurulmalı, hedef kitleye uygun yapıtlar hazırlanmalıdır. Edebiyat,

çocukların içsel dünyalarına seslenilmesi, ihtiyaç ve beklentilerinin içini doldurabilmesi bakımından hayati önem taşımaktadır (Arıcı, 2018).

Çocuk ve çocuğun eğitimi, toplumun geleceği açısından oldukça önemlidir. Gelecekle ilgili umutların güçlü olabilmesi adına ilk olarak çocuklarımızın fiziksel, zihinsel ve sosyal bakımdan kendileri ve çevreleri ile uyum içinde olmaları, bunun için de sağlıklı kişiliklere sahip olmaları gerekir. Gelişme döneminde bulunan çocuğa verilen eğitim, bireyi olacağı toplumun şekillenmesinde büyük önem taşımaktadır. Çünkü bugünün çocuğu yarının yetişkini olacak ve toplumda çeşitli görevler alacaktır. (Erdal, 2009). Bu noktada çocuğun eğitimi boyunca edebiyattan da yararlanılır. Edebî eserler, çocuğun ailede başlayan ve okul ile devam eden eğitimini destekler. Edebiyat çocuğa yaşadığı hayatın dışında yeni bir hayat ile karşılaşma imkânı verir. Böylelikle çocuk, hayat hakkında çıkarımlarda bulunur. Çocuğun zihinsel, bilişsel gelişimi desteklenir. Aile ve okul dışında gelişebilecek eğitimi tamamlanır.

2.4. Çocuk Edebiyatının İşlevleri

Çocuğun farklı gelişim alanları için çocuk edebiyatı eserlerinin birçok işlevi vardır. Bu eserlerin ilk işlevi, ilk amacı nitelikli okur yetiştirmektir. Bu amacın yanında çocukların sözcük dünyalarını geliştirerek kelime hazinelerini zenginleştirir. Çocukların dilsel becerilerinin ve düşünce dünyalarının geliştirilmesine katkıda bulunur. Bilişsel, devinişsel, duyuşsal ve toplumsal açıdan gelişmelerine, çocukların kendi değer ve doğrularını oluşturmalarına yardımcı olur (Sever, 2015). Çocuk ve gençlik edebiyatının; okuma alışkanlığı edinilmesi, yazınsal duyarlık kazanılması ve çocuğun kendi kimliğini oluşturması gibi büyük etki alanları bulunmaktadır. Çocuklar ve gençler bu eserler aracılığıyla hem bireysel hem de kültürel gelişimlerine katkıda bulunabilirler (Dilidüzgün, 2018). Şirin (2016) ise çocuk edebiyatının işlevini şu şekilde açıklar: Çocuk edebiyatı; dilsel, bilişsel, toplumsal gelişim ve kişilik gelişimi gibi eğitici niteliğinin yanında duygu, düşünce, sanat ve edebiyat eğitimiyle de çocukların iç dünyalarının zenginleşmesini sağlar. Bu bağlamda bakıldığında çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğun bilişsel, devinişsel, duyuşsal ve toplumsal açıdan kendini geliştirmesini, kendi değerlerini oluşturmasını ve okuma alışkanlığı edinmesini sağladığı görülmektedir. Aynı zamanda çocuğun dilsel gelişimine destek olmakta ve çocuğun düşünce dünyasını zenginleştirmektedir.

Çocuk edebiyatının çocuğa toplumsal beklentiler, sosyal değerler ile ilgili bilgi verme işlevi de bulunmaktadır. Çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak kaleme alınmış çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğa eğlenirken öğrenme, sosyalleşme ve kültürleşme imkânı sunmaktadır.

Çocuk edebiyatının ilk amacı nitelikli okurlar yetiştirmektir. Çocuk edebiyatı yapıtları, çocuk ve edebiyat arasında bir köprü görevi üstlenmektedir. Çocuğun edebiyatla tanışması ilk olarak çocuk edebiyatı ürünleri ile olmaktadır. Bu açıdan yapıtlar çok özenle hazırlanmalıdır. Aynı zamanda da ebeveynler tarafından özenle seçilmelidir. Çünkü çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuklarda okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma işlevleri vardır. Sever'e (2017) göre, çocuk edebiyatının en temel işlevi çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmasıdır. Nitelikli eserlerle bir araya getirilen çocuklarda okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı oluşacaktır. Bunun tam tersi durum da söz konusudur. Yanlış içeriklerle oluşturulmuş eserler çocuğun edebiyattan uzaklaşmasına neden olabilir. Sever'e (2017) göre çocuk edebiyatı ürünlerinin çocukları nitelikli metinlere yönlendirme, çocuklara okuma alışkanlığı edindirme sorumluluğu bulunmaktadır. Aynı zamanda bu ürünler çocuk ve edebiyat arasındaki etkileşimi sağlayan uyaranlardır. Bu sorumluluktan dolayı çocuğu doğru, nitelikli yapıtlarla buluşturmak gerekmektedir. Aksi hâlde çocuk edebiyattan uzaklaşacaktır. Yanlış içerikler çocuğun kitaplara karşı olumsuz bir tutum oluşturmasına neden olacaktır. Bu yönden bakıldığında çocuğu en doğru eserlere, iyi kurgulanmış nitelikli eserlere yönlendirmek gerekmektedir.

Çocukları nitelikli yapıtlarla bir araya getirmenin birçok faydası bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri aracılığıyla yetişkin okuru yetiştirilmektedir. Çocuklar ile nitelikli yapıtlar bir araya getirilerek çocuk ve yetişkin okur arasında bir bağ kurulmaktadır. Bu bağ zamanla güçlenmektedir. Böylelikle çocukta okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı kazandırılmaktadır. Çocukta kitaplara karşı olumlu bir tutum geliştirilmektedir. Kitaplar aracılığıyla çocuğun bilişsel gelişimi desteklenmekte, düş ve düşünce dünyalarının güçlenmesi sağlanmaktadır. Çocuğun tüm duyguları yaşaması, her türlü yaşamı tecrübe etmesi mümkün değildir. Kitaplar çocukların diğer insanların duygularını anlamasını, yaşam ile ilgili öğrenmelerini artırarak düşünce dünyalarının genişlemesini sağlamaktadır. Çocuk yaşamadığı, içinde bulunmadığı toplumlarla ilgili de yaşam tecrübesi edinmektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun hem kendi kültürünü hem de diğer kültürleri tanımasına fırsat vermektedir.

Kitaplar yalnızca çocuğun bilişsel ve duyuşsal yönden gelişimini desteklemez. Aynı zamanda çocuğun sanatsal yönden de gelişimini desteklemektedir. Kitaplarda yer alan resimler aracılığıyla çocuklara sanat eğitimi verilmektedir. Sever (2017), bu durumla ilgili şu sözleri dile getirmektedir: Çocuk edebiyatı ürünlerinde sanatçı duyarlığı ile hazırlanmış görseller, çocukların görme duyularının eğitilmesinde etkili olan araçlardır. Kitaplarda rastlanılan düzeye uygun görseller, çocuklarda sanat eğitimin oluşmasına yardımcı olur. Çocukların küçük yaşlarda görsel içeriklerle nitelikli şekilde tanışmaları, onların yalnızca estetik algılarını değil, aynı zamanda düşünme biçimlerini de olumlu yönde etkileyebilir. Bu durum, zamanla gelişen duyusal ve zihinsel becerilerin, çağdaş eğitimin hedeflediği duyarlı ve düşünsel yönü güçlü bireylerin yetişmesine katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir.

Aslan (2019), çocuk edebiyatının anadil işlevine vurgu yapar. Aslan'a (2019) göre çocuk edebiyatı ürünleri çocuklara kendi anadillerinin ne kadar doğurgan ve üretken olabileceğini, dilin incelikli taraflarını sezdirir. Doğal ortamda dilin sözdizimini, yapı ve kurallarını çocuğa örneklendirerek gösterir. Böylelikle çocuğun dili doğru kullanmasını sağlar. Çocuk edebiyatı ürünleri yalnızca çocukların anadillerini sezmelerini ve doğru kullanmalarını sağlamakla kalmaz. Yine Aslan'a (2019) göre çocuk edebiyatı ürünleri çocukların sanatsal iletileri algılamasına, sanatsal yazma üsluplarını kavramasına katkıda bulunur. Böylelikle çocukların ufukları genişler ve duygu- düşünce dünyaları zenginleşir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin işlevleri ile ilgili Aslan (2019)'ın yukarıda değinilmeyen düşünceleri kısaca şu şekilde ifade edilebilir:

- Çocuk edebiyatı ürünleri ile buluşmalar çocuğun beğenilerini farklılaştırır,
- Sanatsal değeri olan ürünleri tanıma ve bunları algılama becerisi kazandırır,
- Çocukta yeni ilgi alanları oluşturur,
- Heyecan verici maceralar sunarak öncelikle çocuğun okumayı sevmesini daha sonra ise okuma kültürü edinmesini sağlar,
- Yeni öğrenmelere öncelik eder,
- Hem kendi topluluğunun hem de başka toplulukların kültürel değerlerini tanıtır,

- Çocukların hiçbir yerde ulaşamayacağı bilgileri dolaylı yoldan çocuğa aktarır,
- Çocukların sorun çözme becerisini geliştirir,
- Karakterler aracılığıyla çocuğa iyi ve doğru kişilik modelleri sezdirir. Çocukların iyi ve doğru kişilik kazanmasını sağlar,
- Yine karakterler aracılığıyla çocuklara kendileri ile aynı sorunları yaşayan insanların da olduğunu gösterir. Böylelikle çocukların özgüven duygusu edinmesini sağlar,
- Çocuklara aynı olaylara farklı açılardan bakma becerisi kazandırır,
- Olaylara farklı bakış açısından bakmayı öğrenen çocuklar bu dille konuşmayı da öğrenir. Bu durumu ilerleyen yaşlarında gösterme bilincinde ve eğiliminde olurlar. Böylelikle edebiyat, en önemli hedefi olan "okur yetiştirme" sorumluluğunu yerine getirir.
- Çocuk edebiyatı ürünlerinin en önemli işlevlerinden biri ise değerlerin önemini çocuklara sezdiren mesajlarla okurlarını duyarlı kılar.
- Çocukları iletileriyle duyarlık eğitiminden geçirir. Onlara çeşitli konularda örtük duyarlık eğitimi verir ve onların toplumsal olaylara duyarlı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlar.

Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların duyarlık eğitimine katkı sağlar. Çocuk edebiyatı; çocukların kendi yaşamı dışında olan dünya ile bağlantı kurmasına, dünyaya geniş bir bakış açısıyla bakmasına imkân sunar. Çocukların başka kültür ve yaşamlarla karşılaşmalarına, onlar üzerine bir bakış açısı kazanmalarına yardımcı olur. Çocuk edebiyatı yapıtları ile çocukları bir araya getirmek çocuklarda farklı değer ve duyarlık edindirmenin güçlü bir yöntemidir. Kitaplar çeşitli kurgular ile değer ve duyarlıkları çocuğa iletir. Çocuk öğrendiği, henüz öğrenmediği, ilerleyen zamanlarda öğreneceği değer ve duyarlıklarla kitaplarda karşılaşır. Akal (2006) çocuk kitaplarını, çocuğa insan yaşamını ve yaşamın gerçekliğini tanıtmak, çocukta duyarlık kavramını edindirebilmek adına kullanılabilecek bir araç olarak görür. Bu açıdan bakıldığında çocuk edebiyatı yapıtlarından çocukların duyarlık kazanması adına yararlanmak gerekmektedir. Çocuk, kitapları aracılığıyla hem eğlenecek hem de duyarlı bir birey olarak yetişmenin adımlarını atacaktır.

2.5. Duyarlık

"Duyarlık" sözcüğü "duy" kökünden türemiş bir sözcüktür. Kimi kaynaklarda "duyarlılık" şeklinde de kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu çalışmada dilde tutumluluk ve en az çaba ilkesi göz önünde bulundurularak "duyarlık" sözcüğünün kullanılması uygun görülmüştür. Duyarlık ile alâkalı sözlük ve çalışmalarda yapılan tanımlamalar şu şekildedir:

İlk olarak sözlüklerde yer alan duyarlık tanımlamalarına bakıldığında TÜBA Türkçe Terimler Sözlüğünde (2011) şu şekilde açıklanmaktadır: 1.Uyarıcılardan bilhassa da güçlü olmayan uyarıcılardan kolay bir şekilde etkilenme veya uyarıları ayırt etme becerisi. 2.Olumsuz etkileri kolay bir şekilde kapılma, kolay bir şekilde yaralanma. 3. Başkalarının görüşlerini genellikle de belirgin halde olmadığı durumlarda sezebilme yetisidir. 4. Bir testin, belirli bir özelliği saptama noktasındaki doğruluk derecesidir. 5. Bir şair veya yazarın, başkalarının hislerini ve güzellikleri algılayabilmesi ve bu hisleri eserlerinde yansıtabilmesi olarak tanımlanmaktadır. 6. Duyu verilerini insan zihninin alma yetisi.

Göğüş (1998) duyarlık kavramını insanın üzüntüsünü ve mutluluğunu, her türlü duyguyu, güzelliği anlayabilme yeteneği; edebi eserlerde bulunan karakterlerin iç yaşamına girilmesi, karakterin mutluluğuyla ve problemleriyle anlatılması şeklinde açıklamaktadır. "Duyarlık" sözcüğü ile aynı kökten türeyen sözcükler de duyarlık ile ilgili sözcüklerdir. Kavcar vd. (2005, 167), "1. Kendi dışında olan oyaları sezen, değerlendiren; görmezden gelmeyen. 2. Dış etkilerden çabuk etkilenen." olarak tanımlarken Püsküllüoğlu (2005, s. 418) "Duyar olma durumu, duyum ve duyguları algılayabilme, duyumsayabilme yeteneği" şeklinde tanımlar.

Aslan ise duyarlık kavramını şu şekilde açıklamaktadır: Kendi yaşamı, kendi dünyası dışında olup biten olaylara ilgili olmak; bunları önemsemek, sezip değerlendirmek ve dış uyaranlara karşı bilinçli/ uyanık olmak, tepkide bulunmaktır. Olanlardan, insanların yaşadıklarından etkilenmektir. Olanları görmezden/ bilmezden/ anlamazdan gelmemek; başkalarının duyum ve duygularını kendilerini onların yerine koyma yöntemiyle anlama, duyumsama ve yaşama becerisidir (Aslan, 2013).

Noddings (2021), duyarlığın bir ilişki olduğunu dile getirmektedir ve duyarlılık ilişkisini şu şekilde tanımlamaktadır: En temel şekli ile duyarlık ilişkisi, iki insanın arasında olan bağlantı ve karşılaşmadır. Bu bağlantı ve karşılaşmada bir taraf duyarlı olan diğer taraf ise duyarlık gösterilendir. İlişkinin duyarlık olabilmesi için her iki tarafında ilişkiye katkı sağlaması gerekmektedir. Duyarlık ilişkisinde bir

tarafın sorumluluklarını yerine getirmemesi ilişkinin oluşmasını engeller. Böyle bir durumda taraflar arasında duyarlık ilişkisi oluşamaz.

Keskin ve Öğretici (2013) de duyarlığı Noddings (2021) gibi ilişki açısından açıklar. Ancak onların bahsettiği ilişki Noddings (2021)'in bahsettiği ilişkiden farklıdır. Noddings (2021), duyarlık ilişkisini iki kişi arasında olduğunu dile getirmektedir. Keskin ve Öğretici'ye (2013) göre duyarlık, dünyayla ve yaşanılan durumlarla ilişkili olmak, bu durumlarla ilgili olan sorumlulukları üstlenmektir. Birey yaşadığı dünya ve içinde bulunduğu çevreyle her zaman etkileşim hâlindedir. Birey olmakla birlikte toplumsal hayatın bir parçası olmamızın gerçeği bizleri içinde bulunduğumuz çevrenin bir parçası yapmaktadır. Bu durumla birlikte çevreyle ilişki kurma ve çevrede yaşanılan olaylara karşı duyarlı olma zorunluluğu gelmektedir. Bu sebeple bireylerde duyarlıkla ilgili farkındalık geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Duyarlığın kişinin kendi yaşamı dışında gelişen olayları algılayabilmesi ve duyumsayabilmesi olarak benzer şekilde tanımlandığı görülmektedir. Duyarlı insan yaşadığı çevre ile etkileşim hâlindedir. Bu yüzden de dış durumlardan çabuk etkilenir. Dış durumları daha kolay ayırt edip duyarlık gösterir. Tanımlara bakıldığında bir diğer dikkat çeken benzerlik ise duyarlığın yetenek, kabiliyet olarak tanımlanmasıdır. Duyarlık bir yetenek olarak kabul edilmektedir. Duyarlığı bir kabiliyet olarak düşündüğümüzde ise çocukların bu yeteneğini ortaya çıkarmak adına harekete geçmemiz gerektiğini söylemek mümkündür. Çünkü çocuklardaki yetenekler gizlidir. Gerekli koşullar sağlanmadıkça ve gerekli eğitimler verilmedikçe bu yeteneklerin kendiliğinden ortaya çıkması zor olacaktır. Duyarlık yeteneği öncelikle aile ortamında edinilmektedir. Çocukların duyarlık yeteneği kazanması adına çevresel faktörlerin düzenlenmesi gerekir. Çocuklardaki duyarlık yeteneğini ortaya çıkarmanın bir yolu da çocuk kitaplarından geçmektedir. Bu doğrultuda çocuklardaki duyarlık yeteneğini ortaya çıkarmak için çocukları nitelikli çocuk edebiyatı yapıtları ile bir araya getirmek büyük önem taşımaktadır.

2.6. Duyarlık Eğitimi

TÜBA Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğünde (2011) duyarlık eğitimi kişinin küme içerisinde işlevlerini ve kümenin kişiye etkilerinin farkına varmasını sağlamak, bireyin başkalarının ve kendinin duygularına karşı duyarlığını artırmak hedefi ile gerçekleştirilen eğitim olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan hareketle duyarlığın

eğitimle geliştirilebileceği söylenebilir. Birey, duyarlık eğitimi ile kendinin, başkalarının duygularına karşı duyarlığını geliştirebilir. Noddings (2021) de duyarlığın geliştirilebileceğini dile getirir. Noddings'e (2021) göre duyarlı olma, çeşitli alanlarda geliştirilebilir. Birey benliğine, yakınlarına, tanıdıklara, uzaktaki insanlara, insan dışındaki varlıklara, insan yapımı nesnelere, araç ve fikirlere karşı duyarlı hâle gelebilir.

Özçelik'e (1998) göre duyarlık eğitimi, bireyi davranış değişikliğine yönlendiren bir eğitim yöntemidir. Duyarlık eğitimi, eğitimde bulunan kişilerin hem kendi iç dünyalarına hem de çevrelerindeki bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarına yönelik daha derin bir farkındalık geliştirmelerine imkân tanır. Bu farkındalık zamanla bireylerin tutum ve davranışlarında olumlu yönde değişimlere zemin hazırlar. Duyarlık eğitimi, duygu ve tutum eğitimidir. Bu eğitimin sonucunda bireyin davranışlarında değişiklik beklenmektedir. Sonuçların davranışa yansıması önemlidir. Yine Özçelik'e (1998) göre duyarlık eğitimi, insanın sağlıklı bireysel ilişkiler kurabilmesine yardımcı olur. İnsan duyarlık eğitimi ile sağlıklı ilişkiler kurar ve bu ilişkileri devam ettirir.

Aslan (2019) ise duyarlık eğitimini şu şekilde tanımlamaktadır: İnsanı yaşadığı toplumda ve dünyada yaşanabilecek olay, olgu, sorun ve çıkmazlara karşı hazırlar. Bunun yanı sıra insanı doğaya, yaşama, insana karşı edebiyat ürünleriyle duyarlı kılmayı amaç edinen eğitimdir. Başka bir ifadeyle, edebiyat ürünlerinin sezdirimleriyle bireyin kendi dünyası, yaşamı dışında olanlarla alâkadar olmalarını; diğer bireylerin yaşadıkları duygu ve sorunları algılamalarını, başka insanlara yapılan haksızlıklara ilgisiz olmamalarını; akıl ve kalbini kullanarak olanlara eleştirel gözle bakmalarını, empati yaparak karşı çıkmalarını; doğa ve insana sağduyu, bilinç, sevgi, anlayış ve hoşgörü ile yaklaşmalarını zemin hazırlayacak duyusal ve duygusal eğitimdir. Tanımlardan yola çıkıldığında bu duyarlık eğitimindeki başat rolün iletilerini duyumsatma ve sezdirme yöntemiyle sunan edebiyat ürünlerine ait olduğu söylenebilir.

Edebiyat farklı yaş gruplarına hitap eder. Hatırlanması gereken en önemli husus ise edebiyat hangi yaş grubuna hitap ederse etsin yapıtın gayesi bireyleri eğitmek değildir. Amaç, mesajlarını sezdirme yöntemi ile bireyleri yaşama ve insana dair duyarlıklar edindirmektir (Aslan, 2013).

Alamdar ve Süngü (2017) duyarlık eğitimi ve duyarlık eğitiminin amacını Aslan (2013)'ın "duyarlık" kavramının tanımından hareketle şu şekilde açıklarlar:

Duyarlık eğitimi insana ait değerlerin çocuğun anlama düzeyine göre anlatılmasıdır**.** Duyarlık eğitiminin gayesi insana ait olan değerleri, çocuğun yaşına, gelişim düzeyine uygun bir kurgu vasıtasıyla sezdirmek ve çocukta ele alınan konu ile alâkalı duyarlık kazandırmaktır. Çocuktan beklenen kendi yaşamında duyarlı olması gereken durumlar ile karşı karşıya geldiğinde özen göstermesidir. Çocukta oluşturulması planlanan duyarlıkların çocuğun evrenine hitap edecek biçimde verilmesi gerekir. Bunun etkili yöntemlerinden biri ise çocuk edebiyatı yapıtlarından faydalanmaktır.

Karakuş Tayşi (2019), duyarlık eğitiminde çocuk edebiyatı yapıtlarının önemini şu sözlerle dile getirmektedir: Çocuklarla buluşturulacak eserler duyarlık eğitimi açısından birçok özelliği içerisinde bulundurmalıdır. Çünkü yalnızca okuryazar oranını artırmak yeterli değildir; okuduklarından hareketle çıkarımlarda bulunan, düşünce dünyasında sorgulayan, duyarlı bireylerin yetiştirilmesi de gerekmektedir. Bu sürecin başlangıcı ise çocukluk dönemidir. Çocuk, küçük yaşlardan başlayarak düşünme evrenini geliştirecek, eleştirel açılardan düşünmeyi öğretecek, yaşamındaki her şeye karşı duyarlılıkların oluşmasını sağlayacak özellikte çocuk kitaplarıyla buluşturulmalıdır.

Duyarlık eğitimi sürecinde çocuk kitaplarının önemli olduğu görülmektedir. Duyarlık eğitimi sürecinde önemli olan diğer kavramlar ise aile ve okuldur. Çocuğun ilk duyarlık eğitimi ailede başlamaktadır. Duyarlı anne- babalar duyarlı bireyler yetiştirmektedir. Çocuklar duyarlı olmak için yetişkinlere ihtiyaç duymaktadır. Çocuk anne ve babasını örnek alarak çeşitli konularda duyarlık edinebilir. Ailede başlayan duyarlık eğitimi okul ortamında devam etmektedir. Duyarlık eğitiminde devamlılık esastır. Bu devamlılığı sağlayan da okullardır. Noddings (2021), duyarlık eğitiminde devamlılık ile ilgili şu sözleri dile getirmektedir: Okulların pek çok amacı takip etmesi gerekmektedir. Ancak ilk öncelikleri duyarlık ortamını oluşturmak ve bu ortamı devam ettirmek olmalıdır. eğitimde duyarlık kısa süreli duyarlı olmaktan farklıdır. Eğitimde duyarlık sağlam güven ilişkileri üzerine inşa edilir. Bu tür ilişkiler öğretmen ve öğrenci arasında kurulabilmektedir. Bu tür ilişkiler zaman ve devamlılık gerektirir. Süreç içinde duyarlı bireyler yetişmektedir. Yine Noddings'e (2021) göre okullar öğrenciler için duyarlık merkezleridir. Okullar, öğrencilerin duyarlı olmasını sağlayacak ve onları duyarlığa teşvik edecek eğitim kurumlarıdır.

Modern yaşam beraberinde bireyselleşmeyi, benmerkezci düşünmeyi ve yabancılaşmayı getirmektedir. Bu getiriler duyarlık ve duyarlık eğitimi ile uyuşmamaktadır. Çünkü duyarlık, benmerkezci düşüncenin dışına çıkmayı gerektirir.

Birey kendi yaşamı dışında gelişen olay, durum ve sorunlara karşı duyarlı olmalıdır. Benmerkezci bir birey bu noktada duyarlık gösteremeyecektir. Duyarlık ve duyarlık eğitimi ile uyuşmayan bir diğer kavram da bireyselleşmedir. Aynı şekilde duyarlığın bireyin kendi yaşamında gelişen olay, durum ve sorunlara karşı duyarlı olması gerektiğini düşündüğümüzde bireyselliğin duyarlık ile uyuşmadığını söyleyebiliriz. Duyarlık, bireyin hem kendine hem de içinde bulunduğu topluma karşı hassas bir duruma getirir. Duyarlık eğitimi ile bireyin dünyada ve yaşadığı toplumda yaşanan olay, durum ve sorunlara, yaşama ve insana duyarlı olması beklenmektedir. Ancak zaman geçtikçe insanlar toplumdan uzaklaşmakta ve bireyselleşmekte, bireyselleştikçe de duyarsızlaşmaktadır. Bu doğrultuda baktığımızda duyarlık eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır. Duyarlık eğitimi daha da önemli bir hâl almaktadır. Benmerkezciliğin, yabancılaşmanın ve bireyselleşmenin önüne geçebilmek adına duyarlı bireyler yetiştirmek gerekmektedir. Bunun için de duyarlık eğitimine erken yaşlarda başlamanın ve bu eğitim sürecinde ailenin, okul ortamının ve çocuk edebiyatı yapıtlarının çok büyük öneme sahip olduğu söylenebilir.

2.7. Duyarlık Kategorileri

Alanyazında olan duyarlık eğitimi çalışmaları incelendiğinde sadece Sezer (2021)' in, Aras (2022)'ın ve Uzun (2023)'un duyarlık kategorilerinin açıklamalarına yer verdiği görülmektedir. Çalışma güvenirliğini artıracağı ve kategorilerin açıklanmasının çalışma verilerinin anlaşılmasını daha da kolaylaştıracağı düşünüldüğünden duyarlık kategorileri açıklanmıştır.

Bu çalışmanın duyarlık eğitimi kategorileri oluşturulurken Aslan (2013 ve 2016), Alamdar ve Süngü (2017), Karakuş Tayşi (2019)'nin çalışmaları temel alınmıştır. İncelenen çalışmalarda yer alan duyarlık kategorilerine ek olarak araştırmacıya özgü yeni duyarlık kategorileri oluşturulmuştur. Tablo 2' de yer alan duyarlık kategorilerinin açıklamaları şu şekildedir:

Dilsel duyarlık: Kendi dilini kullanmaya özen göstermek, dilinin zenginliklerinin ve atasözü, deyim, tekerleme, masal, ninni, bilmece vb. unsurların farkında olmak, başka dillerin varlığından haberdar olmak ve onlara saygı göstermek, Türkçeyi sözdizimine uygun bir şekilde kullanmaktır.

İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık: İnsanın mutlu olabileceği durumları anlamak, insan mutluluğu için çabalamak, kendi mutluluğu ve çevresindeki insanların mutluluğunu önemsemek, başkalarının mutluluğunu paylaşabilmektir.

Kadına duyarlık: Kadına ve kadına ait olan özelliklere saygı göstermek, kadının toplumdaki görevlerinin farkında olmak, kadın ve erkeğin her alanda eşit olduğunu bilmek, kadının hak ve sorumluluklarının bilincinde olmaktır.

Aşka, sevgiye duyarlık: Anne- baba, kardeş, akraba, arkadaş, öğretmen vb. çevrede bulunan kişilere değer vermek, onlarla bir bağ kurmak, sevgiyi gösterme bilincinde olmaktır. Sevgi bir kişiye duyulabileceği gibi bir hayvana, cansız bir varlığa karşı da duyulabilir.

Hayvanlara duyarlık: Hayvan sevgisi edinmek, onlara şefkatle yaklaşmak, beslenme ve barınma konusunda yardımcı olmak, hayvanları gerekli durum ve kişilerden korumaktır.

Aile bireylerine duyarlık: Aile olmaya ve aile bireylerine saygılı olmak, ailenin mutluluğu için ortak paydada buluşmak, aile bireylerinin yararı için eylemlerde bulunmak, aile içindeki üzüntü ve mutluluğu paylaşabilmektir.

Barışa duyarlık: Her bireyin huzur ve refah içinde yaşamasını istemek, savaşa ve çatışmaya karşı çıkabilmek, her durumda barışı savunabilme hassasiyetinde olmaktır.

İyilik yapmaya duyarlık: İyilik yapmak ve iyiliği savunmak, insanların iyi niyetlerinin farkında olmaktır.

Paylaşmaya duyarlık: Paylaşmayı öğrenmek, paylaşmanın öneminin bilincinde olmak, gerekli durumlarda kendi malını bölüşmeyi bilmektir.

Toplumsal huzura duyarlık: Toplumsal huzur ve refahın ne derece önemli olduğunun farkında olmak, toplumun huzurunu bozacak durum ve etkenleri bilmek, toplumun huzuru için çalışmalarda bulunmaktır.

Yardımlaşmaya duyarlık: Yardımlaşmayı öğrenmek, yardımlaşmanın öneminin bilincinde olmak, gerekli durumlarda yardımlaşmayı bilmektir.

Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık: Verilen emeğin karşılığını alma ve verme konusunda bilinçli olma, emeğin boşuna gitmeyeceğini bilmek, istediği bir durum için emek vermekten kaçınmamaktır.

Yoksul insanlara duyarlık: Yardıma muhtaç insanlara yardımcı olmak, onların ne tür ihtiyaçları olabileceğinin farkında olmaktır.

Hakka, hukuka, adalete duyarlık: Adil olmak, haksızlığa karşı durmak ve haksızlığa karşı sessiz kalmamak, kendi haklarının farkında olmak, gerektiği durumlarda hakkını kullanmanın bilincinde olmaktır.

Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık: Yeme, içme, uyuma, barınma gibi temel yaşam ihtiyaçlarının farkında olmak, bu ihtiyaçlar karşılanmadığında oluşabilecek sıkıntıların bilincinde olmaktır.

Bilime duyarlık: Bilim ve bilginin öneminin farkında olmak, bilgiyi ulaşma çabasında olmak, sorgulama ve düşüncenin bilincinde olmak, bilime ve bilim insanlarına saygı duymaktır.

Sanata duyarlık: Çeşitli sanat dallarını bilmek, sanatın getirdiği estetik zevk ve güzelliğin bilincinde olmak, sanata ve sanatı icra eden kişiye karşı saygı duymak, kendini herhangi bir sanat dalında geliştirmeye özen göstermek, etrafında bulunan sanat eserlerine karşı duyarlı olmaktır.

Doğaya duyarlık: Doğuda bulunan canlıların farkında olmak, doğanın insan yaşamındaki önemini kavramak, doğanın korunması gerektiğinin bilincinde olmak, doğayı koruma adına faaliyetlerde bulunmaktır.

Sağlığa duyarlık: İnsanın sağlıklı olmaya özen göstermesi, sağlıklı olmak için sağlıklı besinler tüketmesi, spor yapması, sağlığına zarar verecek durum ve besinlerden kaçınması, sağlıklı vücudun ne derece yaşam kalitesini etkilediğinin bilincinde olmaktır.

Kişiye özgü özelliklere duyarlık: Her bireyin farklı olduğunu bilmek ve bu farklılıklara saygı duymak, kişinin farklılıklarına göre davranmaktır.

Özgüvenli olmaya duyarlık: Kendine güvenmek, yapabileceklerinin farkında olmaktır.

Özgürlüğe duyarlık: Kimseye bağlı kalmadan yaşamanın bilincinde olmak, özgürlükten alıkonulmanın kötü bir durum olduğunun farkında olmaktır.

Mesleklere duyarlık: Çeşitli meslek dallarını tanımak, mesleklerin sorumluluk ve görevlerinin farkında olmak, gerekli sorumluluk ve görevler yerine getirilmediği takdirde oluşabilecek sorunların bilincinde olmak, mesleklerin zorluk ve kolaylıkları hakkında görüş belirtebilmek, ileride hangi mesleği yapmak istediğine karar verebilmektir.

Dürüst olmaya karşı duyarlık: Yalan söylememeye özen göstermek, yalan söylediği durumlarda karşılaşabileceği durumların farkında olmak, güvenilir bir insan olmak adına dürüst davranmak, dürüstlüğün öneminin bilincinde olmaktır.

Kitap okumaya karşı duyarlık: Kitap okumaya karşı bilinçli olmak, kitap okumayı alışkanlık hâline getirmek, okumanın sağlayacağı yararların farkında olmak, kitap ve yazarlara karşı saygılı olmaktır.

Ölüme karşı duyarlık: Her canlının ölümlü olduğunun farkında olmak, ölümün varlığını kabullenmektir.

Arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık: Arkadaş ve dost edinmenin gerekliğinin farkında olmak, arkadaşlara değer vermenin, arkadaşlarla zaman geçirmenin, üzüntü-sevinç paylaşmanın, sır paylaşmanın öneminin bilincinde olmaktır.

İnsan ilişkilerine karşı duyarlık: İnsana ve insan ilişkilerine önem vermek, kendine davranılmasını istediği gibi insanlara davranılması gerektiğinin bilincinde olmak, çeşitli insan ilişkilerinin farkında olmak ve bu ilişkilerin getirdiği şekilde davranışlarda bulunmaktır.

Umutlu olmaya karşı duyarlık: Hedeflerine ulaşabilmek için umudunu koruma bilincinde olmak, inancını daima diri tutarak hedefler doğrultusunda çaba göstermenin öneminin farkında olmaktır.

Eğitime duyarlık: Yeni bilgiler edinmenin, yaşam boyu öğrenmenin, okulun bilincinde olmaktır.

Merak etmeye duyarlık: Keşfetme, yeni bilgiler edinebilme, soru sorma eylemlerinin altında merak duygusu bulunmaktadır. Keşfetmenin, yeni bilgiler edinebilmenin, soru sormanın, özgün fikirler ve ürünler ortaya koymanın temelinde merak duygu olduğunun bilincinde olmaktır. Bu doğrultuda merak etmeye daha fazla istekli olmaktır.

Tarihe ve tarihi olaylara duyarlık: Tarihe, tarihteki önemli kişilere, önemli olaylara, tarihin dönüm noktalarına, geçmişe karşı bilinçli bir birey olmaktır.

Hayal kurmaya duyarlık: Hayal gücü yaratıcı düşünme ile ilişkilidir. Hayal gücü ile yaratıcı düşünme ilişkisinin önemini kavramaktır. Hayal gücü ile sorunlara daha farklı çözümler getirebilmenin, durumlara daha farklı açılardan bakabilmenin farkında olmaktır.

Kültüre duyarlık: Kültürel mirası, örf ve adetleri, geçmiş değerleri hissedebilmek, özümsemektir. Bu değerleri yaşatabilme, koruyabilme ve gelecek kuşaklara aktarabilme bilincinde olmaktır. Aynı zaman farklı kültürlerin değer ve inançlarına saygı duymaktır.

Çocuğa ve çocukluğa duyarlık: Çocuğun gelişim ve yaş dönemlerinin farkında olmak, çocuğun bu dönemlerine ilişkin istek ve ihtiyaçlarının bilincinde olmaktır. Bu istek ve ihtiyaçları karşılamak adına davranışlarda bulunmaktır.

İnançlı olmaya duyarlık: Dinî değerlere sahip olmak, bu değerlere uygun olarak davranış ve ibadetlerde bulunmaktır. Dini hassasiyetler gözetmektir.

Tasarruf yapmaya duyarlık: Gereksiz harcamalardan kaçınmanın, harcamaların farkında olmanın, para biriktirmenin bilincinde olmaktır.

Cinsiyet eşitliğine duyarlık: Kadın ve erkeklerin kamusal ve özel hayatın tüm alanlarında eşit haklara sahip olduğunun farkında olmaktır.

2.8. Çocuk Edebiyatı Yazarı Behiç Ak

Yazar, 1956 yılında Samsun ilinde dünyaya gelmiştir. Behiç Ak ilkokulu Samsun'da, ortaokulu Kadıköy Yel Değirmeni'nde, liseyi Haydarpaşa Lisesi'nde olmak üzere İstanbul'da okumuştur. İstanbul Teknik Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi'nde mimarlık bölümünden mezun olmuştur. Daha sonra mimarlık ve konut üzerine İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde yüksek lisans eğitimi almıştır. Mimarlık alanında eğitim almış olması çizer ve yazar oluşuna yansımıştır.1982 senesinde Cumhuriyet gazetesinde "Kim Kime Dum Duma" adlı köşede karikatür çizerek sanat hayatına başlamıştır. Yazar 1982'den bugüne "Kim Kime Dum Duma" başlığıyla karikatürler çizmektedir. Bu çizimlerden bazıları Günışığı Kitaplığı tarafından "Kim Kime Dum Duma" başlığıyla yayımlanmıştır. Behiç Ak'ın kaleme aldığı karikatür kitapları Almanya ve Türkiye'de okuyucuya sunulmuştur; karikatür çizimleri ise Hollanda İsviçre, Almanya ve Türkiye gibi ülkelerde yayımlanmıştır (Biyografi, t.y.)

Çocuk edebiyatı yazarı ve çizeri Behiç Ak'ın bu alanda 1982 yılında kaleme aldığı ilk kitabı "Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı"dır. Kitapları ilk defa Gakhen Yayınları aracılığıyla yayımlanmıştır. Daha sonra Kagusha Yayınları tarafından Japonya'da yayımlanmıştır. Ak, Japonya'da eserleri en fazla yayımlanan Türk yazardır. Yazarın yine Gakhen Yayınları tarafından Yoiki No Gakhuşu dergisinde Mau Mio Mi adlı çizgi öyküsü bir yıl süresince yayımlandı (Uz, 2019).

Yazarın karikatür kitapları, çizgi öyküleri ve çocuk kitaplarının yanı sıra tiyatro alanında da eserler verdiği görülmektedir. Behiç Ak'ın tiyatro oyunları Türkiye'nin birçok ilinde ve yurtdışında devlet tiyatroları ve özel tiyatrolar

tarafından sahnelenmiştir. Yazar, 1994 yılında çektiği "Türk Sinemasında Sansürün Tarihi - Siyahperde" adlı belgesel film çalışması ile Ankara Film Festivali'nde "En İyi Belgesel Film" ödülüne layık görülmüştür (Biyografi, t.y.).

Behiç Ak'ın bazı çocuk edebiyatı yapıtları farklı dillere çevrilmiştir. Kitapların Almanca- İngilizce, Almanca- Türkçe, Almanca- Rusça çift dilli hâlleri Almanya'da yayımlanmıştır. Yazarın yapıtları Türkiye'de Günışığı Yayınları, Yapı Kredi Yayınları, Can Yayınları ve ODTÜ Yayınlarında yayımlanmaktadır (Canbay, 2010).

Behiç Ak, hâlâ edebiyat alanında eserler vermektedir. Yazarın eserleri ve ödülleri şunlardır:

Tablo 1

Behiç Ak'ın eserleri ve ödülleri.

	Karikatür Kitapları
1986	Kim Kime Dum Duma
1987	Was kümmerts mich
1990	Ben Yapmadım Öğretmenim
1991	Galiba Seni Seviyorum
1992	Korkma Ben Hümanist Değilim
1998	Ne Biçim Kurbağasın Sen?
2000	Zelzele
2012	Karikatür Kitabı
	Tiyatro Oyunları
1984	Bina
1997	Ayrılık
1999	Hastane
2002	Tek Kişilik Şehir
2003	Fay Hattı
2004	İmaj Katili
2007	İki Çarpı İki
2008	Benim Küçük Global Köyüm
2009	Küçülecek Yerim Kalmadı
2012	Newton Bilgisayardan Ne Anlar
	Romanları
1992	Korkma Ben Hümanist Değilim
1993	Bina
1997	Ayrılık
1999	Hastane
2000	Yılzdızların Tembelliği
2008	Uyku Şehri
	Çocuk Kitapları
1992	Dikkat Su
1992	İstanbul'un Suyu Nereden Geliyor?
1993	Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı

Tablo 1 *(devamı)*

Çocuk Kitapları	
1993	Doğum Günü Hediyesi
1994	Rüzgârın Üzerindeki Şehir
1994	Gökdelene Giren Bulut
1995	Büyükannem ve Miyop Ejderha
1997	Karadeniz' deki Yunus
1997	Ben Ne Zaman Doğdum?
1997	Kedi Adası
1997	Bilyalar
1997	Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor
1997	Uyurgezer Bir Fil
1999	Dikkat Dünya
2004	Benim Bir Karışım
2007	Ayşe'nin Bulut Projesi
2007	Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor
2008	Alaadin'in Geveze Su Boruları
2008	Güneşi Bile Tamir Eden Adam
2009	Kedilerin Kaybolma Mevsimi
2009	Vapurları Seven Çocuk
2010	Havva İle Kaplumbağa
2010	Pat Karikatür Okulu
2011	Galata'nın Tembel Martısı
2011	Akvaryumdaki Tiyatro
2012	Buzdolabındaki Köpek
2012	Geçmişe Tırmanan Merdiven
2013	Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği
2014	Eve Giden Küçük Tren
2014	Postayla Gelen Deniz Kabuğu
2016	Bebek Annem
2016	Çatıdaki Gezegen
2017	Bulutlara Şiir Yazan Çocuk
Ödülleri	
1991	Gazeteciler Cemiyeti Karikatür Ödülü
1993	Kültür Bakanlığı Özel Ödülü (Bina)
1994	Ankara Film Festivali, En İyi Belgesel Ödülü ve Kültür Bakanlığı Özel Ödülü (Türk Sinemasında Sansürün Tarihi- Siyahperde)
1996	Gazeteciler Cemiyeti Karikatür Ödülü
1996	Afife Jale Ödülleri "En İyi Yazar Ödülü"
1996	Cevat Fehmi Başkut "En İyi Yazar" Özel Ödülü
2003	Afife Jale Ödülleri " En İyi Yazar Ödülü"
2003	Cevat Fehmi Başkut "En İyi Yazar" Özel Ödülü
2004	Ankara Sanat Kurumu "En İyi Yazar" Ödülü
2010	X. Lions Tiyatro Ödülleri "En iyi Yazar" Ödülü
2012	TMMOB Mimarlar Odası "Mimarlığa Katkı Başarı Ödülü"
2014	Ankara Üniversitesi ÇOGEM "en iyi roman" ödülü (Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği)
2014	ÇGYD (Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği) "en iyi roman" ödülü (Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği)
2016	Sedat Simavi Karikatür Ödülü (Kim Kime Dum Duma)

2.9. İlgili Araştırmalar

Duyarlık eğitimi ilgili yapılan diğer çalışmaları incelemek, değerlendirmek ve bu çalışmanın alanyazında yerini belirlemek için bu bölümde ilgili çalışmalara yer vermek önemli görülmektedir. Bu doğrultuda duyarlık eğitimi bağlamında Türkçe eğitimi ve çocuk edebiyatı ile ilgili yazılmış makaleler ve yüksek lisans tezleri ele alınmıştır.

2.9.1. Duyarlık eğitimi ile ilgili yazılan makaleler

Aslan (2013), çalışmasında duyarlık eğitiminde çocuk ve gençlik edebiyatının rolünü ortaya koymuştur. Bu çalışma aynı zamanda duyarlık eğitimi alanına katkı sunan öncü bir çalışmadır.

Aslan (2016), çalışmasında Oğuz Tansel'in altı kitabında yer alan kırk bir masalı duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu incelemenin duyarlık kategorileri Aslan'ın (2013) çalışmasından belirlenmiş ve toplamda 14 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak Tansel'in derlediği pek çok masalın çocuğu yoksulluğa ve yoksul insanlara duyarlı kılacak nitelikte olduğu görülmüştür. Aslan (2013, 2016) çalışmalarıyla çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitimi araştırmalarına bir bakış açısı kazandırmıştır. Böylelikle bu alanda çalışan birçok araştırmacıya kaynaklık etmiştir.

Alamdar ve Süngü (2017), çalışmasında kitapta yer alan 16 masalı duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 18 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak "Sevdalı Bulut" adlı kitapta 18 duyarlık konusundan sadece 2 duyarlık konusunun saptanmadığı görülmüştür. Masallarda en fazla aile bireylerine, kadına, aşka- sevgiye, iyilik yapmaya, emeğe- çalışkanlığa ve yardımlaşmaya duyarlı kılacak konuların olduğu görülmüştür. Alamdar ve Süngü (2017), Nâzım Hikmet'in "Sevdalı Bulut" kitabındaki masallarının duyarlık eğitiminde kullanılmasının yararlı olacağını dile getirmekle birlikte masallar aracılığıyla çocuğun insan ve insan yaşamına ilişkin duyarlık kazanacağı belirtilmiştir.

Aslan (2019) "Çocuk Edebiyatı Ve Duyarlık Eğitimi" adlı kitabında ise duyarlık kavramını, çocuk edebiyatının duyarlık eğitimindeki yeri ve uygulama şekli gibi açılardan ele almıştır. Çalışmada "duyarlık atölyesi" etkinlik süreci tanıtılmıştır.

Ayrıca çocukların kitaplarda yer alan duyarlık eğitimi iletilerini sezmelerine yardımcı olacak yaratıcı drama teknikleri örneklendirilmiştir.

Karakuş Tayşi (2019), çalışmasında Sevim Ak'ın üç ayrı kitabında bulunan 27 öyküyü duyarlık eğitimi bakımından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 29 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak incelenen öykülerde en fazla insan ve insan mutluluğuna, dile duyarlı kılacak konuların olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma ek olarak öykülerde çocuğu barışa duyarlı kılacak konuların olmadığı görülmüştür. Karakuş Tayşi (2019), Ak'ın hikâyelerinin bireyin insana ve çevresindekilere duyarlık edinmesinde etkili olabileceğini belirtmiştir.

Karakuş Aktan (2019), çalışmasında ele aldığı eserlerden duyarlık eğitimi açısından örnekler sunmuştur. Böylelikle duyarlık eğitiminde çocuk edebiyatı eserlerinin ne derece önem teşkil ettiği vurgulamıştır.

Melanlıoğlu (2020), çalışmasında göç ve mültecilik konusunda yazılan beş çocuk edebiyatı eserini duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 16 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak eserlerde 16 duyarlık kategorisinden yalnızca yoksul insanlara duyarlık konusuna ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmadığı görülmüştür. Melanlıoğlu (2020), ele aldığı kitapların duyarlık eğitimi açısından zengin içerikler sunduğunu belirtmiştir.

Çinpolat (2021), çalışmasında Gülten Dayıoğlu Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Ödülleri'nde çocuk romanı alanında birinci olmuş altı çocuk romanını duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Sonuç olarak incelenen romanlarda duyarlık kategorilerinin toplamda 497 kez tekrar ettiği görülmüştür. Romanlarda en fazla değinilen konu insana, insan mutluluğuna duyarlık iken en az değinilen konu ise zararlı alışkanlıklara duyarlıktır. Çinpolat (2021), bu kitapların eğitim sürecinde okutulmasının çocukların hayata karşı duyarlılık kazanmasında faydalı olabileceğini dile getirmiştir.

2.9.2. Duyarlık eğitimi ile ilgili yazılan tezler

Etoğlu Kibris (2019), çalışmasında Gülten Dayıoğlu'nun beş kitabında yer alan masal ve öykülerini duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 35 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak incelenen masal ve öykülerde, en fazla insan ve insanın mutluluğuna, doğaya ve insani duygulara duyarlı kılacak konulara yer verildiği görülmüştür. Aynı zamanda yazar,

Dayıoğlu'nun çocuk edebiyatı eserlerinin çocuğun duyarlık eğitiminde yararlı olacağını belirtmiştir.

Evsen (2019), çalışmasında yedi masal ve çocuk şiiri kitabını duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 35 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak eserlerde çocuğu en çok hayale ve düş gücüne duyarlı kılacak iletilere yer verildiği görülmüştür. Evsen (2019), Mustafa Ruhi Şirin'in yapıtlarında çocuğu duyarlı kılacak birçok iletinin olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca Şirin'in şiir kitaplarının masal kitaplarına göre daha fazla duyarlılık konusu içerdiğini belirtmiştir.

Özbilen Demirtaş (2021), araştırmasında Koray Avcı Çakman'a ait 21 öykü ve romanını duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 34 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak eserlerde çocuğu en çok hayvanlara, doğaya ve dünya tarihine ve kültürel mirasa duyarlı kılacak konulara yer verildiği görülmüştür. Özbilen Demirtaş (2021), "Barışa Duyarlık", "Paylaşmaya duyarlık" ve "Özgürlüğe duyarlık" kategorilerinin eserlerde en az rastlanan duyarlık konuları olduğunu belirtmiş, bu durumun eserlerin hitap edeceği yaş aralığı dikkate alındığında olumlu yönde katkı sağlayabileceğini dile getirmiştir.

Aras (2022), çalışmasında çocuk romanı alanında birincilik kazanan Tudem Edebiyat Ödüllü eserleri duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 30 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak eserlerde en çok aile bireylerine, doğaya ve dile duyarlı kılacak konulara yer verildiği görülmüştür. Aras (2022) bu sonuçtan hareketle çalışmasının alanyazındaki çalışmalarda elde edilen bulgularla benzerlik gösterdiğini belirtmiştir.

Baran (2022), çalışmasında Fatih Erdoğan'ın "Sihirli" serisinde bulunan on bir kitabı incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 47 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak eserlerde en fazla aile bireylerine, dile, kitap okumaya duyarlı kılacak konulara yer verildiği görülmüştür. Baran (2022), Fatih Erdoğan'ın yapıtlarının çocukların duyarlık eğitiminde kullanılabilecek önemli bir araç olduğunu dile getirmektedir.

Başboğa (2022), çalışmasında Eflatun Cem Güney' in yirmi masalını duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 35 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak 20 masalın 13 tanesinde aşka- sevgiye duyarlı kılacak konulara yer verildiği görülmüştür. Başboğa (2022), eserlerin duyarlık konuları

bakımından oldukça zengin olduğunu bu doğrultuda çocukların gelişimi bakımından yararlı olacağını belirtmektedir.

Süngü (2022), çalışmasında Zeynep Cemali'nin sekiz eserini duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 35 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak eserlerde en fazla işlenen duyarlık konuları deyim ve atasözlerine, hayvanlara, aileye, yardımlaşmaya, doğal çevreye, arkadaşlığa duyarlık olduğu görülmüştür. Eserlerde en az işlenen duyarlık konuları ise hakka–hukuka, adalete, temel yaşam ihtiyaçlarına barışa, yaşama sevgisine, bilime duyarlıktır. Süngü (2022), bu kitaplar aracılığıyla çocuklara duyarlık kazandırılabileceğini düşünmektedir.

Uzun (2023), çalışmasında çalışma materyallerini belirlemek için 2020-2021 yılında MEB'de çalışan Türkçe öğretmenlerine "çocuklara hangi türde eserleri önerdikleri" ve "bu eserlerin neler olduğu" sorularını yöneltmiştir. Baskı sayısı on ve üzeri talep görülen kitaplardan ve güncel yazarlardan oluşan 7 kitabı duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 42 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak incelenen 7 kitapta en çok tekrar eden dilsel duyarlık ve insana, insan mutluluğuna duyarlık olduğu görülmüştür. Aynı zamanda 7 kitabın hiçbirinde yoksulluğa, yaşam sevincine ait duyarlık iletilerine yer verilmediği görülmüştür. Araştırma sonunda sayısal veriler dikkate alındığında 7 romanın duyarlık eğitimi açısından zengin uyaranlara içerdiği, duyarlık eğitiminde kullanılabileceği tespit edilmiştir.

Akgün (2024), çalışmasında Şermin Yaşar'ın 10 yaş ve üzeri 8 hikâye kitabını duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 53 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak 956 duyarlık ifadesinde en fazla işlenen duyarlıkların dilsel, çocukluğa, mutluluğa duyarlık olduğu görülmüştür. Eserlerde en az işlenen duyarlık alanları ise eşitliğe, ölüme ve toplumsal cinsiyet eşitliğine karşı duyarlıktır. Akgün (2024), 8 çocuk hikâye kitabının duyarlık eğitimi açısından zengin içeriklere sahip olduğunu, ebeveyn ve eğitimcilerin çocukların duyarlık eğitimi bağlamında bu kitaplardan faydalanabileceklerini dile getirmektedir.

Candan (2024), çalışmasında Şermin Yaşar'ın okul kademelerine uygun olan 19 kitabını duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada toplamda 51 duyarlık kategorisinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak eserlerde en fazla işlenen duyarlıkların çocuğa ve çocukluğa duyarlık, aile bireylerine duyarlık olduğu görülmüştür. Eserlerde en az işlenen duyarlık kategorileri ise ölüme duyarlık ve

engelli bireylere duyarlıktır. Araştırma sonucunda Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarının çocuklarda birbirinden farklı duyarlık alanlarını destekleyeceği düşünülmektedir.

2.9.3. Behiç Ak ile ilgili yapılan araştırmalar

Behiç Ak'la ilgili 19 tez çalışması yapılmıştır. Bu tezlerle ilgili bilgiler şu şekildedir:

Behiç Ak'la ilgili yapılan ilk çalışma 2006 yılında Deniz Kaptan tarafından yapılmıştır. Üç bölümden oluşan çalışmanın amacı tiyatrallik düşüncesinin farklı açılarını ele alarak mekân tiyatralliğini Behiç Ak oyunlarında çözümlemektir (Deniz, 2006).

Behiç Ak'la ilgili 2011 yılında Hikmet Canbay tarafından çalışma yapılmıştır. Dört bölümden oluşan çalışmanın gayesi çocuk edebiyatı eserleri ortaya koyan Behiç Ak'ın çocuk yapıtlarında bulunan doğa ile alâkalı durumları ve doğacı zekâ alanı özellikleri bakımından incelemektir (Canbay, 2011)

Behiç Ak'la ilgili 2016 yılında Dilara Ünalan tarafından çalışma yapılmıştır. Yedi bölümden oluşan çalışmanın amacı Behiç Ak'ın oyunlarındaki garson karakterleri değişen mizah anlayışına ve modernizmden postmodernizme geçişe göre incelemektir (Ünalan, 2016).

Behiç Ak'la ilgili 2018 yılında Erdem Abacı tarafından "Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adıyla çalışma yapılmıştır. Dört bölümden oluşan çalışmanın amacı kitaplarda yer alan değerleri tespit etmektir. Bu doğrultuda yazarın 29 çocuk edebiyatı yapıtı incelenmiştir (Abacı, 2018).

Behiç Ak'la ilgili 2018 yılında Yağmur Arıkan tarafından çalışma yapılmıştır. Dört bölümden oluşan çalışmanın gayesi yazarın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ögeleri açısından incelemektir (Arıkan, 2018).

Behiç Ak'la ilgili 2018 yılında Necati Kirazlı tarafından çalışma yapılmıştır. Beş bölümden oluşan çalışmanın gayesi yazarın çocuk edebiyatı ürünlerini çocuğa görelik ilkesi yönünden ele almaktır (Kirazlı, 2018).

Behiç Ak'la ilgili 2019 yılında Emine Karadeniz tarafından çalışma yapılmıştır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmanın gayesi yazarın çocuk hikâyelerini çocuk edebiyatı temel unsurlarını oluşturan yapısal ve içeriksel açıdan incelemektir (Karadeniz, 2019).

Behiç Ak'la ilgili 2019 yılında Sinan Ziya tarafından çalışma yapılmıştır. Dört bölümden oluşan çalışmanın gayesi yazarın çocuklar için kaleme aldığı romanlarını söz varlığı ve okunabilirlik açısından incelemektir (Ziya, 2019).

Behiç Ak'la ilgili 2019 yılında Aycan Altuntaş tarafından çalışma yapılmıştır. Beş bölümden oluşan çalışmanın gayesi yazarın çocuk romanlarında yer alan erdem ve karakter güçleri tespit etmektir. Aynı zamanda yapıtların hangi gücü desteklediğini tespit etmektir (Altuntaş, 2019).

Behiç Ak'la ilgili 2019 yılında Esra Alkan tarafından çalışma yapılmıştır. Üç bölümden oluşan çalışmanın amacı Behiç Ak'ın çocuk edebiyatı ürünlerini içerik yönünden incelemektir (Alkan, 2019).

Behiç Ak'la ilgili 2019 yılında Zafer Yıldız tarafından çalışma yapılmıştır. Beş bölümden oluşan çalışmanın amacı yazarın seride bulunan kitaplarını Türk Çocuk Yazını Derlemi' nden yararlanarak söz varlığı, yaşa uygunluk, okunabilirlik, sözcüksel çeşitlilik, sözcükbirimsel, biçimbirilsel, sözdizimsel, dış ve içyapısal ögeler açısından incelemektir (Yıldız, 2019).

Behiç Ak'la ilgili 2019 yılında Mehmet Uz tarafından çalışma yapılmıştır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmanın gayesi yazarın serisinde yer alan hikâye kitaplarının söz varlıklarını incelemek ve söz varlığı ögelerini tespit etmektir (Uz, 2019).

Behiç Ak'la ilgili 2019 yılında Ramazan Başar tarafından çalışma yapılmıştır. Dört bölümden oluşan çalışmanın amacı Behiç Ak'ın eserleri Türkçe öğretimine katkısını tespit etmek, eserleri atasözü ve deyim, ikileme, yansıma ve kalıp sözcüklerin kullanımı açısından incelemektir (Başar, 2019).

Behiç Ak'la ilgili 2019 yılında Sinan Yeniay tarafından çalışma yapılmıştır. Beş bölümden oluşan çalışmanın amacı çocuk edebiyatı yazarı Behiç Ak'ın hikâye kitaplarındaki değerler eğitimi ile alâkalı ögeleri incelemektir (Yeniay, 2019).

Behiç Ak'la ilgili 2019 yılında Sevde Nur Ören Tarafından "Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarındaki Eğitici İletiler Üzerine Bir Araştırma" adıyla çalışma yapılmıştır. Dört bölümden oluşan çalışmanın amacı Behiç Ak'ın hikâyelerinde bulunan eğitici iletileri belirlemek ve bu iletilerin çocuğun kişisel, sosyal gelişimine; çevre bilinci, hayvan sevgisi edinmesine katkılarını tespit etmektir.

Behiç Ak'la ilgili 2020 yılında Büşra Yüksel tarafından çalışma yapılmıştır. Üç bölümden oluşan çalışmanın gayesi yazarın çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuk edebiyatına ve çocukların eğitimine katkısını tespit etmek, yapıtların çocuk edebiyatı

ilklerine uygunluğunu, görsellerin metin ile ilişkisini ve bu görsellerin okuyucuda oluşturduğu değerleri ortaya koymaktır (Yüksel, 2020).

Behiç Ak'la ilgili 2022 yılında Nasif Sarıçetin tarafından çalışma yapılmıştır. Beş bölümden oluşan çalışmanın gayesi belirlenen iki yazarın kitaplarını toplumcu gerçekçilik yönünden değerlendirmek, kitaplar yer alan toplumcu gerçekçi iletileri belirleyerek toplumcu gerçekçi kodları oluşturmak ve toplumcu gerçekçiliğin ne aralıklarla geçtiğini ortaya koymaktır (Sarıçetin, 2022).

Behiç Ak'la ilgili 2022 yılında Ömer Turan tarafından çalışma yapılmıştır. Beş bölümden oluşan çalışmanın amacı yazarın çocuk edebiyatı ürünlerini çocuk edebiyatının temel unsurları açısından incelemektir (Turan, 2022).

Behiç Ak'la ilgili 2023 yılında Doğukan Ali Paker tarafından yapılmıştır. İki bölümden oluşan çalışmanın amacı edebiyatta diğer türler üzerinde yoğunlaşan modernizm eleştirisini tiyatro alanına uygulamak, yazarın modern yaşama eleştirisinin ve modernizm ideolojisinin tiyatroya yansımalarını incelemektir (Paker, 2023).

Behiç Ak'la ilgili 2024 yılında Nazmiye Bekâr tarafından yapılmıştır. Beş bölümden oluşan çalışmanın gayesi yazarın çocuklar için kaleme aldığı eserlerinin çocuk edebiyatının temel unsurları bakımından gerekli nitelikleri taşıyıp taşımadığını ortaya koymaktır (Bekâr, 2024).

Behiç Ak'la ilgili 2024 yılında Müjdat Özyıldırım tarafından yapılmıştır. Beş bölümden oluşan çalışmanın amacı Behiç Ak'ın öykü ve romanlarında ebeveyn ve çocuk ilişkilerini analiz etmektir. Behiç Ak'ın öykü ve romanlarını bakılarak ebeveyn tutumları, ebeveyn ve çocuk ilişkisinin çocukların gelişimine etkisi ortaya koyulmaktadır (Özyıldırım, 2024).

Behiç Ak'la ilgili yapılan son çalışma 2024 yılında Arzu Şahankaya tarafından yapılmıştır. Beş bölümden oluşan çalışmanın amacı Behiç Ak'ın çocuk romanını etkili iletişim bağlamında incelemektir (Şahankaya, 2024).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Behiç Ak'ın hikâye kitaplarını duyarlık eğitimi açısından incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yönteminde veriler görüşme, gözlem ve doküman analizi vb. nitel veri toplama araçları ile toplanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamlarda bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel sürecin izlendiği araştırma çeşidi olarak açıklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Bu araştırmada Behiç Ak'ın hikâye kitaplarındaki verileri anlamlandırmak ve yorumlamak, hikâyelerin çocuklarda hangi duyarlıkları kazandıracağını belirlemeye çalışmak, verileri ayrıntılı ve bütüncül bir şekilde çözümlemek amacıyla bu yaklaşım tercih edilmiştir.

3.2. Araştırma Dokümanları

Araştırma materyalini oluşturan Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler " dizisinde bulunan hikâye kitapları şu şekildedir:

Tablo 2

Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" dizisinde bulunan hikâye kitapları

Kitap Kodu	Kitabın Adı	Yayınevi	Basım Sayısı/ Yılı	Sayfa Sayısı
K1	Akvaryumdaki Tiyatro	Günışığı Kitaplığı	36.Baskı/2022	103
K2	Alaaddin'in Geveze Su Boruları	Günışığı Kitaplığı	32.Baskı/2023	75
K3	Buzdolabındaki Köpek	Günışığı Kitaplığı	35.Baskı/2023	94
K4	Galata'nın Tembel Martısı	Günışığı Kitaplığı	49.Baskı/2023	91
K5	Geçmişe Tırmanan Merdiven	Günışığı Kitaplığı	27.Baskı/2022	91

Tablo 2 (devamı)

Kitap Kodu	Kitabın Adı	Yayınevi	Basım Sayısı/ Yılı	Sayfa Sayısı

K6	Güneşi Bile Tamir Eden Adam	Günışığı Kitaplığı	73.Baskı/2023	67
K7	Havva ile Kaplumbağa	Günışığı Kitaplığı	24.Baskı/2022	87
K8	Kedilerin Kaybolma Mevsimi	Günışığı Kitaplığı	45.Baskı/2023	95
K9	Pat Karikatür Okulu	Günışığı Kitaplığı	39.Baskı/2023	88
K10	Vapurları Seven Çocuk	Günışığı Kitaplığı	50.Baskı/2023	94

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Nitel araştırma; görüşme, gözlem ve içerik analizi gibi nitel veri toplama araçlarının tercih edildiği, algı ve olayların doğal ortamda bütüncül ve gerçekçi olarak ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin ele alındığı araştırma çeşidi olarak tanımlanır. Nitel araştırmaların amacı incelenen olgu ya da kişi hakkında derinlemesine bilgi elde etmektir (Karaca, 2021). Nitel araştırmalarda en çok tercih edilen görüşme, gözlem ve yazılı doküman incelemesi olmak üzere üç tür veri toplama yöntemi bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Doküman incelemesi, araştırılacak olan olgu veya olgular ile ilgili içinde bilgi barındıran yazılı araçların çözümlenmesini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada yazılı materyallerden veri elde edileceği için doküman incelemesi yönteminden faydalanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda, görüşme, gözlem ve doküman incelemesi gibi farklı kaynaklardan edinilen veriler önce incelenir ve kodlanır daha sonra kodlamalar dikkate alınıp sentezlenerek bulgulara ulaşılır. Bu tür çalışmalarda analiz hem veri toplarken hem de veri toplama bittikten sonra yapılabilmektedir (Büyüköztürk vd. 2020).

Bu çalışmada doküman incelemesi ile verilere ulaşılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler betimsel çözümleme tekniği aracığıyla analiz edilmiştir. Betimsel çözümleme, nitel araştırma modeli ile belirlenen verilerin önceden belirlenen kategorilere uygun olarak özetlenmesi yöntemiyle gerçekleştirilir. Betimsel çözümlemedeki en önemli amaç var olan durumu tanımlamak, saptanan verileri yorumlanmış ve düzenlenmiş şekilde okura aktarmaktır (Altunışık vd. 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Çalışmada eserlerin duyarlık eğitimi açısından incelenmesi ve çözümlenmesi için alt kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler oluşturulurken Aslan (2013 ve 2016), Alamdar ve Süngü (2017), Karakuş Tayşi (2019)'nin çalışmaları temel alınmıştır. Bunun yanı sıra araştırmacı, uzman görüşü alarak yeni kategoriler eklemiştir. Bu yeni kategoriler şunlardır: Eğitime duyarlık, merak etmeye duyarlık, tarihe duyarlık, çocuğa ve çocukluğa duyarlık, hayal kurmaya duyarlık, kültüre duyarlık inançlı olmaya duyarlık, tasarruf yapmaya duyarlık, cinsiyet eşitliğine duyarlık. Behiç Ak'ın hikâye kitapları incelenirken kullanılacak olan duyarlık kategorileri şu şekilde belirlenmiştir:

Tablo 3

Duyarlılık kategorileri

Duyarlık kategorisi	Duyarlık kategorisi
1. Dilsel duyarlık	20. Kişiye özgü özelliklere duyarlık
2. İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık	21. Özgüvenli olmaya duyarlık
3. Kadına duyarlık	22. Özgürlüğe duyarlık
4. Aşka, sevgiye duyarlık	23. Mesleklere duyarlık
5. Hayvanlara duyarlık	24. Dürüst olmaya karşı duyarlık
6. Aile bireylerine duyarlık	25. Kitap okumaya karşı duyarlık
7. Barışa duyarlık	26. Ölüme karşı duyarlık
8. İyilik yapmaya duyarlık	27. Arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık
9. Paylaşmaya duyarlık	28. İnsan ilişkilerine karşı duyarlık
10. Toplumsal huzura duyarlık	29. Umutlu olmaya karşı duyarlık
11. Yardımlaşmaya duyarlık	30. Eğitime duyarlık
12. Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	31. Merak etmeye duyarlık
13. Yoksul insanlara duyarlık	32. Tarihe duyarlık
14. Hakka, hukuka, adalete duyarlık	33. Hayal kurmaya duyarlık
15. Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	34. Kültüre duyarlık
16. Bilime duyarlık	35. Çocuğa ve çocukluğa duyarlık
17. Sanata duyarlık	36. İnançlı olmaya duyarlık
18. Doğaya duyarlık	37. Tasarruf yapmaya duyarlık
19. Sağlığa duyarlık	38. Cinsiyet eşitliğine duyarlık

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın materyallerini oluşturan on kitaba ve duyarlık alanına tabloları ve doğrudan alıntıları daha anlaşılır kılmak adına kodlar verilmiştir. Duyarlık kodları 1'den 38'e kadar numaralandırılmıştır. Kitap kodları ise "K1", "K2", … "K10" şeklinde kodlanmıştır. Kitap ve kodlandırmaları şu şekildedir:

K1: Akvaryumdaki Tiyatro
K2: Alaaddin'in Geveze Su Boruları
K3: Buzdolabındaki Köpek
K4: Galata'nın Tembel Martısı
K5: Geçmişe Tırmanan Merdiven
K6: Güneşi Bile Tamir Eden Adam
K7: Havva ile Kaplumbağa
K8: Kedilerin Kaybolma Mevsimi
K9: Pat Karikatür Okulu
K10: Vapurları Seven Çocuk

4.1. "Akvaryumdaki Tiyatro" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular

Bu bölümde eserde bulunan duyarlıkların yer alma düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Eserde duyarlıklara yönelik tespit edilen örneklerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 4

"Akvaryumdaki Tiyatro" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı

Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı	Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı
1	Dilsel duyarlık	*31*	33	Hayal kurmaya duyarlık	*3*
20	Kişiye özgü özelliklere duyarlık	*10*	36	İnançlı olmaya duyarlık	*2*
22	Özgürlüğe duyarlık	*10*	6	Aile bireylerine duyarlık	*2*
31	Merak etmeye duyarlık	*10*	32	Tarihe ve tarihi olaylara duyarlık	*2*
17	Sanata duyarlık	*9*	28	İnsan ilişkilerine karşı duyarlık	*2*
18	Doğaya duyarlık	*9*	10	Toplumsal huzura duyarlık	*2*
34	Kültüre duyarlık	*8*	15	Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	*2*
11	Yardımlaşmaya duyarlık	*8*	19	Sağlığa duyarlık	*1*
5	Hayvanlara duyarlık	*7*	26	Ölüme duyarlık	*1*
4	Aşka, sevgiye duyarlık	*6*	30	Eğitime duyarlık	*1*
23	Mesleklere duyarlık	*6*	14	Hak, hukuk ve adalete duyarlık	*1*
12	Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	*4*	16	Bilime duyarlık	*1*
9	Paylaşmaya duyarlık	*3*	35	Çocuğa ve çocukluğa duyarlık	*1*
21	Özgüvenli olmaya duyarlık	*3*	37	Tasarruf yapmaya duyarlık	*1*
27	Arkadaşlığa-dostluğa duyarlık	*3*			

K.1.1. Eserde Yer Alan Dilsel Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dilsel duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 31 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dilsel duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Evleri tepede olduğundan, köylüler bu sorunu pek dert etmiyordu." (s. 22)

" '…ama farklı bir tarz oluşturmaya çalışıyoruz,' gibi, boyundan büyük laflar ediyordu." (s. 32)

"Zühtü'nün içine bir kurt düşmüştü." (s. 49)

" '*Yıldız yıldız inciyim/ Keloğlan'ın eşiyim/ sevgide birinciyim*,' dedi Yıldız Hanım. "(s. 70)

“Herkes kafayı üşütmüş burada!” (s. 80)

Bu eserin 10, 11, 14, 34, 34, 36, 36, 37, 38, 40, 46, 46, 55, 56,58, 68, 68, 68, 71, 72, 73, 74, 83, 83, 92, 95. sayfalarında dilsel duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Dilsel duyarlıklara daha çok deyimler kullanılarak yer verilmiştir. Aynı zamanda “Dile karşı yetenekliydi. Kısa sürede, Türkçe konuşmayı öğrendi.” (s. 11) gibi dile önem veren ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Eser içinde tekerlemelere yer verildiği de görülmektedir.

K.1.2. Eserde Yer Alan İnsana, İnsanın Mutluluğuna Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insana ve insan mutluluğuna duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 9 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insana ve insan mutluluğuna duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Martin mutluluktan havaya uçacaktı sanki.” (s. 13)

“Ertesi gün Polis Mustafa kahvede sevinçle, ‘Rolü kaptım!’ diye bağırdı.” (s. 42)

“Önceden tasarlamadan, ne çıkacağını bilmeden heykeller yapmak onu mutlu ediyordu.” (s. 44)

“Biraz daha devam etseydiniz kahkahadan çatlayacaktım. “(s. 101)

“Bir gün sıkılırsa döneceği bir köyü olduğunu bildiği için çok mutlu.” (s. 103)

Bu eserin 16, 16, 94, 100, 103. sayfalarında insana ve insan mutluluğuna duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların mutlu olduğu anlara, mutluluklarını dile getirdikleri sözlere yer verilmiştir.

K.1.4. Eserde Yer Alan Aşka, Sevgiye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aşka, sevgiye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aşka, sevgiye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Köylüler balıkları çocukları gibi seviyor, hatta bazılarını yanlarından ayırmak istemiyorlardı.” (s. 9)

“Martin, köyü görür görmez âşık olmuştu.” (s. 10)

“Suya delice âşıktı.”(s. 46)

“Koreli bu şiiri hiç sevmemişti, ama sevmek istiyordu.” (s. 65)

“Emine sevgiyle Zühtü’nün boynuna sarıldı.” (s. 92)

Bu eserin 17. sayfasında aşka, sevgiye duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların sevgilerini dile getirdiği sözlere, sevdiklerini gösterdikleri ifadelere, sevgi sözcüklerine yer verilmiştir.

K.1.5. Eserde Yer Alan Hayvanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayvanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayvanlara duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Köylüler balıkları çocukları gibi seviyor, hatta bazılarını yanlarından ayırmak istemiyorlardı."(s. 9)

"Köydeki ispinoz, serçe, kırlangıç, karga, sığırcık ve bıldırcınlardan bahsetti." (s. 15)

"Balıklar, kedi köpek gibi seviliyor burada." (s. 17)

"En sevdiğim balık, küçük Zühtü'nün balığı 'Zühtü'. Balığını kendi ismini verecek kadar seven bir çocuk, onun için neler yapmaz?" (s. 17)

Bu eserin 30, 36, 48. sayfalarında hayvanlara duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların hayvanlara duyduğu sevgiyi dile getirdikleri ifadelere, evlerinde hayvan besledikleri anlaşılan ifadelere yer verilmiştir.

K.1.6. Eserde Yer Alan Aile Bireylerine Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aile bireylerine duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aile bireylerine duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Akşam evdekilere heyecanla konuyu açtı. Babası Salih Bey saçsız, tombul bir köylüydü." (s. 66)

"Ne zaman böyle konuşsa, karısı Yıldız Hanım onu teselli ederdi." (s. 67)

K.1.9. Eserde Yer Alan Paylaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı paylaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen paylaşamaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Sepeti Muhtar Semih Bey ördü. Hamam kesesi Yıldız Hanım'ın el emeği göz nuru. Erişte de öyle. Pestili ve pekmezi köyümüzün imamı Muammer Bey kendi üzümlerinden yaptı. Dutları ise Postacı Rıza Bey kuruttu. Sabun ve zeytinyağı resim öğretmenimiz Aslı Hanım'a ait. Bahçesindeki, kendi eliyle topladığı zeytinlerden. Yoğurt ise, Muhtar Semih Bey'in koyunu Yünlü'den." (s. 12)

“Zühtü, Yusuf Değirmen’in uyuduğu bir öğle saatinde, senaryoyu köylülerle paylaştı.” (s. 32)

“Kendine göre bir plan yapmış, görüşlerini sadece Ted’le paylaşmıştı.” (s. 50)

K.1.10. Eserde Yer Alan Toplumsal Huzura Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı toplumsal huzura duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen toplumsal huzura duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Köylüler defalarca valiliğe dilekçe verip, konunun araştırılmasını istemişlerdi. Valilik de sonunda gerekeni yapmış, bunun için bir polis atamıştı: Mustafa Bey!” (s. 24)

“Çünkü aşağı yukarı sekiz yüz yıldır bu köyde suç işlenmemişti.” (s. 42)

K.1.11. Eserde Yer Alan Yardımlaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yardımlaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 8 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yardımlaşmaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Yönetmen ona baktı. ‘Polis!’ dedi. ‘İyi bir fikir verdin bana!’ “ (s. 42)

“Sanırım, bana ihtiyacınız olacak. Başrol teklifine açığım.” (s. 57)

“Zühtü, ‘Yakındaki cam fabrikasından yardım almamız gerekecek,’ dedi.” (s.94)

“Kısa sürede hatırı sayılır miktarda para toplamışlardı.” (s. 95)

“Oyuncular bir yandan oyunu çalışırken, bir yandan da duvarların yerleştirilmesine yardımcı oldular.” (s. 97)

Bu eserin 34, 69, 74. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların gerekli durumlara yardımlaştıkları, yardımlaşmanın öneminin bilincinden oldukları görülmektedir. Örneklerde yardımlaşma ifadeleri yer almaktadır.

K.1.12. Eserde Yer Alan Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı emeğe ve çalışkanlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Sepetin içinde ev yapımı erişte, pestil, üzüm pekmezi, dut kurusu, doğal koyun sütünden yoğurt, hamam kesesi, zeytinyağından yapılma sabunlar vardı.” (s. 12)

“Sonraki günler tiyatro çalışmalarına hız verdiler.” (s. 99)

Bu eserin 12, 87. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların el emekleri ile ürünler ortaya koydukları, tiyatro oyununu yetiştirmek için gece gündüz çalıştıkları görülmektedir.

K.1.14. Eserde Yer Alan Hakka, Hukuka, Adalete Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hakka, hukuka ve adalete duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hakka, hukuka ve adalete duyarlık örneği şu şekildedir:

“Köylüler defalarca valiliğe dilekçe verip, konunun araştırılmasını istemişlerdi. Valilik de sonunda gerekeni yapmış, bunun için bir polis atamıştı: Mustafa Bey!” (s. 24)

K.1.15. Eserde Yer Alan Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Zamanla kıyıdaki tarlaları su basmıştı. Evleri tepede olduğundan, köylüler bu sorunu pek dert etmiyorlardı.” (s. 22)

“Buluşmayı, yönetmenin horul horul uyuduğu öğle saatine denk getirmeye dikkat etmişlerdi.” (s. 35)

K.1.16. Eserde Yer Alan Bilime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı bilime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bilime duyarlık örneği şu şekildedir:

“ ‘Yeraltı suları, depremler nedeniyle yükselmiş olabilir,' demişti. ‘Ama araştırmadan kesin bir şey söylenemez.’ “ (s. 25)

K.1.17. Eserde Yer Alan Sanata Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sanata duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 9 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sanata duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Martin, köyü görür görmez âşık olmuştu. Altmış küsur yaşında, iyi keman çalan, emekli bir öğretmendi.” (s. 10)

“ ‘Yusuf Değirmen köyümüzde film çekecek,’ denince, Balıklı halkı çok heyecanlanmıştı.” (s. 29)

“Boyunlarındaki çanlarla caz müziği yapan keçilerimiz, operacı horozlarımız var. Şair balıklarımız var.” (s. 36)

“ ‘Benim de sinema hevesim hiç sönmemiştir. Hep canlandıracak bir rol beklerdim.’ “ (s. 70)

“Sonraki günler tiyatro çalışmalarına hız verdiler.” (s. 99)

Bu eserin 11, 41, 43, 55. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde çeşitli müzik aletlerine yer verildiği görülmektedir. Aynı zamanda film, tiyatro gibi sanat dallarına yer verilmektedir.

K.1.18. Eserde Yer Alan Doğaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı doğaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 9 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen doğaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Bu yüzden köyün okulunun penceresinden girmiş ağaç dalın bile kesmemişler.” (s. 18)

“Rüzgâr, güneş ve denizden başka bir şey istemiyordu artık.”(s. 21)

“Zeynep beşinci sınıf öğrencisiydi. Göl sularının yükselmesinin nedenini bulmaya kendine iş edinmişti.” (s. 23)

“Öyle bir gücümüz olsaydı, selleri, fırtınaları, depremleri kodese tıkıp işin içinden çıkardık.” (s. 25)

“Herkes buraya gelip doğayı yeniden keşfetmeliydi.” (s. 54)

Bu eserin 9, 12, 24, 38. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde doğada bulunan canlıların farkında olmak, doğanın insan yaşamındaki önemini kavramak, doğanın korunması gerektiğinin farkında olmak ile ilgili ifadelere yer verilmiştir.

K.1.19. Eserde Yer Alan Sağlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sağlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sağlığa duyarlık örneği şu şekildedir:

“Balıkları hastalanınca, onlar da hastalanıyorlar; iyileşince iyileşiyorlar.” (s. 17)

K.1.20. Eserde Yer Alan Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye özgü özelliklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgü özelliklere duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Ted her zaman temkinliydi, mesafeliydi." (s. 16)

"Balıklı'ya gelen İngilizler uyumlu insanlardı. Köyü benimsemişlerdi." (s. 21)

"Küçük Mahmut cingözdü. Hurafelere kolay kolay inanmazdı."(s. 23)

"Paraşütün birbirine dolaşmış iplerinin arasından, toz toprak içinde, kısa boylu, kocaman siyah gözlü bir adam çıkmıştı." (s. 26)

" 'Nasıl Pegasus olabilirim? Bu benim kişiliğime aykırı!' " (s. 61)

Bu eserin 17, 25, 25, 30, 69. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde her bireyin farklı olduğuna dair ifadeler yer almaktadır. Her bireyin farklı fiziksel ve kişilik özellikleri olduğu anlaşılmaktadır.

K.1.21. Eserde Yer Alan Özgüvenli Olmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı özgüvenli olmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen özgüvenli olmaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

" 'Bir başrol istiyorum artık!' diye adeta yalvardı." (s. 42)

"Yönetmenin en yakınındaki insan oydu. Bunu başaracağından emindi." (s. 42)

Bu eserin 46. sayfasında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanın kendine güvendiğine dair ifadelere yer verilmiştir.

K.1.22. Eserde Yer Alan Özgürlüğe Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı özgürlüğe duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen özgürlüğe duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Ağaçların özgürce gelişmesine izin verdiklerini öğrenince çok şaşırdım." (s. 18)

"Emine, 'Ama ben yine de insanların balıkları akvaryumlara hapsetmesine sinir oluyorum.' dedi." (s. 47)

“Emine, ‘Tüm balıkları akvaryumdan kurtarma projesi!’ diye sordu Mahmut.” (s. 49)

“ ‘Hem balıkları akvaryumlara tıkmadan özgürce seyredebileceğiz, hem de balıklar gölün dışına çıkmadan bizi seyredebilecekler. Bir akvaryumda yaşamanın dayanılmaz endişesini hissetmeyecekler!’ “ (s. 89)

“Balıklı Köy’deki balıkların hepsi özgürlüğe kavuşmuştu.” (s. 98)

Bu eserin 47, 48, 48, 79, 91. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde özgürlükten alıkonulmanın kötü bir durum olduğunu belirten ifadelere yer verilmiştir.

K.1.23. Eserde Yer Alan Mesleklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı mesleklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen mesleklere duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Gölde canavar olmasaydı, valilik buraya polis atamazdı, öyle değil mi?” (s. 24)

“Bu, polisiye bir olay değil ki, doğayı tutuklayacak halimiz yok!” (s. 25)

“Paraşütle gelen kişinin de bir film yönetmeni olduğu… İsmi soyadıyla birlikte söylenen insanlardandı.” (s. 28)

“Emine ondan çok etkilenmişti. ‘İlerde ben de büyük bir tasarımcı olacağım. Mobilyalar, şehirler, binalar tasarlayacağım.’ “(s. 44)

Bu eserin 10, 20. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde çocuğun ilerde hangi mesleği yapmak istediğine karar vermesine dair ifadelere, çeşitli meslekleri tanımasına dair ifadelere ve bazı mesleklerin görev ve sorumluluklarına dair ifadelere yer verilmiştir.

K.1.26. Eserde Yer Alan Ölüme Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı ölüme duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen ölüme duyarlığın örneği şu şekildedir:

“Ta ki bir gece akvaryumdaki çok sevdiği balığı ölene kadar. O gece, sabaha kadar uyuyamamıştı. Sabah kalktığından tel tel saçını da kaybetmişti.” (s. 67)

K.1.27. Eserde Yer Alan Arkadaşlığa- Dostluğa Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlık duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Sadece en yakın arkadaşı Ted fazla etkilenmemişti.” (s. 15)

“Çayırlarda dostluk yeşeriyor, mutluluk rüzgâr olup esiyor.” (s. 16)

Bu eserin 14. sayfasında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde dostluğa, arkadaşlığa dair ifadeler yer almaktadır.

K.1.28. Eserde Yer Alan İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insan ilişkilerine karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insan ilişkilerine karşı duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Yönetmenin en yakınındaki insan oydu.” (s. 42)

“Martin bir akşam Yusuf Değirmen’ i evine yemeğe davet etti.” (s. 52)

K.1.29. Eserde Yer Alan Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı umutlu olmaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen umutlu olmaya karşı duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Bu film çok güzel bir film olacak!’ dedi. ‘Çünkü biz de rol alacağız!’ “ (s. 37)

“ ‘Keçi rolünü bir eşek canlandıracak!’ diye devam etti Yusuf Değirmen. ‘Bir imkânsıza imza atıyoruz.’ “ (s. 61)

“Salih Bey, sevinçli gecelerin sabahında saçlı uyanmayı umut edip durdu, ama bu hiç gerçekleşmedi.” (s. 67)

“ ‘Elbette,’ dedi Emma. ‘Neden olmasın? Yeter ki isteyelim.’ “ (s. 93)

Bu eserin 97, 103. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde umutlu olmaya dair, umudunu kaybetmemeye dair ifadelere yer verilmiştir.

K.1.30. Eserde Yer Alan Eğitime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı eğitime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen eğitime duyarlık örneği şu şekildedir:

“Alçakta, gölün hemen kenarındaydı. Gölün taşması, okulu ve bahçesini tamamen sular altında bırakabilirdi.” (s. 23)

K.1.31. Eserde Yer Alan Merak Etmeye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı merak etmeye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen merak etmeye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Merakla, 'Bunu yapmayı nerden öğrendin?' diye sordu." (s. 43)

"Çünkü televizyonun içinden bakıp onları göremeyeceksin. Seni meraklı gözlerle izleyen insanları tanıyamayacaksın." (s. 47)

"Mahmut ve Zühtü merak içinde, 'Nedir?' diye bir ağızdan sordular." (s. 49)

"Acaba Sürmeli'ye nasıl bir rol düşecekti? "(s. 59)

"Halk, Keloğlan'ın eşi nasıl bir insan diye merak edecektir." (s. 69)

Bu eserin 30, 32, 38, 90, 100. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde merak etmeye dair ifadelere yer verilmiştir.

K.1.32. Eserde Yer Alan Tarihe Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı tarihe duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen tarihe duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

Tarih buraya pek uğramıyor. Düşünsene, Dünya Savaşları olurken bu köyün ruhu bile duymamış. Savaşa katılmış yalnızca bir kişi var. O da sonradan gelip yerleşmiş buraya. Kore Savaşı'na katıldığı için 'Koreli' diyorlar. Bir gözünü ve bir ayağını orada kaybetmiş. (s. 18)

"Mahmut kısık bir sesle, 'Yirmi birinci yüzyılda hâlâ Keloğlan masalı mı?' diye dalga geçmezler mi?' diye sordu." (s. 68)

K.1.33. Eserde Yer Alan Hayal Kurmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayal kurmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayal kurmaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Ama asıl hayalimi soruyorsan, balıkadam olmaktan daha büyük bir isteğim var benim."(s. 45)

"Sanıyorum, o zaman hepimiz birer balığa dönüşeceğiz." (s. 46)

"Oyuncu olma isteği hiç bitmedi. Zaman zaman aynanın karşısına geçip, artist olacağı günleri hayal edip duruyor." (s. 103)

K.1.34. Eserde Yer Alan Kültüre Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kültüre duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 8 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kültüre duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Bir grup arkadaşıyla yerel kültürün hayranı olmuşlardı.” (s. 55)

“Kendi müzikleriyle Karadeniz müziği arasında benzerlikler vardı.” (s. 55)

“Yusuf Değirmen, festivalde İngilizlerin folklor topluluğunu görünce çok heyecanlandı.” (s. 55)

“ ‘Karagöz ve Hacivat dururken bu da nereden çıktı şimdi?’ diye tutturmuştu.” (s. 71)

Bu eserin 21, 52, 68, 72. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde çeşitli kültürlere dair ifadelere yer verilmiştir.

K.1.35. Eserde Yer Alan Çocuğa ve Çocukluğa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı çocuğa ve çocukluğa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen çocuğa ve çocukluğa duyarlık örneği şu şekildedir:

“Çocuklar peşinden koşuyor, yerdeki buruşuk kâğıtları topluyor, düzeltip açarak üstündeki kargacık burgacık yazıları okumaya çalışıyorlardı.” (s.33)

K.1.36. Eserde Yer Alan İnançlı Olmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı inançlı olmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen inançlı olmaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Günlerden bir gün yolu Balıklı Köy’e düşünce, o da aradığı cenneti bulduğuna inanmıştı.” (s. 11)

“Rıza suspus oldu. ‘Bu iyi bir şey mi?’ diyen gözlerle yönetmene baktı. Tanrı olmak böyle bir şeydi herhalde.” (s. 59)

K.1.37. Eserde Yer Alan Tasarruf Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı tasarruf yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen tasarruf yapmaya duyarlık örneği şu şekildedir:

“Küçük bir tarla satın aldı. Ekip biçtikleriyle geçinmeye başladı.” (s. 13)

4.2. Alaaddin'in Geveze Su Boruları" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular

Bu bölümde eserde bulunan duyarlıkların yer alma düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Eserde duyarlıklara yönelik tespit edilen örneklerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 5

"Alaaddin'in Geveze Su Boruları" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı

Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı	Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı
1	Dilsel duyarlık	*21*	5	Hayvanlara duyarlık	*2*
31	Merak etmeye duyarlık	*11*	9	Paylaşmaya duyarlık	*2*
17	Sanata duyarlık	*7*	12	Emeğe, çalışkanlığa duyarlık	*2*
23	Mesleklere duyarlık	*7*	15	Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	*2*
2	İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık	*6*	27	Arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlık	*2*
4	Aşka, sevgiye duyarlık	*6*	35	Çocuğa ve çocukluğa duyarlık	*2*
20	Kişiye özgü özelliklere duyarlık	*6*	7	Barışa duyarlık	*1*
14	Hak, hukuk ve adalete duyarlık	*5*	8	İyilik yapmaya duyarlık	*1*
16	Bilime duyarlık	*5*	26	Ölüme duyarlık	*1*
10	Toplumsal huzura duyarlık	*4*	28	İnsan ilişkilerine karşı duyarlık	*1*
18	Doğaya duyarlık	*4*	29	Umutlu olmaya karşı duyarlık	*1*
19	Sağlığa duyarlık	*4*	32	Tarihe ve tarihi olaylara duyarlık	*1*
11	Yardımlaşmaya duyarlık	*3*	33	Hayal kurmaya duyarlık	*1*
30	Eğitime duyarlık	*3*	36	İnançlı olmaya duyarlık	*1*

K.2.1. Eserde Yer Alan Dilsel Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dilsel duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 21 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dilsel duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Ne iş yaptığını bilmeyenler, ‘Sanki o olmasa güneş doğup batmayacak!’,’ Boş gezenin boş kalfası!’,’ Kaldırım mühendisi, n’olacak!’ deyip, onunla dalga geçerlerdi.”(s. 12)

“Arada bir yanına oturmayı başaran küçük Memo da, Alaaddin Bey’in kafasını şişirmeye devam ederdi.” (s. 14)

“Bir fırsatını bulup yanına otururlar ve ona uzun uzun anlatırlardı.” (s. 15)

“Ya da yüz yıl sonra dünyayı ne tür felaketlerin beklendiğini sıralamaktan zevk alanlar mı?” (s. 15)

“Gururla göğsüne kabarttı Sezai Bey; ’Kendisi belediyemizin Su Kaçakları Bulma Bölümü Şefi’ dir,’ dedi.” (s. 39)

Bu eserin 17, 19, 24, 29, 32, 34, 39, 43, 48, 51, 53, 60, 69, 71, 72. sayfalarında dilsel duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Dilsel duyarlıklara daha çok deyimler kullanılarak yer verilmiştir.

K.2.2. Eserde Yer Alan İnsana ve İnsan Mutluluğuna Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insana ve insan mutluluğuna duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insana ve insan mutluluğuna duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Aman susun, kulağına giderse çok üzülür.” (s. 12)

“Görmüyor musunuz, sabahları büyük bir mutlulukla güneşin doğuşunu seyrediyor. Akşamları da onu hüzünle yolcu ediyor. Geceleri çok mutsuz olduğuna eminim.” (s. 19)

“O günleri hatırlıyorum. Gerçekten, her şey çok korkunçtu. Ama üzülme artık, hepsi geçti,” dedi. (s. 48)

“Mahalleli telaşla çevresine toplandı. Yerde boylu boyunca yatan Alaaddin Bey’in suratındaki mutlu ifadeyi görünce, herkes çok şaşırdı.” (s. 66)

“Mahalleli çok sevindi.” (s. 68)

Bu eserin 69. sayfasında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örnekte mutluluğu dair ifade yer almaktadır.

K.2.4. Eserde Yer Alan Aşka, Sevgiye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aşka, sevgiye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aşka, sevgiye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Âşıklar bile bana gelip, ‘Acaba beni seviyor mu?’ diye sordular.” (s. 47)

“Birbirini yanlış anladığı için ayrılmış sevgililer kavuşuyor… “(s. 50)

“Alaaddin Bey’in gözleri yaşarmıştı. Ayağa kalktı, Yasemin’i öptü.” (s. 63)

“Her şeye rağmen onu çok özlemiş olduğunu fark etti Alaaddin Bey.” (s. 64)

“Alaaddin Bey’i seviyorum, ama ona söylemeye cesaret edemiyorum!” (s. 74)

Bu eserin 74. sayfasında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örnekte birbirini seven iki kişinin evlendiğini ifade eden cümlelere yer verilmiştir.

K.2.5. Eserde Yer Alan Hayvanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayvanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayvanlara duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Yıldızların ışığını görebilen yılanlar gibiyim. Ya da kilometrelerce uzaktaki köfte kokusunu duyabilen köpekler gibi.” (s. 41)

“Tabii, mahallenin çocukları, kedi ve köpekleri de peşinden.” (s. 63)

K.2.7. Eserde Yer Alan Barışa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı barışa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen barışa duyarlığın örneği şu şekildedir:

“…kırk yıllık evlilikler bozuluyor, canciğer dostlar azılı düşman haline geliyor, azılı düşmanlar barışıyordu… “(s. 50)

K.2.8. Eserde Yer Alan İyilik Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı iyilik yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen iyilik yapmaya duyarlığın örneği şu şekildedir:

“Alaaddin Bey, sizin çok iyi bir insan olduğunuzu hepimiz biliyoruz.” (s. 59)

K.2.9. Eserde Yer Alan Paylaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı paylaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen paylaşmaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“İşte şimdi, büyük bir sırrı paylaştıklarına emin olmuştu Memo.” (s. 24)

“Ne yazık ki, onca bilgiyi kimseyle paylaşmadan kafamda tutamıyor, susmayı bir türlü beceremiyordum.” (s. 50)

K.2.10. Eserde Yer Alan Toplumsal Huzura Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı toplumsal huzura duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen toplumsal huzura duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Kaymakam, 'Gerekirse bütün yolları kazacağız,' dedi. 'Çünkü, su gerçekten hiçbir eve ulaşmıyor. Şansımız yaver giderse, birkaç gün… bilemediniz bir hafta içinde, patlamış boruları bulup onarabiliriz.' " (s. 35)

"Her kafadan bir ses çıkarken, birden Sezai Bey gülerek, 'Böyle bir şey olmaz. Çünkü biz çok şanslıyız,' diyerek mahalleyi susturdu." (s. 36)

"Konuşmamdan rahatsız olan mahallenin çoğu aynı görüşteydi. Semtimizde 'sır' diye bir şey kalmamış, bütün gizli bilgiler ortalığa saçılmıştı." (s. 52)

"Okullar kapanır. Bankalar iflas eder. Toplum hayatı denen bir şey kalmaz! Meğer, insanların bazı bilgileri birbirinden saklaması ne kadar da gerekliymiş!" (s. 52)

K.2.11. Eserde Yer Alan Yardımlaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yardımlaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yardımlaşmaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

" 'Alaaddin Bey'in önemini, ancak ona ihtiyaç duyduğunuzda anlayabilirsiniz,' derlerdi." (s. 13)

"Patlak boru sorununu çözemiyoruz. Senin yardımına ihtiyacımız var." (s. 56)

"Şimdi sizden bir ricamız olacak," (s. 60)

K.2.12. Eserde Yer Alan Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı emeğe ve çalışkanlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Bence o hiçbir iş yapmasa da, herkesten fazla çalışır," deyip, herkesi susturur. (s. 13)

"Siz onun hiçbir şey yapmadığını sanıyordunuz ama o her gün hepimizden çok daha fazla çalışıyordu." (s.39)

K.2.14. Eserde Yer Alan Hakka, Hukuka ve Adalete Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye hakka, hukuka ve adalete duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hakka, hukuka ve adalete duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Yıllardır üyeler, kimseye söz vermeyip, yalnızca kendisi konuşan başkanlardan o kadar sıkılmışlardı ki, sonunda oybirliğiyle onu başkan seçmişlerdi." (s. 10)

" 'Vay canına!' diye düşündü Memo. Yasemin haklıydı." (s. 23)

"Gerçekten de Memo haklıydı."(s. 24)

" 'Bunu kaydediyorum,' dedi Memo. 'Bu durumun değiştirilmesi için bakanlığa dilekçe vereceğim.' " (s. 26)

"Mahalleliler şaşırmıştı. Alaaddin Bey çok haklıydı." (s. 52)

K.2.15. Eserde Yer Alan Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Bir Pazar günü Victor Bey telaşla, 'Sular kesik!' diye bağırdı. Pazar, mahallenin en çok su kullandığı gündü." (s. 32)

"Herkes yatıp uyuyor, ama ben konuşmaya devam ediyordum." (s. 49)

K.2.16. Eserde Yer Alan Bilime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye bilime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bilime duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Alaaddin Bey filozof gibiydi. Filozofluğu, konuşmasından değil, susmasından anlaşılırdı." (s. 9)

"Esra buna şiddetle karşı çıkarak, 'Astronomi bilgin yerlerde sürünüyor senin. Merkür bir yıldız değil, gezegen! Hem, dünyaya en yakın yıldız da o değil,' diye çıkıştı." (s. 18)

"Tabii ki, Güneş!" dedi Esra. "Güneş sisteminde bir tane yıldız vardır; o da, Güneş'in kendisidir." (s. 19)

"Konuyu değiştirmek için, 'Bir yıldızda hayat olabilmesi için, orada su ve oksijen bulunması lazım,' dedi." (s. 30)

K.2.17. Eserde Yer Alan Sanata Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye sanata duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sanata duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Geçen hafta o yıldızda bir koro çalışması vardı. Sanırım ismi, yeteneksizler korosuydu.” (s. 29)

“Nursel atıldı. ‘O, bizim okul korosunun çalışması olmasın sakın?’ diye sordu.” (s. 30)

“Pazartesi günü okulda şiir okuyacaktı ve o bluzu giymek zorundaydı.” (s. 60)

“İtfaiye Bandosu’nun ilkbahar sonatını çalmasıyla hareketlendi.” (s. 74)

“Daha sonra, mahalleli çocukların birlikte kurduğu Geveze Su Boruları Orkestrası sahneye çıktı.” (s. 75)

Bu eserin 61 ve 69. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde çeşitli müzik aletlerine yer verildiği görülmektedir. Aynı zamanda film, tiyatro gibi sanat dallarına yer verilmektedir.

K.2.18. Eserde Yer Alan Doğaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye doğaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen doğaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Sabahları erkenden kalkar, doğuya bakan bir banka oturup, güneşin doğuşunu izler; akşamları ise batıya bakan banka oturup, güneşin batışını seyrederdi.” (s. 14)

“Görmüyor musunuz, sabahları büyük bir mutlulukla güneşin doğuşunu seyrediyor.” (s. 19)

“Memo bir sabah, Alaaddin Bey’in yanına oturup, hiç konuşmadan güneşin doğuşunu seyretti.” (s. 22)

“Korkuyorum,” dedi Yasemin. “Zaten küresel ısınma var. Bu yüzden susuzluk tehlikesiyle karşı karşıyayız.” (s. 31)

K.2.19. Eserde Yer Alan Sağlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye sağlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sağlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Çok korkutucu!”

“Her yanı mikroplar sarabilir!”

“Pislikten hasta olabiliriz!”

“Susuzluk, salgın hastalığa bile neden olabilir!” (s. 36)

“Sonunda, doktora bile gittim. Doktor Zihni bana ilk bakışta teşhisini koydu.” (s. 50)

Sonunda, bu hastalıktan kurtulmanın tek yolunun bu meslekten kurtulmam olduğuna karar verdi. (s. 51)

“Boşuna uğraşmayın,” dedi Alaaddin Bey, “Beni ikna edemezsiniz. Ben iyileşmek için yıllarımı verdim.” (s. 57)

K.2.20. Eserde Yer Alan Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kişiye özgü özelliklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgü özelliklere duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Özellikle, utangaç Semiha Hanım onun başkan olmasını çok desteklemişti. Lafını sürekli kesen başkanlardan çok etkilemişti çünkü. Utangaçlığı yüzünden o kadar az konuşabiliyordu ki zaten.” (s. 11)

“Alaaddin Bey de konuşmaz, ama dinlemeyi iyi bilirdi. Bu yüzden de, onu konuşmak zorunda bırakmayan konuşkan insanlardan hoşlanırdı.” (s. 11)

“Memo onun en iyi arkadaşıydı. O, küçücük bir taş parçasının üstündeki ufak bir sarı nokta için bile saatlerce konuşmayı başarabilen bir çocuktu.” (s. 11)

“Benim kulaklarım çok hassastır,” dedi. “Çok uzaklardaki sesleri duyabilirim.” (s. 24)

“Semiha Hanım gibi utangaç bir insan da böyle bir işi başaramazdı.” (s. 73)

K.2.21. Eserde Yer Alan Özgüvenli Olmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kişiye özgüvenli olmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgüvenli olmaya duyarlığın örneği şu şekildedir:

“Yasemin güvenle, ‘Tabii ki, kendi yazdığım bir şiir,’ diye cevap verdi.” (s. 61)

K.2.23. Eserde Yer Alan Mesleklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kişiye mesleklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye mesleklere duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Çocuklar birer dedektif gibi olayın gelişimini izlemeye karar verdiler.” (s. 34)

“İlkokulun yeni öğretmeni Belma Hanım ama hangi boruda kaçak var… “(s. 35)

“O sırada yoldan geçen Kaymakam Bey’i gördüler.” (s. 35)

“Kasap Rıza Bey’se, ‘Aman efendim, yapmayın!’ dedi.” (s. 35)

“Polisler, hangi hırsızın, ne zaman, hangi evi soyacağını bana sormaya başladılar.” (s. 46)

Bu eserin 50 ve 65. sayfasında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örnekte mesleklerin zorlukları hakkında görüş bildirilmiştir.

K.2.26. Eserde Yer Alan Ölüme Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı ölüme duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen ölüme duyarlığın örneği şu şekildedir:

“Ölmüş yakınlarıyla konuşmamı isteyenler bile çıktı!” (s. 47)

K.2.27. Eserde Yer Alan Arkadaşlığa- Dostluğa Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Memo onun en iyi arkadaşıydı.” (s. 11)

“Sonunda, gerçeği Semiha Hanım’ın yakın arkadaşı Zeynep Hanım açıkladı.” (s. 73)

K.2.28. Eserde Yer Alan İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye insan ilişkilerine karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insan ilişkilerine karşı duyarlığın örneği şu şekildedir:

“Sizi en iyi anlayan insanlardan biriyim.” (s. 54)

K.2.29. Eserde Yer Alan Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye umutlu olmaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen umutlu olmaya karşı duyarlığın örneği şu şekildedir:

“Viktor Bey, ‘Boşuna umutlanmayın,’ dedi. ‘Birazdan sular gelmeyecek.’ ” (s. 34)

K.2.30. Eserde Yer Alan Eğitime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye eğitime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye eğitime duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Sonunda çocuklar, Güneşliler'in nasıl olduğunu öğrenmek için Alaaddin Bey'le konuşmaya karar verdiler." (s. 20)

"Ayşelerin evi okula bitişikti." (s. 30)

"Pazartesi günü okulda şiir okuyacaktı ve o bluzu giymek zorundaydı." (s. 60)

K.2.31. Eserde Yer Alan Merak Etmeye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye merak etmeye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 11 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye merak etmeye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Heyecanla, ' Ne dedi? Ne dedi?' diye sordular." (s. 29)

"Doğrusu, bu efsane adamın kim olduğunu hepsi çok merak ediyordu." (s. 43)

" 'Bilmiyorum. Duymadım!' desem, bilip de söylemiyorum sanıp, benden kuşkulanmaya başladılar." (s. 47)

" 'Hem, biz öyle sizin bildiğiniz gibi, meraklı insanlardan değiliz,' dedi bir başkası." (s. 57)

"Bir süre dolaştırıp dinledikten sonra, merakla bekleyenlere döndü." (s. 68)

Bu eserin 15, 20, 21, 22, 69, 71. sayfalarında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örneklerde merak etmeye dair ifadelere yer verilmiştir.

K.2.32. Eserde Yer Alan Tarihe ve Tarihi Olaylara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye tarihe ve tarihi olaylara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen tarihe ve tarihi olaylara duyarlığın örneği şu şekildedir:

"Fatih Sultan Mehmet'e söylemem gereken önemli bir şey var." (s. 47)

K.2.33. Eserde Yer Alan Hayal Kurmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye hayal kurmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayal kurmaya duyarlığın örneği şu şekildedir:

"Bunun üzerine çocuklar, 'O zaman Güneş'ten gelen bir casus o!' diye bağırdılar." (s. 19)

K.2.35. Eserde Yer Alan Çocuğa ve Çocukluğa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye çocuğa ve çocukluğa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye çocuğa ve çocukluğa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Bunun üzerine çocuklar, 'O zaman Güneş'ten gelen bir casus o!' diye bağırdılar. (s. 19)

"Viktor Bey, 'Bu işi başarsa başarsa çocuklar başarır,' deyince… "(s. 59)

K.2.36. Eserde Yer Alan İnançlı Olmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye inançlı olmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen inançlı olmaya duyarlığın örneği şu şekildedir:

"Küçük Ziya, anneannesinin örgü şişlerini eskrim yaparken kırdığının ortaya çıkmaması için dualar etti." (s. 71)

4.3. "Buzdolabındaki Köpek" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular

Bu bölümde eserde bulunan duyarlıkların yer alma düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Eserde duyarlıklara yönelik tespit edilen örneklerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 6

"Buzdolabındaki Köpek" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı

Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı	Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı
1	Dilsel duyarlık	*42*	27	Arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlık	*5*
2	İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık	*32*	14	Hak, hukuka ve adalete duyarlık	*3*
4	Aşka, sevgiye duyarlık	*10*	23	Mesleklere duyarlık	*3*
5	Hayvanlara duyarlık	*10*	28	İnsan ilişkilerine duyarlık	*3*
31	Merak etmeye duyarlık	*10*	34	Kültüre duyarlık	*3*

Tablo 6 (devamı)

15	Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	*9*	12	Emeğe, çalışkanlığa duyarlık	*2*
20	Kişiye özgü özelliklere duyarlık	*7*	17	Sanata duyarlık	*2*
32	Tarihe ve tarihi olaylara duyarlık	*7*	8	İyilik yapmaya duyarlık	*1*
33	Hayal kurmaya duyarlık	*7*	9	Paylaşmaya duyarlık	*1*
6	Aile bireylerine duyarlık	*6*	10	Toplumsal huzura duyarlık	*1*
11	Yardımlaşmaya duyarlık	*6*	22	Özgürlüğe duyarlık	*1*
18	Doğaya duyarlık	*6*	24	Dürüst olmaya karşı duyarlık	*1*
16	Bilime duyarlık	*5*	30	Eğitime duyarlık	*1*
19	Sağlığa duyarlık	*5*			

K.3.1. Eserde Yer Alan Dilsel Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dilsel duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 42 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dilsel duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

" 'Hiçbir yabancı dili bilmem. Ama Serçeceyi iyi bilirim,' diye övünürdü." (s. 16)

"Üzüm üzeme baka baka kararır, derler." (s. 22)

"Gelmesini dört gözle beklerdi." (s. 34)

"Bir deri bir kemik kalmıştı."" (s. 54)

"Köylülerin başına kötü bir şey geldiğini sanıp, korkudan yüreği ağzına geldi." (s. 82)

Bu eserin 11, 11, 11, 14, 14, 14, , 18, 22, 24, 24, 31, 37, 39, 41, 42, 42, 43, 45, 46, 48, 49, 50, 50, 53, 57, 59, 65, 65, 67, 68, 69, 72, 73, 76, 79, 84, 86, 93. sayfalarında dilsel duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Dilsel duyarlıklara daha çok deyimler kullanılarak yer verilmiştir.

K.3.2. Eserde Yer Alan İnsana ve İnsanın Mutluluğuna Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insana ve insanın mutluluğuna duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 32 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insana ve insanın mutluluğuna duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Her şeyi tek başına yapabilen bir insanla karşılaşmaktan mutlu olur, onun gibi olabilmek için çırpınırlardı."(s. 31)

“Cem sevinçten havaya uçacaktı sanki.” (s. 38)

“Onu ilgilendiren, Cem’in havalara uçmasıydı.” (s. 39)

“Cem’in sevincini hiçbir şey gölgeleyemezdi.”(s. 40)

“ ‘Afacan sayesinde bizimki denizi keşfetti,’ diye herkese mutlulukla anlatıp duruyordu.” (s. 63)

Bu eserin 21, 22, 26, 30, 50, 53, 54, 54, 55, 56, 59, 60, 67, 67, 67, 80, 80, 84, 87, 87, 87, 88, 92, 94, 94, sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insan mutluluğuna dair ifadeler yer almaktadır.

K.3.4. Eserde Yer Alan Aşka, Sevgiye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aşka, sevgiye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aşka, sevgiye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Cem, sahile vuran babasının başında öylece bekler, çakılların üstünde gülümseyen bir yüzle uyumasını hayranlıkla seyrederdi.” (s. 21)

“Öyle seviyordu ki buraları.” (s. 29)

“ ‘Neredeyse, bu sevimli yavrunun büyüyünce bir fil olacağını söyleyeceksiniz!’ dedi ve minik köpeği bağrına bastı.” (s. 45)

“Köpek durdu, derinden bir sevgiyle ona baktı.” (s. 88)

“Rus aile sevgi doluydu.” (s. 90)

Bu eserin 21, 29, 34, 39, 45, 50, 56, 88, 90, 93. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde aşka- sevgiye dair ifadeler yer almaktadır.

K.3.5. Eserde Yer Alan Hayvanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayvanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayvanlara duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Rusya’dan buraya köpek getirmek doğru mu? Her canlı doğduğu yerde yaşamalı,’ diye mırıldandı.” (s. 39)

“Cem’in sevincini hiçbir şey gölgeleyemezdi. Şipşirin, bembeyaz bir köpeği vardı artık.” (s. 40)

“ ‘Neredeyse, bu sevimli yavrunun büyüyünce bir fil olacağını söyleyeceksiniz!’ dedi ve minik köpeği bağrına bastı.” (s. 45)

“Tüyleri ise bembeyazdı. Artık köpek olduğu kesindi. İsmini Afacan koydular. Afacan çok şirin bir köpekti.”(s. 46)

“Hayvan sevgisi onları birleştirmişti.” (s. 90)

Bu eserin 15, 16, 38, 39, 86, 90. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların hayvanlara duyduğu sevgiyi dile getirdikleri ifadelere, evlerinde hayvan besledikleri anlaşılan ifadelere yer verilmiştir.

K.3.6. Eserde Yer Alan Aile Bireylerine Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aile bireylerine duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aile bireylerine duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

" 'Tıpkı babam, dedem, onun dedesi ve onun dedesi gibi,' diye böbürlendi." (s. 13)

"O kadar her şeyi unuturdu ki, karısının, babasının, çocuğunun, kız kardeşinin, hatta kendi adını bile hatırlamaz olurdu." (s. 20)

"Cem, sahilde babasını bekler; 'Acaba başına bir şey mi geldi?' diye endişelenirdi." (s. 20)

"Kendine annesi kadar yakın hissettiği halasını o kadar az tanıyordu ki!" (s. 34)

"Evin içinde bavullar vardı. Aile bireyleri bu bavulların içindeydi." (s. 81)

K.3.7. Eserde Yer Alan Barışa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı barışa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen barışa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Laf taşıdılar. Herkes birbirine düştü. Neyse ki, dedikoducu papağanlar bir gün çekip gitti de köylü rahat bir nefes aldı." (s. 41)

"Savaş sonrası, yeni savaşları engellemek için, halkların yer değişikliği yapmasına karar verildi." (s. 71)

"Bizler Yunanistan' da yaşıyorduk," diye devam etti Sırdede. "Köyümüz oradaydı. Savaştan sonra karşılıklı bir değiş tokuş antlaşması yapıldı. Bizler de buna uyduk. Yunanistan'dan gelip, burada Rumlar' ın boşalttığı köylere yerleştik." (s. 72)

K.3.8. Eserde Yer Alan İyilik Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı iyilik yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen iyilik yapmaya duyarlığın örneği şu şekildedir:

"…annesi hasta olduğu için derslere giremeyen bir çocuktan söz etmiştin," der; "Bu küçük maskı Afrika' dan onun için getirdim. (s. 37)

K.3.9. Eserde Yer Alan Paylaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı paylaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen paylaşmaya duyarlığın örneği şu şekildedir:

"Sırrını bir manolya ağacı ile paylaşırken, Manolyaca bilen bir serçe duymuş, bana Serçece anlattı." (s. 17)

K.3.10. Eserde Yer Alan Toplumsal Huzura Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı toplumsal huzura duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen toplumsal huzura duyarlığın örneği şu şekildedir:

"Bizler Yunanistan' da yaşıyorduk," diye devam etti Sırdede. "Köyümüz oradaydı. Savaştan sonra karşılıklı bir değiş tokuş antlaşması yapıldı. Bizler de buna uyduk. Yunanistan'dan gelip, burada Rumlar' ın boşalttığı köylere yerleştik." (s. 72)

K.3.11. Eserde Yer Alan Yardımlaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yardımlaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yardımlaşmaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Bu yüzden, şehirli insanlar hep birbirlerine ihtiyaç duyarlar, tek başlarına yaşayamazlar." (s. 30)

"Herkes işi gücü bırakıp sevimli köpeği aramaya koyuldu." (s. 53)

"Arama görevi her zamanki gibi köy halkına düşüyordu." (s. 59)

"Denize girdiğini sanmıyorum," dedi, "ama işbirliğine hazırım. Hemen araştırmalara başlayalım." (s. 60)

Bu eserin 11 ve 31. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların birbirleri ile yardımlaştıklarına dair ifadelere yer verilmiştir.

K.3.12. Eserde Yer Alan Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı emeğe ve çalışkanlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Köylüler genelde balıkçılıkla uğraşıyorlar, ancak kendilerine yetecek kadar sebze meyve yetiştiriyorlardı." (s. 12)

"Ovadaki tarlalarda kan ter içinde çalışırdı. Tembelliğin tadına doyum olmazdı, ama Cem, çalışanlara imrenmekten de geri durmazdı." (s. 24)

K.3.14. Eserde Yer Alan Hakka, Hukuka ve Adalete Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hakka, hukuka ve adalete duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hakka, hukuka ve adalete duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Dedesi Sami Bey, 'Sana hak veriyorum, oğlum,' derdi." (s. 14)

"Zeynep haklı çıkmıştı." (s. 65)

" 'Haklısın' dedi gülerek." (s. 94)

K.3.15. Eserde Yer Alan Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 9 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Minik köpek, köyü birbirine kattıktan sonra kan ter içinde eve dönüyor, küçücük gövdesine bakmadan yarım kova suyu içip bitiriyordu." (s. 50)

"Sonra üstüne tatlı bir yorgunluk çöküyor, evin en serin köşesine kıvrılıp uyuyordu." (s. 50)

"Aç ve susuzdu." (s. 54)

"Sırdede, 'Her akşam ek ayak çekildikten sonra gidip Afacan'ı besledim. Çok iyi durumda, merak etmeyin,' dedi." (s. 80)

"Uçağın camındaki buzlar eridikçe, uyku bastırdı." (s. 92)

Bu eserin 16, 24, 24, 40. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde canlıların yeme, içme ve barınma gibi temel yaşam ihtiyaçlarından söz edilmektedir.

K.3.16. Eserde Yer Alan Bilime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı bilime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bilime duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Cem, hayal dünyası geniş bir çocuktu… 'Ünlü bilim insanları, askerler, artistler, hapishane kaçkınları acaba bu ormanda mı?' diye düşünürdü." (s. 10)

"Büyüteç etkisi yaparak ormandaki minicik karıncaları bile dev gibi gösterirdi. Bir karıncanın bile kaybolması olanaksızdı bu ormanda." (s. 24)

"Biri Amerika' da meşhur bir bilim insanıyken…" (s. 34)

“Çamlara zarar veren kese böceklerini yiyordu. Eğer mart ayında, ta Afrika’ dan bu kuşlar gelmezse, böcekler çamları kurutur, hastalandırır. Hüthüt kuşları, zararlı böcekleri yiyerek çamları koruyor. Hem de besleniyorlar.” (s. 40)

“Sibirya’nın ya da kutuplarının soğuğunda yaşamaya alışık. Akdeniz’in sıcak ortamında yaşaması çok zor.” (s. 52)

K.3.17. Eserde Yer Alan Sanata Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sanata duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sanata duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Rüzgâr esince, ağaçların camdan yaprakları birbirine vurur, her seferinde yeni bir şarkı bestelenmesine neden olurdu.” (s. 23)

“Beste yaparken matematik problemleri çözer… “(s. 35)

K.3.18. Eserde Yer Alan Doğaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı doğaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen doğaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Motorlu taşıtlar ulaşamadığından köy bozulmamış, doğal hayat korunmuştu.” (s. 9)

“Acaba babam gibi, buraya ait mutlu bir doğa adamı mı olmalıyım?”(s. 21)

“Bilgiç bilgiç, ‘Göçmen kuşları düşün,’ dedi. Onlar iyi ki yer değiştiriyorlar. Yoksa ormandaki bütün çam ağaçları kururdu.” (s. 40)

“Çamlara zarar veren kese böceklerini yiyordu. Eğer mart ayında, ta Afrika’ dan bu kuşlar gelmezse, böcekler çamları kurutur, hastalandırır. Hüthüt kuşları, zararlı böcekleri yiyerek çamları koruyor. Hem de besleniyorlar.” (s. 40)

Bu eserin 17. sayfasında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örnekte doğayı korumaya, doğadaki canlıları sevmeye dair ifadeler yer almaktadır.

K.3.19. Eserde Yer Alan Sağlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sağlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sağlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Sırdede bu yaşta, bu kadar sağlıklı kalmayı nasıl başarmıştı?” (s. 15)

“En sağlıklı ağaçları takip et, evine ulaşırsın.” (s. 17)

“…annesi hasta olduğu için derslere giremeyen bir çocuktan söz etmiştin.” (s. 36)

“Eğer mart ayında, ta Afrika’ dan bu kuşlar gelmezse, böcekler çamları kurutur, hastalandırır.” (s. 40)

“Gayet sağlıklıydı.” (s. 80)

K.3.20. Eserde Yer Alan Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye özgü özelliklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgü özelliklere duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Geçmişten konuşmaktan pek hoşlanmazdı. Ama tarih olmuş sırları iyi bildiği kesindi.” (s. 14)

“Cem’ in babası, Sırdede’ ye hiç çekmemişti. Cem’ in dedesi ne kadar dikkatli ve çalışkansa, babası o kadar dalgın ve tembeldi.” (s. 18)

“Dalgın Bey’ in kardeşi Sevgi Hanım, köydeki herkesten farklıydı. Yerinde durmazdı. O şehir bu şehir, o ülke dolaşıp dururdu.” (s. 32)

“Müthiş bir hafızası vardı. Konuşmalarında geçen önemsiz ayrıntıları bile unutmazdı.” (s. 36)

“Neyse ki, Zeynep çok zekiydi.” (s. 64)

Bu eserin 15, 29. sayfalarında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örnekte kişiye özgü özelliklerin olduğu, her insanın farklı karaktere sahip olduğunu bildiren ifadeler yer almaktadır.

K.3.22. Eserde Yer Alan Özgürlüğe Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı özgürlüğe duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgürlüğe duyarlık örneği şu şekildedir:

“O zaman, ormana mahkûm olduğunu hissederdi. Güzellikler onu tutsak almıştı. Mücadeleden vazgeçer, ormana geri dönerdi.” (s. 25)

K.3.23. Eserde Yer Alan Mesleklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı mesleklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen mesleklere duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Cem, hayal dünyası geniş bir çocuktu… ‘Ünlü bilim insanları, askerler, artistler, hapishane kaçkınları acaba bu ormanda mı?’ diye düşünürdü.” (s. 10)

“Biri Amerika’ da meşhur bir bilim insanıyken, diğerinin Çinli bir filozof, bir diğerinin ünlü bir futbolcu, öbürünün bir balıkçı, sonuncusunun ise müzisyen olduğunu düşlerdi.” (s. 34)

“Beste yaparken matematik problemleri çözer, aynı anda gol atıp, hayatın sırları üzerine konuşurken, iri bir balık yakalardı.” (s. 35)

K.3.24. Eserde Yer Alan Dürüst Olmaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dürüst olmaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye dürüst olmaya karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

“Ben onun yalancısıyım. Ama söylemem. Bu sır benimle toprağa gider.” (s. 17)

K.3.26. Eserde Yer Alan Ölüme Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı ölüme karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen ölüme karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Her kafadan bir ses çıkardı. Kimi ölümsüzlüğün sırrını, kimi ormandaki gizli hazinelerin yerini bildiğinden söz eder, bin bir fikir havada uçuşurdu.” (s. 14)

“Anne ve babaları, dedeleri, nineleri artık hayatta değildi. “(s. 74)

K.3.27. Eserde Yer Alan Arkadaşlığa- Dostluğa Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Bazen bu soruları arkadaşı Zeynep’ e sordu.” (s. 21)

“Cem’ in annesi Nihal Hanım’ la iyi dosttu.” (s. 27)

“Cem’ in arkadaşı küçük Zeynep de konuşulanlara katıldı.” (s. 45)

“Aileyle tanıştılar. Hiç tanımadıkları hâlde, kırk yıllık dost gibi birbirlerine sarıldılar.” (s. 89)

“Sıcak bir evde içtikleri sıcak çay dostluklarını pekiştirdi.” (s. 90)

K.3.28. Eserde Yer Alan İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insan ilişkilerine karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insan ilişkilerine karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Çocuklar, 'Söyle neymiş?' diye ısrar ederse, cevabı hazırdı. 'Söylemem yavrularım,' derdi. 'Sır söylenirse, sır olmaz.' " (s. 16)

"Köylü olmak böyle bir şeydi işte!" (s. 28)

"Kendini hiçbir yere, hiçbir insana ait hissetmezdi." (s. 33)

K.3.30. Eserde Yer Alan Eğitime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı eğitime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen eğitime duyarlık örneği şu şekildedir:

"Cem on yaşındaydı. Köydeki tek okul olan ilkokulda okuyordu." (s. 13)

K.3.31. Eserde Yer Alan Merak Etmeye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı merak etmeye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen merak etmeye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Ama yüksek ağaçlara nasıl tırmanılırdı?" (s. 11)

"Belki de köylülerin merak ettikleri şey buydu: Sırdede bu yaşta, bu kadar sağlıklı kalmayı nasıl başarmıştı?" (s. 15)

" 'Onlar bizden farklı mı?' diye merakla sorardı." (s. 29)

"Merakla ekip, suladım." (s. 44)

"Merakla, 'Nerede?' diye sordular." (s. 65)

Bu eserin 68, 69, 80, 83, 94. sayfalarında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örneklerde sorgulamaya dair, merak etmeye dair, soru sormaya dair ifadeler yer almaktadır.

K.3.32. Eserde Yer Alan Tarihe ve Tarihi Olaylara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı tarihe ve tarihi olaylara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen tarihe ve tarihi olaylara duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Köylüler, alfabesi el, kol, ayak, kulak, yanak, kaş, göz ve parmaklardan oluşan yepyeni bir dil keşfetmiş, tarihe geçmişlerdi." (s. 43)

"Doksan yıl önce Yunanistan' dan… Bu köyde o zaman Rumlar yaşıyordu." Sonra da , " Benim suçum yok," der gibi, uzun kollarını iki yana açtı. "Savaş sonrası,

yeni savaşları engellemek için, halkların yer değişikliği yapmasına karar verildi. Anadolu'daki Rumları Yunanistan'a, oradaki Türkleri de buraya gönderdiler." (s. 71)

"Evin içinde bavullar vardı. Aile tarihleri bu bavulların içindeydi." (s. 81)

"Köylüler de bayram yapıyordu. Geçmişlerini keşfetmişlerdi. Afacan' ın sayesinde olmuştu. Onları geçmişleriyle tanıştırmıştı. Artık hepsinin bir tarihi vardı." (s. 83)

"İyi ki Yunanistan'dan Türkiye'ye gelmişsiniz." (s. 94)

Bu eserin 12, 14. sayfalarında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örneklerde tarihe dair ifadeler yer almaktadır.

K.3.33. Eserde Yer Alan Hayal Kurmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayal kurmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayal kurmaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Cem, hayal dünyası geniş bir çocuktu." (s. 10)

"Herkes bir şeyler yaparken, o hayallere dalardı. Kendini ağır ağır düşler ormanına bırakıverirdi." (s. 22)

"Küçük Cem' in düşler ormanı, köyündekinden çok farklıydı." (s. 23)

"Köylülerin bu ormana, 'müzik ormanı' dediğini düşlerdi." (s. 23)

"Dallar öyle hızlı uzardı ki, birkaç dakika içinde gökyüzü tamamen cam dallarla kaplanırdı." (s. 25)

Bu eserin 31, 74. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde hayal kurmaya ve yaratıcı düşünmeye ilişkin ifadeler yer almaktadır.

K.3.34. Eserde Yer Alan Kültüre Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kültüre duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kültüre duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

" 'Bu küçük maskı Afrika' dan onun için getirdim. Berberi kabileleri bu maskın şifa verdiğine inanıyorlar,' diye açıklardı." (s. 37)

"Duvarlarında Afrika maskları, Yunan adalarından tabaklar, İspanya'dan süs seramikleri, Çin' den şapkalar asılıydı. Büfede, hiç kullanılmayan birkaç çeşit Japon çay takımı vardı. Venedik'ten Muranolu ustaların yaptığı cam şekerlikler sehpaların üstünü kaplamıştı." (s. 38)

"Dönüşte, birkaç gün Moskova' da kalmayı ihmal etmediler. Müzeleri gezdiler, giyinip kuşanıp konserlere gittiler. Yüksek tavanlı lokantalarda yemekler yediler." (s. 91)

4.4. "Galata'nın Tembel Martısı" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular

Bu bölümde eserde bulunan duyarlıkların yer alma düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Eserde duyarlıklara yönelik tespit edilen örneklerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 7

"Galata'nın Tembel Martısı" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı

Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı	Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı
1	Dilsel duyarlık	*37*	11	Yardımlaşmaya duyarlık	*3*
15	Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	*14*	20	Kişiye özgü özelliklere duyarlık	*3*
5	Hayvanlara duyarlık	*10*	25	Kitap okumaya karşı duyarlık	*3*
31	Merak etmeye duyarlık	*10*	29	Umutlu olmaya karşı duyarlık	*3*
2	İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık	*8*	30	Eğitime duyarlık	*3*
19	Sağlığa duyarlık	*7*	10	Toplumsal huzura duyarlık	*2*
26	Ölüme duyarlık	*7*	12	Emeğe, çalışkanlığa duyarlık	*2*
6	Aile bireylerine duyarlık	*6*	21	Özgüvenli olmaya duyarlık	*2*
4	Aşka, sevgiye duyarlık	*4*	22	Özgürlüğe duyarlık	*2*
14	Hakka, hukuka ve adalete duyarlık	*4*	27	Arkadaşlığa-dostluğa duyarlık	*2*
16	Bilime duyarlık	*4*	32	Tarihe ve tarihi olaylara duyarlık	*2*
23	Mesleklere duyarlık	*4*	7	Barışa duyarlık	*1*
8	İyilik yapmaya duyarlık	*3*	17	Sanata duyarlık	*1*

K.4.1. Eserde Yer Alan Dilsel Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dilsel duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 37 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dilsel duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Hiçbir yabancı dili bilmem. Ama Serçeceyi iyi bilirim,’ diye övünürdü.” (s. 16)

“ ‘Üzüm üzeme baka baka kararır’ derler.” (s. 22)

“Gelmesini dört gözle beklerdi.” (s. 34)

“Bir deri bir kemik kalmıştı.” (s. 54)

“Köylülerin başına kötü bir şey geldiğini sanıp, korkudan yüreği ağzına geldi.” (s. 82)

Bu eserin 11, 11, 11, 14, 14, 14, , 18, 22, 24, 24, 31, 37, 39, 41, 42, 42, 43, 45, 46, 48, 49, 50, 50, 53, 57, 59, 65, 65, 67, 68, 69, 72, 73, 76, 79, 84, 86, 93. sayfalarında dilsel duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Dilsel duyarlıklara daha çok deyimler kullanılarak yer verilmiştir.

K.4.2. Eserde Yer Alan İnsana, İnsanın Mutluğuna Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insana, insanın mutluluğuna duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 8 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insana, insanın mutluluğuna duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Yetmiş bin! Seksen bin! Yüz bin!’ diye sevinç içinde bağrışıyordu.” (s. 39)

“Cansız kuşu mimarın avucuna koyuverdi. İşlerin telaşından paniklemiş olan genç adam, kuşu görünce nedense çok sevindi.” (s. 47)

“Hülya o gün çok sevinçliydi.” (s. 57)

“Hep birlikte mutlu bir hayat sürmüşler…” (s. 72)

Bu eserin 17, 42, 53, 83. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insan mutluluğuna dair ifadeler yer almaktadır.

K.4.4. Eserde Yer Alan Aşka, Sevgiye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aşka, sevgiye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aşka, sevgiye duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Galata Kulesi bize gülümsüyor, kırlangıçlar sevgiyle etrafında dolanıyor.” (s. 17)

“Adamlardan biri, demiryollarından emekli Rıza Bey’di. Koşarak yanlarına gelen Hülya’ nın saçlarını okşadı.” (s. 42)

“Mimarın şaşkın bakışları altında, onları okşayıp sevdi Hülya.” (s. 51)

“Hülya’ysa çok rahatlamıştı. Serçeler sevgi dolu cikliyor, yelkovankuşlarının kanatları suya değiyor, ebabiller mutlu mutlu yavrularını besliyordu.” (s. 91)

K.4.5. Eserde Yer Alan Hayvanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayvanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayvanlara duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“İnanmayacaksınız ama küçük Hülya’nın dört tane beyaz güvercini vardı. Apartmanın Boğaz ve kule manzaralı terasında onları besler ve eğitirdi.” (s. 12)

“Hülya, doğum günlerinde kendisi için hediyeler istemezdi. Bir keresinde, ‘Ne istersin?’ sorusuna, ‘Kedi maması!’ diye cevap vermişti.” (s. 13)

“Muayenehane; şeker hastası kediler, kanadı kırık yavru martılar, yaralı balıklar, kalbi kırılmış köpeklerle doluydu.” (s. 14)

“Rafet Bey’ se, yaralı hayvanların görüntüsüne dayanamadığından, Sevgi Hanım’ ın kliniğine pek uğramazdı.” (s. 14)

“Hayvanları seviyordu. Sevgi Hanım’ı veteriner kliniğinde çalışma teklifini kabul etti.” (s. 91)

Bu eserin 21, 23, 35, 37, 43. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde hayvanlara ilişkin ifadeler yer almaktadır.

K.4.6. Eserde Yer Alan Aile Bireylerine Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aile bireylerine duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aile bireylerine duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Kuşkusuz, Hülya’ nın bu merakında, veteriner hekim olan annesi Sevgi Hanım’ın da büyük payı vardı.” (s. 14)

“Biliyor musun, Hülya, Konya’dan yeğenleri adamcağıza sahip çıktılar, Oktay Bey’ in bu arabada yaşamasına istemiyorlar artık. Onu alıp memleketlerine götürecekler.” (s. 19)

“Hülya gözlerini sonuna kadar açarak, ‘Perde, yavrularla anneler arasındaki bağlantıyı koparacak!’ diye bağırdı.” (s. 23)

“ ‘Saat beşe yaklaşıyor,’ dedi üzüntüyle, ‘birazdan anneler ve babalar yavrularını belemeye gelecekler. Biz bu değerli zamanı boşa harcadık.’ ” (s. 40)

“ ‘Oktay Bey, yirmi sekiz ekim bin dokuz yüz kırk yedide burada yüz altmış üç numaralı apartmanın beş numaralı dairesinde doğdu. Annesi, babası, dedesi, amcası, dayısı, hepsi Galatalı’ ydı.’ dedi.” (s. 60)

Bu eserin 12. sayfasında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örnekte aile bireylerine dair ifadeler yer almaktadır.

K.4.7. Eserde Yer Alan Barışa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı ile barışa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen barışa duyarlık örneği şu şekildedir:

“Hiç tanışma ihtimali olmayan insanlarla küsüp, barışabilirdi.” (s. 11)

K.4.8. Eserde Yer Alan İyilik Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı iyilik yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen iyilik yapmaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Rafet Bey, her konuya iyimser bir şekilde bakmaya çalışırdı. Ona göre her şey iyiye doğru giderdi. Kötü olan şeyleri hiç görmez ya da görmek istemezdi.” (s. 15)

“Bunu gerçekten yapabilir misin?”

“Emre gözleri parlayarak, ‘Elbette,’ dedi.” (s. 35)

“Hülya onu en son, kuleden düşen bir yavru kuşu kurtarırken görmüştü.” (s. 57)

K.4.10. Eserde Yer Alan Toplumsal Huzura Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı toplumsal huzura duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen toplumsal huzura duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Mahallenin isteklerini şıp diye yerine getirirlerdi.” (s. 12)

“ ‘Mahallemizde her şey yolunda,’ diye devam etti Rafet Bey.” (s. 18)

K.4.11. Eserde Yer Alan Yardımlaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yardımlaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yardımlaşmaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Ağabeyi Emre yanına geldi. Sesini kalınlaştırarak, ‘Merak etme,’ dedi, ‘iletişim dünyasında yaşıyoruz. Hiçbir şeyi kendi başına çözmek zorunda değilsin!’ ” (s. 35)

“Hülya öğrenmeyi başarmıştı. Oktay Bey’ e yardım etmeliydi.” (s. 79)

“Onlarla aramda hep yakın bir ilişki vardır bu yüzden. Ne zaman bir martı görsem, çocuğum gibi hissederim. Sakat martılara yardım ederim. Uçamayan yavruları uçurmaya çalışırım. Birkaç ay önce, yavru bir martıya yardımcı oldum.” (s. 80)

K.4.12. Eserde Yer Alan Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı emeğe ve çalışkanlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Ertesi gün Galata Kulesi’ nde hummalı bir çalışma başladı.” (s. 28)

“Bizler bu işi yaptığımız için maaş alıyoruz. Gelmezsek, maaşımızı vermezler, aç kalırız.” (s. 69)

K.4.14. Eserde Yer Alan Hakka, Hukuka ve Adalete Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hakka, hukuka ve adalete duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hakka, hukuka ve adalete duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Bu tülü kaldırmam için, dilekçe yazıp izin almam gerekir,’ diye mızırdandı.” (s. 31)

“Eğer onu kullandığım öğrenilirse, suçlu durumuna düşerim. Üstelik, bu koruyucu bir tül. Yoldan geçen birinin kafasına bir şey düşerse, bütün sorumluluk bana ait olur.” (s. 31)

“Etmez olur muyum? Hem polise şikâyet ettim, hem de belediyeye,” dedi Oktay Bey. “Ayrıca savcılığa dilekçe de verdim. Dava açmak için.” (s. 79)

“Savcılık, dilekçemi kabul etmedi. Çünkü mahkemeler sadece insanlar arasındaki anlaşmazlıkları çözmek için varmış. Hayvanlarla insanlar arasındaki sorunlara bakmıyorlarmış.” (s. 79)

K.4.15. Eserde Yer Alan Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 14 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Oktay Bey’ in verdiği balıklarla beslenip duruyor.” (s. 27)

“Yavrular açlık ve susuzluğa en fazla kırk sekiz saat dayanabilirler. Hemen harekete geçmeliyiz!” (s. 30)

“Peki ya Tembel Martı? O da bankın üstünde uyuyakalmıştı!” (s. 33)

“Çantasından çıkardığı damlalıkla yavrularını beslemeye koyuldu.” (s. 49)

“Ebabiller sevinç çığlıkları atarak, yavrularını beslemeye başladılar.” (s. 52)

Bu eserin 13, 14, 23, 23, 34, 40, 47. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde yeme, içme, uyuma, barınma gibi temel yaşam ihtiyaçlarına yer verilmiştir.

K.4.16. Eserde Yer Alan Bilime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı bilime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bilime duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Fizik, hareketin yasalarıyla uğraşır,’ derdi.” (s. 9)

“Oğlu Emre ise afacandı. Meraklıydı. Mucitti. (s. 10)

Emre’ nin soruları eksik olmazdı.

“Yerçekimi nedir?”

“Uçaklar nasıl havada kalıyor?”

“Karadelik her şeyi yutar mı?”

“Evrenin sonu var mı?”

Böyle sorularının ardı arkası kesilmezdi.” (s. 11)

“ ‘Bilim gelişiyor, dünya iyiye doğru gidiyor. Ama sakın ha, ikide bir kötü şeylerden söz ederek moralimizi bozmayalım!’ deyip dururdu.” (s. 15)

K.4.17. Eserde Yer Alan Sanata Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı ile sanata duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sanata duyarlık örneği şu şekildedir:

“Hülya o gün sevinçliydi. Okula şarkılar söyleyerek gitti.” (s. 57)

K.4.19. Eserde Yer Alan Sağlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sağlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sağlığa duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Hülya bir seferinde hastalanıp okula gidemeyince, güvercinleriyle haber gönderip, sınıftakileri kendisine hayran bırakmıştı.” (s. 12)

“Hülya’nın getirdiği sokak hayvanlarının hepsini tedavi etmeye çalışırdı.” (s. 14)

“Yoksa bütün gün, morali bozuk bir şekilde ortalıkta dolanırdı. Çarpıntısı tutar, geceleri sabaha kadar uyumazdı.” (s. 16)

“Sevgi Hanım, Hülya’ ya, ‘Merak etme!’ dedi. ‘Baban halleder. Bu arada, açlıktan aşağıya düşen yavrular olursa da, onları tedavi etmeye çalışırız.’ ” (s. 34)

“Zayıflasa bile, yükseklik korkusundan kurtulması için psikolojik tedavi görmesi gerekir.” (s. 82)

Bu eserin 48 ve 53. sayfalarında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örneklerde tedavi olmaya dair ve iyileşmeye dair ifadeler yer almaktadır.

K.4.20. Eserde Yer Alan Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye özgü özelliklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgü özelliklere duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Oğlu Emre ise afacandı. Meraklıydı. Mucitti. Telden arabalar yapardı. Uzaktan kumandalı model uçaklar, oyuncak tren ve otomobiller, en büyük merakıydı.” (s. 10)

“Rafet Bey, her konuya iyimser bir şekilde bakmaya çalışırdı. Ona göre her şey iyiye doğru giderdi. Kötü olan şeyleri hiç görmez ya da görmek istemezdi.” (s. 15)

“Babası, Hülya’ nın boş konuşan bir çocuk olmadığını biliyordu. Mutlaka, düşündüğü bir şeyler olmalıydı.” (s. 22)

K.4.21. Eserde Yer Alan Özgüvenli Olmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı özgüvenli olmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen özgüvenli olmaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Emre gülümsedi. ‘Ne dersen de, bu sefer başaracağım.’ ” (s. 84)

“Emre’ninse, kendine güveni yerine gelmişti.” (s. 91)

K.4.22. Eserde Yer Alan Özgürlüğe Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı özgürlüğe duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen özgürlüğe duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Hayvanat bahçesine kapatılmış bir martı varmış. Zavallı martının günleri, kafesinden diğer martılara özlemle bakmakla geçiyormuş.” (s. 67)

“ ‘Diğer martılar özgürce gökyüzünde uçarken, beni niye buraya kapattılar?’ diye düşünüyormuş.” (s. 67)

K.4.23. Eserde Yer Alan Mesleklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı mesleklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen mesleklere duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Rafet Bey fizik öğretmeniydi.” (s. 9)

“Kuşkusuz, Hülya’nın bu merakında, veteriner hekim olan annesi Sevgi Hanım’ın da büyük payı vardı.” (s. 14)

“Ne iş yapıyor? Müdür, kapıcı, belediye başkanı, sıhhi tesisatçı ya da bakkal falan mı?” (s. 26)

“Bazen bakkal, bazen kuruyemişçi, bazen hamal, bazen sıhhi tesisatçı olarak ortaya çıkıyor, sonra yok oluveriyordu.” (s. 75)

K.4.25. Eserde Yer Alan Kitap Okumaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kitap okumaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kitap okumaya karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Gerçekten de öyleydi. Rafet Bey, gününün önemli bir bölümünü, Galata Kulesi’ne bakan odasında kitap okuyarak geçirirdi.” (s. 9)

“Hülya babasına hiç cevap vermedi. Elindeki kitabın sayfalarını çevirmeye devam etti.” (s. 18)

K.4.26. Eserde Yer Alan Ölüme Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı ölüme karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen ölüme karşı duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Yavrular birer birer aşağıya düşecek! Hepsi açlık ve susuzluktan ölecekler!!!” (s. 24)

“Bir insanın ölmesi mi iyi, bir kuşun ölmesi mi?” (s. 31)

“ ‘O perdeyi oradan kaldırmazsanız, bütün yavrular ölecek!’ diye bağıracaktı. Ama son anda vazgeçti.” (s. 47)

“İlk defa bu kadar minik ve sevimli bir kuşla karşılaşıyordu. Aniden kuşun cansız olduğunu fark edince, irkildi.” (s. 47)

“Pencerelerden içeri girip, minik kuşun cansız bedenini, yöneticilerden birinin masasına bıraktılar.” (s. 52)

Bu eserin 31 ve 46. sayfalarında duyarlık örneğine rastlanmaktadır. Örneklerde ölüme dair ifadeler yer almaktadır.

K.4.27. Eserde Yer Alan Arkadaşlığa- Dostluğa Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Bu yolla binlerce arkadaş edinmişti.” (s. 10)

“Hülya, eski bir dostu görmüş gibi, ‘Murteza!’ diye bağırdı.” (s. 62)

K.4.29. Eserde Yer Alan Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı umutlu olmaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen umutlu olmaya karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Hülya umutla, ‘Peki, o zaman ne yapalım?’ diye sordu.” (s. 32)

“Rafet Bey, sorunu çözebilme umuduyla söylene söylene bir taksiye atlayıp, belediyeye gitti.” (s. 34)

“Bilgisayarının ekranı adeta Emre’yi esir almıştı. Hülya umudunu kaybetmişti. ‘Beş yüz bin!’ diye iştahla bağıran ağabeyinin omzunu sarstı.” (s. 39)

K.4.30. Eserde Yer Alan Eğitime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı eğitime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen eğitime duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Okçu Musa İlkokulu’nda pekiyi dereceyle mezun oldu. İlkokul öğretmeni, Gergedan Rıza’ydı.” (s. 60)

“Hülya, bir öğleden sonra okuldan dönerken… “(s. 62)

“Su verdim, besledim. Meğer o sırada, yavruyu büyükleri eğitiyormuş. Annesi, babası ve bütün diğer martılar tepeme üşüşmezler mi?” (s. 80)

K.4.31. Eserde Yer Alan Merak Etmeye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı merak etmeye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen merak etmeye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Fizik nedir?’ diye merak edenlere, ‘Fizik, hareketin yasalarıyla uğraşır,’ derdi.” (s. 9)

“Oğlu Emre ise afacandı. Meraklıydı.” (s. 10)

“ ‘Ne yazıyordu?’ diye merakla sordu Emre.” (s. 55)

“Emre, ‘Peki kuşlar?’ diye sordu merakla.” (s. 56)

“Hülya merakla peşine takıldı.” (s. 62)

Bu eserin 11, 12, 20, 27, 62. sayfalarında duyarlık örneğine rastlanmaktadır. Örneklerde meraklı olmaya, sorgulamaya, soru sormaya dair ifadeler yer almaktadır.

K.4.32. Eserde Yer Alan Tarihe ve Tarihi Olaylara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı tarihe ve tarihi olaylara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen tarihe ve tarihi olaylara duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Arkadaşlar bunlar serçe,’ dedi. ‘yıllar önce kuleden uçan Hezarfen Çelebi’nin ruhunu taşıyorlar. Rahmetlinin ruhu bin serçeye bölünmüş. Her akşam geliyor işte!’ “ (s. 44)

“ ‘Babil Kulesi’ni yıkmayın!’ diye bağıran mesajlardı,” dedi Sacit Bey gülerek. ‘Burası Babil değil bir kere. Üstelik, Babil Kulesi yıkılalı yüzyıllar oldu. Bizim, Galata Kulemiz var. Biz de onu yıkmıyoruz. Tam tersi, tamir ediyoruz… Birileri kafayı üşütmüş olmalı!’ ” (s. 55)

4.5. “Geçmişe Tırmanan Merdiven” Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular

Bu bölümde eserde bulunan duyarlıkların yer alma düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Eserde duyarlıklara yönelik tespit edilen örneklerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 8

“Geçmişe Tırmanan Merdiven” adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı

Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı	Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı
1	Dilsel duyarlık	*35*	28	İnsan ilişkilerine duyarlık	*3*
31	Merak etmeye duyarlık	*19*	13	Yoksul insanlara duyarlık	*2*

Tablo 8 (devamı)

2	İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık	*12*	16	Bilime duyarlık	*2*
4	Aşka, sevgiye duyarlık	*10*	18	Doğaya duyarlık	*2*
17	Sanata duyarlık	*10*	20	Kişiye özgü özelliklere duyarlık	*2*
14	Hakka, hukuka ve adalete duyarlık	*9*	22	Özgürlüğe duyarlık	*2*
6	Aile bireylerine duyarlık	*8*	27	Arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlık	*2*
15	Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	*8*	8	İyilik yapmaya duyarlık	*1*
25	Kitap okumaya karşı duyarlık	*8*	9	Paylaşmaya duyarlık	*1*
12	Emeğe, çalışkanlığa duyarlık	*6*	11	Yardımlaşmaya duyarlık	*1*
23	Mesleklere duyarlık	*5*	19	Sağlığa duyarlık	*1*
26	Ölüme duyarlık	*5*	30	Eğitime duyarlık	*1*
5	Hayvanlara duyarlık	*3*	32	Tarihe ve tarihi olaylara duyarlık	*1*

K.5.1. Eserde Yer Alan Dilsel Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dilsel duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 35 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dilsel duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Hiçbir yabancı dili bilmem. Ama Serçeceyi iyi bilirim,’ diye övünürdü.” (s. 16)

“ Üzüm üzeme baka baka kararır, derler.” (s. 22)

“Gelmesini dört gözle beklerdi.”(s. 34)

“Bir deri bir kemik kalmıştı.” (s. 54)

“Köylülerin başına kötü bir şey geldiğini sanıp, korkudan yüreği ağzına geldi.” (s. 82)

Bu eserin 11, 11, 11, 14, 14, 14, , 18, 22, 24, 24, 31, 37, 39, 41, 42, 42, 43, 45, 46, 48, 49, 50, 50, 53, 57, 59, 65, 65, 67, 68, 69, 72, 73, 76, 79, 84, 86, 93. sayfalarında dilsel duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Dilsel duyarlıklara daha çok deyimler kullanılarak yer verilmiştir.

K.5.2. Eserde Yer Alan İnsana, İnsan Mutluluğuna Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insana, insanın mutluluğuna duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 12 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insana, insan mutluluğuna duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Hele 'berbat' dediyseniz, mutluluktan ölürlerdi." (s.17)

"Sultan, 'Sanırım, Dilek Öğretmen yaptığı hatayı anladı,' dedi sevinçle." (s.39)

"Aniden aklına müthiş bir fikir geldi. 'Yanındaki hizmetçilerin sayısını artırınca daha mutlu olmaz ki insan! Hatta, daha mutsuz olur!' diye düşündü." (s.45)

Yazar beni görünce sevinçle kalktı. Sarılıp, iki yanağımdan öptü. (s.86)

" 'Bunu fark etmene sevindim,' dedi. 'Büyük bir yazar olacaksın sen!' " (s.91)

Bu eserin 18, 23, 32, 39, 46, 58, 91. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insan mutluluğuna dair ifadeler yer almaktadır.

K.5.4. Eserde Yer Alan Aşka, Sevgiye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aşka, sevgiye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aşka, sevgiye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Çocuklar ona gizli gizli hayranlık beslerdi." (s. 24)

"Size babamı anlatmak istiyorum. Ona hayran olduğumu gizleyemeyeceğim." (s. 28)

"Yazar beni görünce sevinçle kalktı. Sarılıp, iki yanağımdan öptü." (s. 86)

"Başımı okşadı. 'Babam bu köşkte çalışıyordu. Tıpkı annen gibi…' dedi." (s. 86)

"Başımı okşadı." (s. 91)

Bu eserin 27, 27, 49, 72, 81. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların birbirlerini sevdiklerine dair ifadelere, sevgi ifadelerine yer verilmiştir.

K.5.5. Eserde Yer Alan Hayvanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayvanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayvanlara duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Doğaç'ın okumakla arasının iyi olduğu söylenemezdi. Gününü daha çok, kedisiyle ağaçların tepesinde yatarak geçirirdi." (s. 14)

“Bazen kedisi Pısırık’ la birlikte bir traktör tekerinin içine girer. Yokuşun başından kendini aşağıya bırakırdı.” (s. 22)

“Yazar, kucağındaki Pısırık’ ın yumuşak sarı tüylerini okşuyordu.” (s. 71)

K.5.6. Eserde Yer Alan Aile Bireylerine Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aile bireylerine duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 8 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aile bireylerine duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Babam müthiş bir insandı,’ diye gözyaşları içinde mırıldandı.” (s. 21)

“ ‘Onu anlatmak istiyorum. Yazarak. Evet, evet yazacağım. Babamın romanını yazacağım,’ diye hıçkırıklar içinde devam etti.” (s. 21)

“Ortalık karışmış, çocuklar anne ve babalarına merakla, ‘Ne zaman ayrılacaksınız?’ diye sorar olmuşlardı.” (s. 27)

“Yeni bir evlilik yapmış, çocukları olmuş.” (s. 58)

“Doğaç’ın mahalleyle ilişkisi neredeyse kopmuştu. Annesi ve kedisi Pısırık’ la birlikte, Boğaz’ ın karşı kıyısında güzel bir evde yaşadığı söyleniyordu.” (s. 76)

“Seyfettin Bey, zengin olunca, babasının bahçıvan olarak çalıştığı köşkü satın almak istemişti.” (s. 84)

Bu eserin 21, 26, 27. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde aile üyelerine dair ifadelere, aile ile ilgili kavramlara yer verilmiştir.

K.5.8. Eserde Yer Alan İyilik Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı iyilik yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen iyilik yapmaya duyarlık örneği şu şekildedir:

“Dümeni kitlenen bir şilep, Boğaz kıyısına gürültüyle çarpıp yan yatmıştı. Haberi alan mahalle halkı panik halinde meydana doğru koşmaya başladı.” (s. 35)

K.5.9. Eserde Yer Alan Paylaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı paylaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen paylaşmaya duyarlık örneği şu şekildedir:

“Ayrıca bir kitabını, “Minik Sultan’ a sevgilerle” diye imzalayarak hediye etmişti.” (s. 46)

K.5.11. Eserde Yer Alan Yardımlaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yardımlaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yardımlaşmaya duyarlık örneği şu şekildedir:

"Dümeni kitlenen bir şilep, Boğaz kıyısına gürültüyle çarpıp yan yatmıştı. Haberi alan mahalle halkı panik halinde meydana doğru koşmaya başladı." (s. 35)

K.5.12. Eserde Yer Alan Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı emeğe ve çalışkanlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Kısa sürede hummalı bir çalışma başladı." (s. 11)

"Seyfettin Bey'le de konuştum. En iyi kompozisyon yazan çocukla tanışmak istediğini söyledi. Hatta, ona bir ödül de verecek." (s. 21)

"Doğaç'ın annesi Sezin Hanım'ın ekonomik durumu pek iyi değildi. Geçimlerini, evlere temizliğe giderek sağlıyordu. Sabahtan akşama kadar çalışıyor, eve yorgun argın dönüyordu."(s. 24)

Gece gündüz, isli bir gaz lambasının ışığında çalıştı. (s. 46)

" 'Kahvelerde çay içmeyi sevmiyorum,' dedi. 'Berbere gitmem, saçlarımı hep kendim keserim. Hem ayrıca, çok çalışıyorum.' " (s. 87)

Bu eserin 24. sayfasında duyarlık örneğine rastlanmıştır. Örnekte karakterin geçim derdi için çok çalıştığı ifade edilmektedir.

K.5.13. Eserde Yer Alan Yoksul İnsanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yoksul insanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yoksul insanlara duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Doğaç'ın annesi Sezin Hanım'ın ekonomik durumu pek iyi değildi. Geçimlerini, evlere temizliğe giderek sağlıyordu. Sabahtan akşama kadar çalışıyor, eve yorgun argın dönüyordu." (s. 24)

"Bana nasıl yazar olduğunu anlattı: Babası yoksul bir bahçıvan olduğundan zar zor geçiniyorlarmış." (s. 87)

K.5.14. Eserde Yer Alan Hakka, Hukuka ve Adalete Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hakka, hukuka ve adalete duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 9 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hakka, hukuka ve adalete duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Sultan' ın, 'Haklısın,' demekten başka çaresi yoktu." (s. 40)

"Doğaç, Yazar'la tanışma hakkı elinden alınmış gibi hissediyordu." (s. 41)

"Padişah, Nazenin Sultan'a hak vermiş." (s. 50)

"Padişah düşünmüş taşınmış, eşine hak vermiş." (s. 53)

"…O gün çok kızgındım. Yazar'la tanışma hakkım elinden alınmış gibi hissediyordum kendimi." (s. 80)

Bu eserin 34, 36, 40, 81. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde çeşitli haklarla ilgili ifadelere, uğranılan haksızlıklara ilgili ifadelere yer verilmiştir.

K.5.15. Eserde Yer Alan Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 8 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Gemiye girer girmez de, kendine rahat ve güvenli bir köşe buldu, kıvrılıp uyuyuverdi." (s. 37)

"Pısırık, uykulu uykulu gerindi." (s. 40)

"Pısırık bu tür gereksiz çabalar için kullandığı bakışı hatırlamaya çalıştı. Ama hatırlamayınca uyumayı tercih etti." (s. 41)

"Mahalleli heyecanlanmıştı. 'Yoksa evlerimizi mi yıkacaklar?' diye kaygılanmaya başladılar." (s. 67)

"Gününü Sezin Hanım' ın üstünde uyuklayarak geçiriyordu." (s. 76)

Bu eserin 11, 23, 87. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde yeme, içme, uyuma, barınma gibi temel yaşam ihtiyaçlarına yer verilmiştir.

K.5.16. Eserde Yer Alan Bilime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı bilime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bilime duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Oysa ben, uçakların nasıl uçtuğunu anlamak istiyorum. Ya da gökyüzündeki yıldızları tanımak… 'Uzay nedir?' Bu sorunun cevabını bulmak istiyorum." (s. 29)

“Her şeyin yan döndüğü odada kendini yerçekimi olmayan bir ortamda, bir uzaygemisinde hissediyordu.” (s. 37)

K.5.17. Eserde Yer Alan Sanata Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sanata duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sanata duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Üstelik, yazdığı hikâyeler televizyon dizisi haline getiriliyor,” diye devam etti Sultan. “O zengin olmasın da kim olsun?” (s. 15)

“ ‘Çalışan kazanır’ gibi konulu makaleler yerine, edebiyat yönü ağır basan hikâyeler yazılmalıydı.” (s. 21)

“Ona edebiyat zevkini babası aşılamıştı.” (s. 21)

“ ‘Onu anlatmak istiyorum. Yazarak. Evet, evet yazacağım. Babamın romanını yazacağım,’ diye hıçkırıklar içinde devam etti.” (s. 21)

Bu eserin 49, 50, 54, 75, 87. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde sanatla ilgili ifadeler yer almaktadır.

K.5.18. Eserde Yer Alan Doğaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı doğaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen doğaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Zararlı otlar temizlendi, ağaçlar budandı. Çimler için yeni bir sulama sistemi kuruldu.” (s. 11)

“Çocuklar koşarak bahçeye ulaştılar. Ağaçlara tırmanıp, meyve yediler. Pisipisi otlarından ok yapıp birbirlerinin saçına attılar. Aslanağzılarının yanaklarını sıktılar, ceviz ağacına salıncak kurup sallandılar.” (s. 72)

K.5.19. Eserde Yer Alan Sağlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sağlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sağlığa duyarlık örneği şu şekildedir:

“Oysa adamın vampirlikle falan bir ilgisi yoktu. Sadece dişeti kanaması hastalığı vardı.” (s. 16)

K.5.20. Eserde Yer Alan Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye özgü özelliklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgü özelliklere duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Doğaç, sessiz bir çocuktu. Diğer çocuklardan farklıydı. Arkadaşlarının arasına pek karışmazdı. Ağaçların tepesine tırmanır, dallardan dallara atlar, düz duvarlara tırmanır, Boğaz'ın serin sularında saatlerce yüzerdi." (s. 22)

"İki büyük adam gibi karşılıklı yemek yedik. Burnu büyük olmayan, hava atmayan, sade bir insandı." (s. 86)

K.5.22. Eserde Yer Alan Özgürlüğe Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye özgürlüğe duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgürlüğe duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Ama yine de konuyu çok sevdiler. Kâğıda kaleme sarılıp, babalarıyla ilgili düşündüklerini özgürce yazdılar." (s. 22)

"Kararsızlığın verdiği özgürlüğün çöpe atılmasına neden olabilirdi." (s. 74)

K.5.23. Eserde Yer Alan Mesleklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye mesleklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen mesleklere duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Doğrusu, mahallenin berberinden öğretmenine, terzisinden bakkalına kadar herkes şaşırmıştı. Pısırık'sa umursamadı bile." (s. 13)

"Mahallenin iyice kafası karışmıştı. 'Biz sadece futbolcular zengin olur sanırdık. Demek, yazarlar da zengin olabiliyormuş,' diye düşündüler." (s. 15)

"Terzi Niyazi, filozoftu. Hiç yerinden kalkmamacasına çalışırken, düşünmeye çok vakti olurdu. Mesleği dolayısıyla insanların hiç de göründükleri gibi olmadıklarını çok iyi bilirdi." (s. 16)

"Kısacası, babam mucittir." (s. 30)

"Sultan'sa, liseden sonra fen bilimlerini seçti. Üniversitede fizik okudu, fizik öğretmeni oldu." (s. 76)

K.5.25. Eserde Yer Alan Kitap Okumaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye kitap okumaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 8 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kitap okumaya karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Elinden kitap düşmezdi hiç. Suç ve Ceza, Karamazof Kardeşler, Moby Dick, Robinson, Don Kişot… Bu romanların hepsini bana o tanıttı,’ dedi.” (s. 21)

“ ‘Elbette,’ dedi Doğaç. ‘Bitsin, okurum. Ama sadece sana. Yazar beni çok etkiledi.’ ” (s. 42)

“Hiç kitabını okumadın ki! Pısırık kedinle ağaç dalları üstünde yatmaktan başka bir şey yaptığın yok!” (s. 42)

“Sultan, ‘Geçmişe Tırmanan Merdiven’i okumak istiyorum,’ diye ısrar etti.” (s. 73)

“ ‘Geçmişe Tırmanan Merdiven’ adlı bir öyküye rastlamamıştı- Son kitabı okuyana dek.” (s. 78)

Bu eserin 14, 17,18. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde kitaplara ilişkin ifadeler yer almaktadır.

K.5.26. Eserde Yer Alan Ölüme Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye ölüme karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen ölüme karşı duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Çünkü benim babam yok. Ben bebekken ölmüş!” (s. 34)

“Neyse ki, kaza ucuz atlatılmıştı. Ölen ya da yaralanan yoktu.” (s. 36)

“ ‘Haşmetli Padişah’ımızın Allah’ın rahmetine kavuştu,’ deyip, gömmeye karar vermişler.”(s. 57)

“Küçük yaşta babasını kaybedince yetim kalmış.” (s. 87)

K.5.27. Eserde Yer Alan Arkadaşlığa- Dostluğa Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen ölüme karşı duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Doğaç aldırmaz bir ifadeyle, ‘Arkadaşım, Yazar Seyfettin Sarıgöl!’ diye cevap verdi.”(s. 68)

“Arkadaşım Sultan’la köşke tırmanan merdivenin başına kadar geldik.” (s. 80)

K.5.28. Eserde Yer Alan İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insan ilişkilerine karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insan ilişkilerine karşı duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Minik Sultan hemen atıldı: 'Eğer başarılı olmak istiyorsanız, yalnızlığı göze alacaksınız.' " (s. 15)

"Ünlü Yazar'ın komşuları olan bizler, yazdıklarımıza daha da özen göstermeliyiz bundan böyle." (s. 20)

" 'İnsanlar doğar, büyür, evlenir ve ayrılırlar. Bu doğal bir süreçtir,' demişlerdi."(s. 26)

K.5.30. Eserde Yer Alan Eğitime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı eğitime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen eğitime duyarlık örneği şu şekildedir:

"Yazar Seyfettin Sarıgöl'ün köşke taşınması, az da olsa ilkokuldaki eğitimi bile etkiledi." (s. 19)

K.5.31. Eserde Yer Alan Merak Etmeye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı merak etmeye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 19 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen merak etmeye duyarlıların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Hatta merak etmiş, internetten tüm hayat hikâyesini indirip okumuştu." (s. 14)

"Yazarların hayatını şimdiye kadar hiç merak etmemişti doğrusu." (s. 15)

"Berber Hayati'nin herhangi bir soruya cevap verdiği duyulmamıştı. O hep soru sorardı." (s. 16)

"Aradan günler geçti. Sultan, hikâyenin konusunu merak ediyordu."(s. 66)

Sultan merak etmişti.

"Nerede bu ev? Çınar ağacının dalları mı? Yoksa arkadaşın, Pısırık mı?" (s. 68)

Bu eserin 17, 17, 18, 19, 24, 25, 27, 47, 57, 62, 65, 73, 76, 78. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde soru sormaya, merak etmeye, sorgulamaya dair ifadeler yer almaktadır.

K.5.32. Eserde Yer Alan Tarihe ve Tarihi Olaylara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı tarihe ve tarihi olaylara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen tarihe ve tarihi olaylara duyarlık örneği şu şekildedir:

"Yokuşun tepesindeyse, büyük bir bahçenin içinde, uzun süredir boş duran tarihi bir köşk vardı." (s. 9)

4.6. "Güneşi Bile Tamir Eden Adam" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular

Bu bölümde eserde bulunan duyarlıkların yer alma düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Eserde duyarlıklara yönelik tespit edilen örneklerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 9

"Güneşi Bile Tamir Eden Adam" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı

Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı	Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı
1	Dilsel duyarlık	*16*	12	Emeğe, çalışkanlığa duyarlık	*4*
2	İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık	*10*	14	Hakka, hukuka ve adalete duyarlık	*4*
37	Tasarruf yapmaya duyarlık	*10*	31	Merak etmeye duyarlık	*3*
4	Aşka, sevgiye duyarlık	*7*	35	Çocuğa ve çocukluğa duyarlık	*3*
7	Barışa duyarlık	*7*	6	Aile bireylerine duyarlık	*2*
20	Kişiye özgü özelliklere duyarlık	*7*	27	Arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlık	*2*
32	Tarihe ve tarihi olaylara duyarlık	*6*	17	Sanata duyarlık	*2*
8	İyilik yapmaya duyarlık	*6*	5	Hayvanlara duyarlık	*1*
23	Mesleklere duyarlık	*5*	22	Özgürlüğe duyarlık	*1*
28	İnsan ilişkilerine karşı duyarlık	*4*	13	Yoksul insanlara duyarlık	*1*

K.6.1. Eserde Yer Alan Dilsel Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dilsel duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 16 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dilsel duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Hemen havaya girer. 'Sen onu külahıma anlat,' diye bağırır." (s. 10)

"Araları bozulan çiftler, birbirine küsen kırk yıllık arkadaşlar, anlaşamayan komşular Kadir Bey'in peşini bırakmazlar." (s. 15)

"Onlar artık yakılmayı hak ediyor."(s. 25)

"Adalıların iyice kafası karışmıştı." (s. 52)

"Herkes kulak kesildi." (s. 57)

Bu eserin 13, 18, 30, 32, 45, 45, 50, 52, 54, 55, 57. sayfalarında dilsel duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Dilsel duyarlıklara daha çok deyimler kullanılarak yer verilmiştir. Eser içinde tekerlemelere yer verildiği de görülmektedir.

K.6.2. Eserde Yer Alan İnsana, İnsanın Mutluluğuna Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insana, insanın mutluluğuna duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

" 'Paniğe kapılmayın, ilişkiniz biraz paslanmış; biraz pas çözücü sizi mutlu edecektir,' gibi laflar eder. "(s. 16)

" 'Artık mobilyalarınızı özgürce yenileyebilirsiniz!' diye sevinçle haykırdı Mobilyacı Süha Bey." (s. 43)

"Adadaki herkesi bir sevinç dalgası sarmıştı." (s. 45)

"Aysel Hanım çok mutlu oldu. 'Harika!' diye bağırdı." (s. 46)

"Büyük bir sevinçle karaya çıktılar." (s. 62)

Bu eserin 34, 40, 47, 63. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanları mutlu etmeye, insanların mutlu oldukları zamanlara dair ifadeler yer almaktadır.

K.6.4. Eserde Yer Alan Aşka, Sevgiye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aşka, sevgiye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aşka, sevgiye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Küçük bir lokantada birlikte yenen güzel bir yemek, birkaç sevgi sözcüğü…" (s. 17)

“ ‘Böyle faydalı biri sevilmez mi?’ diye düşünmeyin. Tamirci Kadir Bey’in düşmanı da çoktur.” (s. 22)

“ ‘Aman çocuklar, Kadir Bey dünya tatlısı bir insan, lütfen onu kırmayın,’ der.”(s. 33)

“Baktılar ki, hem Kadir Bey’i çok seviyorlar…” (s. 35)

Bu eserin 10, 14, 61. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde aşka, sevgiye dair ifadeler yer almaktadır.

K.6.5. Eserde Yer Alan Hayvanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayvanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayvanlara duyarlık örneği şu şekildedir:

“Küçücük çocuklara bile büyük saygıyla davranılması gerektiğini bilir. Kedi dostudur.” (s. 22)

K.6.6. Eserde Yer Alan Aile Bireylerine Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aile bireylerine duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aile bireylerine duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Kimseye kötü davranmaz. İdeal bir aile babasıdır.” (s. 22)

“Sonra da, ‘dedikoducu sevimli minik kurtçuklar’ kısa sürede ailemizin parçası oluveriyor.” (s. 31)

K.6.7. Eserde Yer Alan Barışa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı barışa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen barışa duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Neden barışmaları gerektiğini öyle güzel anlatır ki, şaşarsınız.” (s. 15)

“Ciğerci Muammer, kardeşi Kadir Bey’le barışacak; yok, Muammer kazanırsa, o zaman da Nazım Bey, Ciğerci Muammer’ i bedava tatile gönderecek!” (s. 39)

“Gidip, Kadir Bey’le barışacaksın başka yolu yok!” (s. 44)

“Ciğerci Muammer Bey’le Tamirci Kadir Bey’e gelince; onlar sonunda barıştılar. Nasıl mı?” (s. 65)

“Seninle uzun zamandır süren küslük durumunu sona erdirmeye karar verdim.” (s. 66)

Bu eserin 15, 31. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde barışla ifadelere yer verilmiştir.

K.6.8. Eserde Yer Alan İyilik Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı iyilik yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen iyilik yapmaya duyarlıkları örnekleri şu şekildedir:

"O da, 'Bu sizin sorununuz, beni ilgilendirmez,' deyip sırtını dönmez. Hemen taraflarla konuşur, basit ama kalıcı çözümler geliştirerek, küsleri barıştırıverir." (s. 15)

" 'Belki o zaman ekonomi biraz canlanır,' diye düşünüp, ona bir iyilik yapmaya karar verdiler ve bu kararı da son derece ciddi bir şekilde tutanağa geçirdiler." (s. 36)

"Örneğin ben, insanlık için şimdiye kadar yaptığım iyiliklerden dolayı, tıka basa balık dolu bir balıkhanede bir hafta kapalı kalma cezasına razısıyım." (s. 37)

" 'Lütfen kabul et! Bir kere de biz senin için bir şeyler yapmış olalım!' diye bağrıştılar." (s. 41)

Bu eserin 32, 36. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde iyilik yapmaya dair ifadeler yer almaktadır.

K.6.12. Eserde Yer Alan Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı emeğe ve çalışkanlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Ben her gün bir milyon karıncanın ömür boyunca yapamayacağı kadar iş yapıyorum!" (s. 11)

"Öyle değil mi? Hayır, efendim! Bu adamla böyle meziyetler de yok. Musluk contalarını, çöpe atılmış otomobil lastiklerinden kendi elceğiziyle yapıyor. Yapıştırıcıyı, küvetlerin kırılmış aksamlarını ateşte eritip, erimiş balmumuyla karıştırarak kendisi üretiyor!" (s. 25)

"Bir kere, ahşabı o kadar iyi işleyen ustalar bulamazsınız." (s. 49)

"Kadir Bey çatıda çalışırken, aniden aşağıda adalıları görünce çok şaşırdı." (s. 63)

K.6.13. Eserde Yer Alan Yoksul İnsanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yoksul insanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yoksul insanlara duyarlık örneği şu şekildedir:

"Her tür tamir işini çok az paraya yapar. Ancak, para veremeyen olursa da, asla para istemez. 'Aman canım, böyle bir bozuk makineyi tamir etme fırsatı verdiğin için asıl ben teşekkür ederim,' deyip geçiverir." (s. 21)

K.6.14. Eserde Yer Alan Hakka, Hukuka ve Adalete Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hakka, hukuka ve adalete duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hakka, hukuka ve adalete duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

" 'Haklısın,' diye destekleyen çıkarsa, Süha Bey iyice coşuyor." (s. 27)

"Melisa böyle lafları duymasın, 'Ama Kadir Bey çok haklı!' diye atılır." (s. 27)

"Mestan hiç haksız değildir."(s. 28)

"Tatil yerlerinde sürekli yaşayan insanların da tatil yapmaya hakları vardır." (s. 59)

K.6.17. Eserde Yer Alan Sanata Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sanata duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sanata duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Hatta bir keresinde, mahallenin, devlet senfoni orkestrasında çalışan kemancısı, 'Ne oluyor? Mahalleye Çin operası mı geldi?' diye sokaklara fırlamıştır." (s. 20)

"Ya da rock müzik yapmaktan sıkıldılar mı? diye kara kara düşünmeye başlıyoruz." (s. 32)

K.6.20. Eserde Yer Alan Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye özgü özelliklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgü özelliklere duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Tamirci Kadir Bey'se, kendi dünyasında, yumuşak bir insandır. Böbürlenmeyi hiç sevmez. Tamir ettiği bozuk makinelerle övünmez." (s. 12)

"Kadir bey herkese olumlu baktığından, herkesin de kendisiyle ilgili olumlu düşündüğünü sanır." (s. 17)

“Oysa Tamirci Kadir Bey öyle mi? O çok eliaçık bir insandır.” (s. 21)

“Örneğin, beyaz eşya satıcısı İhsan Bey tarafından pek sevilmez. İhsan Bey, ince uzun, kel kafalı, sakin bir insandır.” (s. 22)

Bu eserin 9, 12. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde her bireyin farklı olduğunu bilmeye dair, her bireyin farklılıklarına saygı duymaya dair ifadeler yer almaktadır.

K.6.22. Eserde Yer Alan Özgürlüğe Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı özgürlüğe duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen özgürlüğe duyarlık örneği şu şekildedir:

“ ‘Artık mobilyalarınızı özgürce yenileyebilirsiniz!’ diye sevinçle haykırdı Mobilyacı Süha Bey.” (s. 43)

K.6.23. Eserde Yer Alan Mesleklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı mesleklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen mesleklere duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Muammer bey adanın ciğercisidir.” (s. 9)

“Tamirci Kadir Bey’se…” (s. 12)

“Örneğin, beyaz eşya satıcısı İhsan Bey tarafından sevilmez.” (s. 22)

“Nalbur Musa da Tamirci Kadir Bey’ den pek hoşlanmaz.” (s. 24)

K.6.27. Eserde Yer Alan Arkadaşlığa- Dostluğa Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Araları bozulan çiftler, birbirine küsen kırk yıllık arkadaşlar, anlaşamayan komşular Kadir Bey’in peşini bırakmazlar.” (s. 15)

“Başka mahallelerde oturan arkadaşlarımıza gittiğimizde…”(s. 30)

K.6.28. Eserde Yer Alan İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insan ilişkilerine karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insan ilişkilerine karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“İnsan ilişkileri de öyle değil mi? Öfke, hırs, kıskançlık, çekememezlik, açgözlülük gibi duygular işin içine karışınca insan ilişkileri de bozulur ister istemez…” (s. 14)

“Tıpkı çamaşır makineleri gibi, arada insan ilişkilerini de tamir etmek gerekir.” (s. 14)

“Kadir Bey farklıdır. O her şeyi tamir eder. Yalnız eşyaları değil, aynı zamanda ilişkileri de.” (s. 15)

“ ‘Paniğe kapılmayın, ilişkiniz biraz paslanmış; biraz pas çözücü sizi mutlu edecektir,’ gibi laflar eder.” (s. 16)

K.6.31. Eserde Yer Alan Merak Etmeye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı merak etmeye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen merak etmeye duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Onun her şeyi onarmasını seyretmek hoşuna gider Mestan’ ın – Her şeyin içinde ne olduğunu merak ettiğinden belki.” (s. 34)

“ ‘Evet, birincisi?’ diye merakla sordular.” (s. 57)

“Tabii, Mestan da peşinden. ‘Buzdolabı motorlarının içinde neler olduğunu merak etmişimdir hep,’ diye miyavladı.” (s. 67)

K.6.32. Eserde Yer Alan Tarihe ve Tarihi Olaylara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı tarihe ve tarihi olaylara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 6 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen tarihe ve tarihi olaylara duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Selolar’ın evindeki koltuk, 1897 yılında doğmuştur. Üstündeki kumaş, 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı sırasında, bir süngü darbesiyle yırtılmıştır.” (s. 29)

“Zeynep’in evindeki hamam tası, birinci dereceden korunması gereken tarihi eser olarak kabul edilmiştir.” (s. 29)

“Yerlerine, hiçbir tarihi olmayan şeyler gelecek.” (s. 39)

“On dokuzuncu yüzyıldan yirmi birinci yüzyıla geçmenin zamanı geldi artık!”

“ ‘Eyvah,’ dedi Çokbilmiş Melisa, ‘iki yüz yılı bir haftada geçmeye çalışacaklar.’ ” (s. 48)

Bu eserin 27, 28. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde tarihi kahraman ifadesi ve tarihi olay yer almaktadır.

K.6.35. Eserde Yer Alan Çocuğa ve Çocukluğa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı çocuğa ve çocukluğa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen çocuğa ve çocukluğa duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Ciğerci Muammer Bey bütün çocuklarla mutlaka iddialaşmıştır. Kimisiyle yüz metre koşmuş, kimisiyle zor bir matematik problemini çözmüş, kimisiyle güreş bile yapmıştır." (s. 20)

"Küçücük çocuklara bile büyük saygıyla davranılması gerektiğini bilir." (s. 22)

"Gerçekten de öyledir. Mahallede bazı çocuklar, neredeyse eşyalara nüfus kâğıdı dağıtacak aşamaya gelmişlerdir." (s. 28)

K.6.37. Eserde Yer Alan Tasarruf Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı tasarruf yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen tasarruf yapmaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Öyle değil mi? Hayır, efendim! Bu adamla böyle meziyetler de yok. Musluk contalarını, çöpe atılmış otomobil lastiklerinden kendi elceğiziyle yapıyor. Yapıştırıcıyı, küvetlerin kırılmış aksamlarını ateşte eritip, erimiş balmumuyla karıştırarak kendisi üretiyor!" (s. 25)

"Planlar çizildi, biriktirilmiş paralar ortaya çıkarıldı." (s. 46)

"Bunun için gerekirse bütün birikmiş paralarını harcamaya hazır olduklarını ilan ettiler." (s. 48)

"İyi de, bu benim masamdan ufak, hem hakiki ağaç değil; ona rağmen nasıl bu kadar pahalı olabilir ki?" (s. 48)

"Bu paraları biriktir biriktir… Bir amacımız olmalı, öyle değil mi?" (s. 55)

Bu eserin 25, 25, 33, 21, 55, 55. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde para biriktirmeye, parayı idareli kullanmaya, ekonomiye dair ifadeler yer almaktadır.

4.7. "Havva ile Kaplumbağa" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular

Bu bölümde eserde bulunan duyarlıkların yer alma düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Eserde duyarlıklara yönelik tespit edilen örneklerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 10

"Havva ile Kaplumbağa" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı

Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı	Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı
1	Dilsel duyarlık	*18*	6	Aile bireylerine duyarlık	*2*
2	İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık	*17*	11	Yardımlaşmaya duyarlık	*2*
4	Aşka, sevgiye duyarlık	*15*	19	Sağlığa duyarlık	*2*
5	Hayvanlara duyarlık	*10*	20	Kişiye özgü özelliklere duyarlık	*2*
15	Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	*8*	26	Ölüme duyarlık	*2*
31	Merak etmeye duyarlık	*7*	8	İyilik yapmaya duyarlık	*1*
18	Doğaya duyarlık	*4*	9	Paylaşmaya duyarlık	*1*
33	Hayal kurmaya duyarlık	*4*	22	Özgürlüğe duyarlık	*1*
35	Çocuğa ve çocukluğa duyarlık	*4*	23	Mesleklere duyarlık	*1*
12	Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	*3*	25	Kitap okumaya karşı duyarlık	*1*
14	Hakka, hukuka ve adalete	*3*	28	İnsan ilişkilerine duyarlık	*1*
16	Bilime duyarlık	*3*	30	Eğitime duyarlık	*1*
27	Arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlık	*3*			

K.7.1. Eserde Yer Alan Dilsel Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dilsel duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 18 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dilsel duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Ayşegül Hanım ve Erdem Bey’ in yorgun bıraktığı ev, Havva elini atınca, kendine geliyordu.” (s. 22)

“Sonunda, Ayşegül Hanım bir açıklama yapmak zorunda kaldı.” (s. 27)

“Belki de, farklı farklı ülkelerde yaşamak zorunda kalacaksın.” (s. 29)

“Anne ve babasının özel eşyasının iki tane sırt çantasına sığıvermesine de akıl sır erdiremedi.” (s. 33)

“O yüzden, annesinin aldığı ışıltılı kırmızı kalp şeklindeki gece lambasına hiç yüz vermedi.” (s. 40)

“Küçük Elif’in bu sıcak insana hemencecik kanı kaynamıştı.” (s. 44)

“Korkudan neredeyse küçükdilini yutacaktı.” (s. 61)

Bu eserin 12, 14, 18, 22, 44, 52, 58, 59, 63, 66, 81, 86. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde deyimlere yer verilmiştir.

K.7.2. Eserde Yer Alan İnsana, İnsanın Mutluluğuna Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insana, insanın mutluluğuna duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 17 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insana, insanın mutluluğuna duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Bazı izlerin ise denize ulaştığını görüp sevindiler.” (s. 65)

“Küçük Elif çok mutlu görünüyordu. Yeni yaşantısını benimsemişti.” (s. 69)

“ ‘Şu anda nasıl sevindiğimi anlatamam,’ dedi Umut Ağabey ve Elif’ i havaya kaldırıp, alnına bir öpücük kondurdu.”(s. 77)

“Ayşegül Hanım ve Erdem Bey de çok mutlu olmuşlardı. Elif’ i kutladılar.” (s. 77)

“Elif o gece kocasına sarılarak mutlu bir şekilde uyudu.” (s. 80)

Bu eserin 18, 29, 30, 34, 52, 52, 55, 57, 58, 58, 86. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların mutlu olduğu anlara, mutluluklarını dile getirdikleri sözlere yer verilmiştir.

K.7.4. Eserde Yer Alan Aşka, Sevgiye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aşka, sevgiye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 15 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aşka, sevgiye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Neşeyle, ‘Çok güzel, yakında onlarla karşılacaksın,’ deyip Elif’e sarıldılar.” (s. 30)

“Kitaplarımız ve dünyanın en tatlı kızı olan sen!” (s. 33)

“Sevgiyle Elif’e el sallıyordu.” (s. 39)

“ ‘Tabii ki, sen de geleceksin!’ diye gülerek ona sarıldı.” (s. 71)

“ ‘Şu anda nasıl sevindiğimi anlatamam,’ dedi Umut Ağabey ve Elif’ i havaya kaldırıp, alnına bir öpücük kondurdu.”(s. 77)

Bu eserin 19, 28, 58, 60, 70, 77, 84, 85, 86. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde aşka- sevgiye dair ifadeler yer almaktadır.

K.7.5. Eserde Yer Alan Hayvanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayvanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayvanlara duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Onlarla konuşmayı başarırsan hayvanlar sana bir şey yapmaz,’ derdi o.” (s. 53)

“Elif, Umut Kaplumbağa’ ya hayran kalmıştı. Sağlam kabuklu ve güçlüydü. Hiç kimse ona kötülük yapamazdı.” (s. 58)

“Elif’i tanıyan dev bir kaplumbağa sevinçle yanına geliyordu. Onu sevgiyle sırtına alıp, denizin derinliklerinde gezdiriyor, öbür kaplumbağalarla tanıştırıyordu.” (s. 70)

“Her yerde hayvan dostları olan bir gen kızdı Elif. Havadaki kuşları, sokaktaki köpekleri, kedileri, kumsaldaki yengeçleri, denizdeki kaplumbağaları şahsen tanıyordu.” (s. 71)

Bu eserin 13, 18, 18, 18, 39, 77.sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların hayvanlara duyduğu sevgiye dair ifadeler yer almaktadır.

K.7.6. Eserde Yer Alan Aile Bireylerine Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aile bireylerine duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aile bireylerine duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Küçük Elif, anne ve babasıyla, Akdeniz’in küçük bir sahil şehrinde yaşamını sürdürüyordu.” (s. 9)

“ ‘Havva’ yı çok seviyoruz. Ama o bizim ailemizin bir üyesi değil. Bizim yanımızda çalışıyordu,’ dedi babası.” (s. 35)

K.7.8. Eserde Yer Alan İyilik Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı iyilik yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen iyilik yapmaya duyarlık örneği şu şekildedir:

"Daha sonra araştırmacılar, önceden tespit ettikleri yuvaları açmaya başladılar. Kafesleri kaldırıp, kumu eşeleyerek çukurlar kazdılar, yumurtalara ulaştılar. Onlarca yumurtayı tek tek elden geçirdiler." (s. 66)

K.7.9. Eserde Yer Alan Paylaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı paylaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen paylaşmaya duyarlık örneği şu şekildedir:

"Annesinin çok sevdiği aynalı komodin, komşuya verildi." (s. 32)

K.7.11. Eserde Yer Alan Yardımlaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yardımlaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yardımlaşmaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Birbirlerinin ayrılmaz parçasıydılar. Birlikte çalışır, yemekleri birlikte yapar, birlikte kitap okur, birlikte dolaşırlardı." (s. 11)

"Küçük yavruların yumurtadan çıkmasına yardımcı olacaksın, denize ulaşmalarını gözleyeceksin…" (s. 30)

K.7.12. Eserde Yer Alan Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı emeğe ve çalışkanlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Biraz sonra, Ayşegül Hanım ve Erdem Bey çalışmaya gitmek için koşarak evden çıkarlardı." (s. 21)

"Artık yeni bir projede çalışacağız…" (s. 28)

"Elif, Erdem Bey ve Ayşegül Hanım artık tam bir ekip olmuşlardı. Her sabah erkenden kalkıp, araştırmacıların çalışmalarına katılıyorlardı." (s. 69)

K.7.14. Eserde Yer Alan Hakka, Hukuka ve Adalete Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hakka, hukuka ve adalete duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hakka, hukuka ve adalete duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Belli ki babasına hak vermişti.”(s. 15)

“Erdem Bey de, ‘Haklısın,’ dedi.” (s. 43)

K.7.15. Eserde Yer Alan Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 8 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Ayşegül Hanım da bıkmadan, ‘Kuzeyde kış başlayınca, besin bulmaları zorlaşıyor. O yüzden güneye, daha sıcak bölgelere göç ediyorlar,’ diye açıkladı.” (s. 12)

“Halı desenlerinin canlanışını izlerken, Elif’in gözleri ağırlaşır, uyuyakalırdı.” (s. 23)

“Ter içinde kalmışlar ve acıkmışlardı. Kapma geri dönmeliydiler.” (s. 68)

“Derken, rüzgârın, dalgaların ve sırtlanların sesinden bitap düştüler. Uyuyakaldılar.” (s. 73)

“Ama öyle yorulmuştu ki, cevabını beklemeden, kovasına sarılarak uyuyakaldı.” (s. 83)

Bu eserin 61, 61, 77. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların temel ihtiyaçları olan yeme, içme, uyuma, barınma kavramlarına dair ifadeler yer almaktadır.

K.7.16. Eserde Yer Alan Bilime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı bilime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bilime duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Göçmen kuşlarla ilgili bir projede çalışıyorlardı.” (s. 10)

“Ay tutulmuş o günlerde.” (s. 17)

“Sana anlatmaya zaman bulamadık. Biliyor musun, göçmen kuşlarla ilgili hazırladığımız proje tamamlandı.” (s. 27)

K.7.18. Eserde Yer Alan Doğaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı doğaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen doğaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Bir kaplumbağa, bir ağaç, bir bitki, bir meltem kadar doğaya aitti o.” (s. 19)

“Çiçek tohumlarını sağa sola atar, etek ceplerinde taşıdığı çiçek fidelerini sokakta bulduğu yerlere dikerdi.” (s. 20)

“Eteğinin ceplerinden birkaç tohum çıkarıp eline tutuşturur; ‘Al bunları, incirin dibine ek,’ derdi.” (s. 24)

“Elif çocuk parkında oynamak istemiyordu ki. Ağaçlara tırmanmak, tohumlar ekmek, bitkilerin topraktan çıkışını seyretmek; pofuduk kediler, kılkuyruk köpekler ve renkli gagalı kuşlarla dans etmek istiyordu o.” (s. 41)

K.7.19. Eserde Yer Alan Sağlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sağlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sağlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Bazen hastalanıp göç edemeyen kuşlar olurdu. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, bu kuşların bakımını üstlenmişlerdi. Onlar için üniversitenin bahçesinde kulübeler yaptırmışlardı. Hastalanan kuşlar kış aylarını bu kulübelerde geçirir, havalar ısınınca da, güneyden geri gelen arkadaşlarının arasına katılırlardı yine.” (s. 13)

“Leyleğe o kadar acımıştı ki, iyileşir iyileşmez arkadaşlarına ulaştırılması gerektiğini düşünmüştü.” (s. 13)

K.7.20. Eserde Yer Alan Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye özgü özelliklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgü özelliklere duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Havva; doğum tarihi, ayakkabı numarası, kilosu ve kocası olmayan, esmer bir şişkoydu. Yalnız bir kadındı.” (s. 16)

“ ‘Elif böyledir,’ dedi annesi. ‘Susar susar, sonra öyle bir laf eder ki, hepimizi şaşırtır. ‘ ” (s. 68)

K.7.22. Eserde Yer Alan Özgürlüğe Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı özgürlüğe duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen özgürlüğe duyarlık örneği şu şekildedir:

“ ‘Ne güzel, değil mi?’ dedi babası. ‘Artık çocuk parkında özgürce oynarsın.’ ” (s. 41)

K.7.23. Eserde Yer Alan Mesleklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı mesleklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen mesleklere duyarlık örneği şu şekildedir:

"Elif'in annesi Ayşegül Hanım ve babası Erdem Bey üniversitede öğretim üyesiydiler." (s. 10)

K.7.25. Eserde Yer Alan Kitap Okumaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kitap okumaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kitap okumaya karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

"Göçmen kuşlarla ilgili çok güzel bir de kitap yaptık." (s. 28)

K.7.26. Eserde Yer Alan Ölüme Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı ölüme karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen ölüme karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

"Çukurun dibinde, yumurtadan çıkmış birkaç küçük yavru bulsalar da, artık hiçbirinin yaşamadığını fark ettiler." (s. 75)

"İyice moralleri bozulmuştu. Tek bir yavrunun bile yaşaması Umut Ağabey için çok önemliydi. Sağı solu aradılar, taradılar, izleri incelediler; ne yazık ki, bir tane bile canlı yavru bulamadılar."(s. 76)

K.7.27. Eserde Yer Alan Arkadaşlığa- Dostluğa Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

"Mahallenin kirpi saçlı berberinden posbıyık simitçisine, bitişik komşularından şehrin uzak mahallelerindeki dostlarına kadar hemen herkes gelmişti." (s. 37)

"Ertesi gün Elif'le kaplumbağası Havva arasındaki dostluk iyice gelişti." (s. 81)

K.7.28. Eserde Yer Alan İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insan ilişkilerine karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insan ilişkilerine karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

"Anne ve babasının işte olduğu günlerde Elif'e, Havva adlı bir kadın bakıyordu. Havva' nın, küçük kızın hayatındaki rolü büyüktü." (s. 16)

K.7.30. Eserde Yer Alan Eğitime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı eğitime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen eğitime duyarlık örneği şu şekildedir:

"Havva, ilkokula bile gitmemişti, ama nedense, kimsenin bilmediği şeyleri biliyormuş gibi bir izlenim yaratırdı." (s. 20)

K.7.31. Eserde Yer Alan Merak Etmeye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı merak etmeye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen merak etmeye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Küçük Elif meraklı bakışlarını annesinden ayırmaz, yine tek kelimeyle, 'Tatil?' diye sorardı." (s. 13)

"Elif, Havva' nın kuşlarla ne konuştuğunu merak ederdi." (s. 18)

" 'Neden?' diye merakla sordu Elif." (s. 26)

"Elif merakla onlara baktı." (s. 29)

"Küçük Elif, 'Ne zaman gidiyoruz?' dercesine merakla babasına baktı." (s. 33)

Bu eserin 11 ve 67. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde merakla bir durumu izlemeye dair ifadeler yer almaktadır.

K.7.33. Eserde Yer Alan Hayal Kurmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayal kurmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayal kurmaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Küçük Elif bazen kendini kuşların yerine koyardı. Onlarla birlikte el ele tutuşup uçtuğunu, Afrika' dan Rusya' ya, dünyayı baştan aşağı kattettiğini düşlerdi." (s. 13)

"Kendini halının içindeki rüyalar ormanında koştururken bulurdu." (s. 23)

"Elif önce uzun uzun düşündü. Sonra, 'Denizkaplumbağaları mı?' diye bağırdı. Hep bir denizkaplumbağasının sırtında yolculuk etmek istemişimdir." (s. 30)

K.7.35. Eserde Yer Alan Çocuğa ve Çocukluğa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı çocuğa ve çocukluğa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen çocuğa ve çocukluğa duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Sonra da mahallenin çocuklarıyla oyna!"

"Küçük Elif, uyku sersemliği içinde, bu büyük görevi zevkle yerine getirirdi." (s. 24)

" 'Ne güzel, değil mi?' dedi babası. 'Artık çocuk parkında özgürce oynarsın.' " (s. 41)

"Birlikte çevreyi gezdiler. Muhallebicilerde dondurmalı sütlaç yediler, limonata içtiler. Balonculardan balon alıp, çocuk parkına gittiler. Kâğıthelvası yediler. Elif'i komşu çocuklarıyla tanıştırdılar. Saatlerce tahterevalliye binip, salıncaklarda sallandılar. Geceleri birbirine sarılarak uyudular." (s. 43)

"Mümtaz Ağabey gülerek, 'Küçük çocuklar bu kaplumbağaları çok sever,' dedi, 'onları evlerine götürmek ister.' " (s. 77)

4.8. "Kedilerin Kaybolma Mevsimi" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular

Bu bölümde eserde bulunan duyarlıkların yer alma düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Eserde duyarlıklara yönelik tespit edilen örneklerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 11

"Kedilerin Kaybolma Mevsimi" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenmesıklığı

Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı	Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı
1	Dilsel duyarlık	*24*	23	Mesleklere duyarlık	*3*
4	Aşka, sevgiye duyarlık	*19*	26	Ölüme karşı duyarlık	*3*
5	Hayvanlara duyarlık	*15*	11	Yardımlaşmaya duyarlık	*2*
20	Kişiye özgü özelliklere duyarlık	*10*	12	Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	*2*

Tablo 11 (devamı)

15	Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	*10*	29	Umutlu olmaya karşı duyarlık	*2*
31	Merak etmeye duyarlık	*8*	22	Özgürlüğe duyarlık	*1*
17	Sanata duyarlık	*8*	8	İyilik yapmaya duyarlık	*1*
27	Arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlık	*7*	10	Toplumsal huzura duyarlık	*1*
14	Hakka, hukuka ve adalete duyarlık	*5*	16	Bilime duyarlık	*1*
32	Tarihe ve tarihi olaylara duyarlık	*5*	19	Sağlığa duyarlık	*1*
2	İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık	*3*	35	Çocuğa ve çocukluğa duyarlık	*1*

K.8.1. Eserde Yer Alan Dilsel Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dilsel duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 24 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dilsel duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Titrek sırra kadem basmıştı." (s. 13)

"Sevgi, küçük elleriyle kulaklarını tıkadı; 'Ah, yer yarılsa da, yedi kat dibine girsem!' diye iç çekti." (s. 16)

" 'Bence,' dedi İsmet, 'boşu boşuna kafa patlatmıyoruz burada! Çünkü, kedilerin nasıl kaybolduğu çok açık.' " (s. 38)

"Ancak, bir yandan da kafası karışmıştı." (s. 72)

"Oysa, bir kedi atasözü vardır-"

"Mahallenin iyice kafası karışmıştı. 'Neymiş o?' diye atıldılar."

"İnsanlar kedilerine hep kendi isimlerini verirler!" (s. 86)

Bu eserin 10, 10, 10, 17, 20, 20, 27, 28, 32, 32, 33, 40, 44, 47, 49, 60, 63, 80, 80. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde deyimlere yer verilmiştir.

K.8.2. Eserde Yer Alan İnsana, İnsanın Mutluluğuna Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insana, insanın mutluluğuna duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insana, insanın mutluluğuna duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Nurten Hanım, 'Tıpkı benim gibi ayol!' diye kahkahayı bastı." (s. 46)

"Doğrusu, Nazan Hanım bu duruma çok memnundu." (s. 60)

“Sevgi’nin arkadaşları filmi kahkahalar atarak izlediler.”(s. 65)

K.8.4. Eserde Yer Alan Aşka, Sevgiye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aşka, sevgiye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 19 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aşka, sevgiye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Evet,’ diye güldü Komiser Sabit Bey. ‘Hatta, onu çok seviyoruz.’ ” (s. 41)

“Sabahat Pakkan en sevdiğim oyuncudur.” (s. 50)

“Kısa sürede izleyicileri kendine hayran bırakmayı bildi.” (s. 63)

“Senaryo yazarıyla 18 Haziran’ da tanışmışlar, birbirlerini çok sevmişlerdi.” (s. 68)

“Suat Bey ise, kedinin yanaklarına iki öpücük attı.” (s. 73)

Bu eserin 11, 18, 21, 41, 44, 61, 77, 77, 78, 79, 80, 80, 81, 85 sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde aşka- sevgiye dair ifadeler yer almaktadır.

K.8.5. Eserde Yer Alan Hayvanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayvanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 15 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayvanlara duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Bu durumda Sevgi, kedisine sığınmasında ne yapsın?” (s. 10)

“Gönül işte! Bu arsız kediyi nasıl sevdim, bir bilsen! Ben onsuz nasıl yaşarım şimdi?” (s. 21)

“Hayır, kedimi arıyorum. Kedim Buz geçen hafta kayboluverdi.” (s. 23)

“Nurten Hanım çayını höpürdetirken, ‘O benim için bir kediden çok daha fazla bir şeydi,’ diye anlatmaya koyuldu.” (s. 26)

“Başrolü, Nurten Hanım isimli, kedisever bir kadın oynuyordu.” (s. 46)

Bu eserin 11, 15, 18, 28, 40, 41, 42, 44, 46, 73. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların hayvanlara duyduğu sevgiye dair ifadeler, evlerinde hayvan beslediklerine dair ifadeler yer almaktadır.

K.8.8. Eserde Yer Alan İyilik Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı iyilik yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen iyilik yapmaya duyarlık örneği şu şekildedir:

“Arkadaşları, Sevgi’ nin üzüntülü hâlini görünce ona acıdılar. Titrek’i bulmak için seferber oldular.” (s. 16)

K.8.10. Eserde Yer Alan Toplumsal Huzura Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı toplumsal huzura duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen toplumsal huzura duyarlık örneği şu şekildedir:

"Toplumun bana ihtiyacı varmış. Sayemde insanların üstündeki baskı kalktı ayol. Rahat rahat konuşuyor herkes." (s. 61)

K.8.11. Eserde Yer Alan Yardımlaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yardımlaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yardımlaşmaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Arkadaşları, Sevgi' nin üzüntülü hâlini görünce ona acıdılar. Titrek'i bulmak için seferber oldular." (s. 16)

"Artık sadece kendi kedilerini değil, birbirlerinin kedilerini de arıyorlardı." (s. 32)

K.8.12. Eserde Yer Alan Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı emeğe ve çalışkanlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Köle gibi çalışıyordu. Herkese de köle gibi davranıyor, bağırıp çağırıyordu." (s. 86)

"Onlarca emek vererek yazdığım hikâye hemen filme alınıyor, hemen yeni bir hikâye bulmam gerekiyordu." (s. 89)

K.8.14. Eserde Yer Alan Hakka, Hukuka ve Adalete Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hakka, hukuka ve adalete duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hakka, hukuka ve adalete duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"İnsan Hakları Bildirgesi kabul edilmiş." (s. 37)

"Ama bu kadar kısa sürmeyebilirdi. Sevgi'ciğim daha fazlasını hak ediyor." (s. 63)

"Nurten Hanım bu kadar haksızlığa gelemezdi doğrusu." (s. 73)

"Galiba bu kedi pek de haksız değildi." (s. 86)

“Ona çok hak veriyorum.” (s. 93)

K.8.15. Eserde Yer Alan Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 15 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Dışarıya çıktıklarında, soğuktan donmak üzere olan bir kediyle karşılaştılar.”(s. 71)

“ ‘Bu çook uzun bir hikâye,’ dedi kedicik. ‘Önce ısınmam ve karnımı doyurmam lazım.’ ” (s. 75)

“Ben, her şeyden önce Titrek’im. Beni ilk o buldu. İyileştirdi. Baktı.” (s. 76)

“Artık her gün, midemi tıka basa doldurduktan sonra Suat Bey’e uğruyor, salondaki koltuğunda saatlerce uyuyordum.” (s. 81)

“O ise, ‘Canım, bu kedi açlıktan ölecek,’ diye üzülüyordu. Karnımın şişliğinden bayılacak gibi oluyor, Sevgi’nin yanına kıvrılıp hemen uyuyordum…” (s .83)

Bu eserin 44, 47, 76, 89, 94. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanların temel ihtiyaçları olan yeme, içme, uyuma, barınma kavramlarına dair ifadeler yer almaktadır.

K.8.16. Eserde Yer Alan Bilime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı bilime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen bilime duyarlık örneği şu şekildedir:

Mert derin bir geçirdi ve, “Konuya bilimsel bir şekilde yaklaşmak lazım,” dedi. (s. 36)

K.8.17. Eserde Yer Alan Sanata Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sanata duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 8 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sanata duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

Dizide, herkese tepeden bakan, burnu büyük Nurten Hanım piyano çalıyordu. Hatta, Kedi Sonatı adlı bir bestesi bile vardı. (s. 46)

“ ‘Ama sizi oynayan oyuncu da çok iyiydi,’ dedi Firdevs Hanım.” (s. 50)

“Ama dizi film yazarı olmak hiç de kolay değilmiş.” (s. 86)

“ ‘Evet, yazacağım,’ dedi. ‘Ama yalnızca kendim için. Televizyondaki kendimi harcamayacağım. Bir roman yazmaya başlayacağım.’ ” (s. 91)

Bu eserin 48, 60, 82, 91. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde müzik terimlerine, çeşitli sanat dallarına yer verilmiştir.

K.8.19. Eserde Yer Alan Sağlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sağlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sağlığa duyarlık örneği şu şekildedir:

"Ben, her şeyden önce Titrek'im. Beni ilk o buldu. İyileştirdi. Baktı." (s. 76)

K.8.20. Eserde Yer Alan Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye özgü özelliklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 10 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgü özelliklere duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Sevgi içine kapanık bir çocuktu." (s. 9)

"Nazan Hanım dobra dobra konuşmasıyla tanınan biriydi." (s. 17)

"Son derece dışadönüktü, insan canlısıydı. Kapı gıcırtısıyla bile dans etme yeteneğine sahip, sevimli Nazan Hanım'ın sevmeyeni yoktu." (s. 18)

"Küçük Sevgi ve Nazan Hanım iyice şaşırmışlardı. Nurten Hanım, mesafeli bir insan olduğundan, evine pek kimseyi davet etmezdi. Soğuk kişiliği vardı." (s. 23)

"O yüzden çok mesafeliydi. İnsanlara tepeden bakardı. Soğuk bir kişiliği vardı." (s. 27)

Bu eserin 10, 25, 31, 46, 85. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde farklı kişiliklere sahip bireylere yer verilmiştir.

K.8.22. Eserde Yer Alan Özgürlüğe Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı özgürlüğe duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen özgürlüğe duyarlık örneği şu şekildedir:

"Nazan Hanım ilginçti. Ona ne kadar kaba davranırsam, beni o kadar çok seviyordu. Onun yanında kendimi hep çok özgür hissettim." (s. 79)

K.8.23. Eserde Yer Alan Mesleklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı mesleklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen mesleklere duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Dizide, Nurten Hanım'ın kocasının uzun yol kaptanı olduğunu da anlatıyordu." (s. 48)

“Dizideki Suat Bey, emekli bir pilottu.” (s. 53)

“Daha sonra, kedisever Ayten Hanım ve Dişçi Necati Bey de diziye katıldılar. Onları, Komiser Sabit Bey izledi.”(s. 66)

K.8.26. Eserde Yer Alan Ölüme Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı ölüme karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen ölüme karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

“Kaçırılmıştır, yolunu kaybetmiştir, kendi isteğiyle kaçmıştır… ölmüştür ya da… öldürülmüştür.” (s. 14)

“ Ressam Nuri İyem ölmüş!” (s. 37)

“Dizideki Nurten Hanım’ın kocası yıllar önce ölmüştü.” (s. 46)

K.8.27. Eserde Yer Alan Arkadaşlığa- Dostluğa Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Titrek’in en yakın arkadaşı olarak kendisini suçluydu elbette.” (s. 12)

“Sevgi’nin arkadaşları bir anda çevresine toplandılar.” (s. 14)

“Arkadaşları, Sevgi’ nin üzüntülü hâlini görünce ona acıdılar.” (s. 16)

“Sevgi’nin arkadaşları filmi kahkahalar atarak izlediler.” (s. 65)

“Yönetmen Sait’le hemen arkadaş oldum.” (s. 86)

Bu eserin 35 ve 68. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde arkadaşlığa dair ifadeler yer almaktadır.

K.8.29. Eserde Yer Alan Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insan umutlu olmaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen umutlu olmaya karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Sanki birinin kedisi bulunursa, diğerininki de bulunacakmış gibi umutlanıyorlardı.” (s. 32)

“Herkes tam kedilerden umudunu kesmişti ki, çok ilginç bir gelişme oldu.” (s. 45)

K.8.31. Eserde Yer Alan Merak Etmeye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı merak etmeye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 8 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen merak etmeye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Ne oldu, Nurten Hanım, buz satmaya başladınız galiba?’ diye merakla sordu Nazan Hanım.” (s. 22)

“Küçük Sevgi hepsini merakla dinledi.” (s. 55)

“Annesi ve babası da meraklanınca, bütün evi baştan aşağı aradılar. Sonunda Sevgi’yi buldular”. (s. 65)

“Dizi, artan bir merak yaratarak yirmi bölüm devam etti.” (s. 67)

“Sonra, meraklı bakışlarla onu dinleyen küçük Sevgi’ ye döndü.” (s. 76)

Bu eserin 93, 93, 95. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde merakla bir durumu izlemeye dair ifadeler, merak etmeye, sorgulamaya dair ifadeler yer almaktadır.

K.8.32. Eserde Yer Alan Tarihe ve Tarihi Olaylara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı tarihe ve tarihi olaylara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen tarihe ve tarihi olaylara duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Dedesinin dedesinin dedesinin dedesi, Padişah İkinci Mahmut’un kedisiymiş…”(s. 27)

“Napolyon, Prusya ordularına 18 Haziran’da yenilmiş!” (s. 37)

“ ‘Bakın, 18 Haziran’ da Mısır’da Cumhuriyet ilan edilmiş…’ diye devam etti Mert.” (s. 37)

“Atlantik Okyanusu ilk defa bir kadın pilot tarafından bu tarihte geçilmiş!.. “(s. 37)

“Şair Ömer Hayyam doğmuş!” (s. 37)

K.8.35. Eserde Yer Alan Çocuğa ve Çocukluğa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı çocuğa ve çocukluğa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen çocuğa ve çocukluğa duyarlık örneği şu şekildedir:

“Çocuklar karakola gittiler. Komiser Sabit Bey’e mahalledeki kedileri çalan hırsızı aradıklarını anlattılar uzun uzun. Doğrusu, Komiser Sabit Bey’e bu konu çok eğlenceli gelmişti.” (s. 39)

4.9. "Pat Karikatür Okulu" Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular

Bu bölümde eserde bulunan duyarlıkların yer alma düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Eserde duyarlıklara yönelik tespit edilen örneklerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 12

"Pat Karikatür Okulu" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı

Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı	Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı
1	Dilsel duyarlık	*22*	19	Sağlığa duyarlık	*3*
2	İnsana ve insanın mutluluğuna duyarlık	*13*	26	Ölüme karşı duyarlık	*3*
12	Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	*9*	35	Çocuğa, çocukluğa duyarlık	*3*
17	Sanata duyarlık	*9*	33	Hayal kurmaya duyarlık	*3*
20	Kişiye özgü özelliklere duyarlık	*5*	4	Aşka, sevgiye duyarlık	*2*
30	Eğitime duyarlık	*5*	8	İyilik yapmaya duyarlık	*2*
31	Merak etmeye duyarlık	*5*	11	Yardımlaşmaya duyarlık	*2*
6	Aile bireylerine duyarlık	*4*	15	Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	*2*
14	Hakka, hukuka ve adalete duyarlık	*4*	18	Doğaya duyarlık	*2*
24	Dürüst olmaya karşı duyarlık	*4*	25	Kitap okumaya karşı duyarlık	*2*
27	Arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlık	*4*	23	Mesleklere duyarlık	*1*
13	Yoksul insanlara duyarlık	*3*	28	İnsan ilişkilerine duyarlık	*1*

K.9.1. Eserde Yer Alan Dilsel Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dilsel duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 22 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dilsel duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Bilmiyoruz," dedi Tuhaf. "Sanırım, ona daha önce bir lakap takılmamış" (s. 15)

“ Karadelik, yine ağzında bir şeyler geveledi.” (s. 18)

“ ‘Bir elin nesi var, iki elin sesi var,’ atasözü yerine, ‘Bir elin nesi var, iki ele ne gerek var?’ derlerdi.” (s. 43)

“Doğrucu Davut sıra arkadaşına hayran olmuştu.” (s. 55)

“Doğrucu Davut bir gün, sıra arkadaşının annesiyle tanışma şansını elde etti. Ama tam bir hayal kırıklığına uğradı.” (s. 60)

Bu eserin 12, 21, 21, 23, 31, 36, 38, 43, 47, 61, 70, 75, 76, 79, 82. sayfalarında dilsel duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Dilsel duyarlıklara daha çok deyimler kullanılarak yer verilmiştir. Eser içinde tekerlemelere yer verildiği de görülmektedir.

K.9.2. Eserde Yer Alan İnsana, İnsanın Mutluluğuna Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 13 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insana, insanın mutluluğuna duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Harika,’ dedi Tuhaf sevinçle.” (s. 10)

“ ‘Faydalı bir şey yapıp da, kendinizi mutlu hissettiğiniz oldu mu, çocuklar?’ diye sordu.” (s. 33)

“Bu durumları beni çok üzerdi. ‘Gürül gürül akan suları olan bu köyün temiz kalpli insanları bu mutsuzluğu hiç hak etmiyor doğrusu,’ diye düşünürdüm.” (s. 43)

“Bu sınıfa geldiği için de çok mutluydu.” (s. 55)

“Burada olmaktan çok mutluyum.” (s. 55)

“Doğrucu Davut çok sevinmişti. Heyecanla, ‘Cevap yazdın mı?’ diye sordu.” (s .67)

Bu eserin 10, 25, 29, 51, 52, 67, 68, 85. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanları mutlu etmeye, insanların mutlu oldukları zamanlara dair ifadeler yer almaktadır.

K.9.4. Eserde Yer Alan Aşka, Sevgiye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aşka, sevgiye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aşka, sevgiye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

Patates, iri burunlu, mavi gözlü, ince bir çocuktu. Hoşgeldin’in daha ilk bakışta kanı kaynamıştı ona. (s. 23)

Doğrucu Davut sıra arkadaşına hayran olmuştu. (s. 55)

K.9.6. Eserde Yer Alan Aile Bireylerine Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aile bireylerine duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aile bireylerine duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Babasının ölümünü yazıp çizdi." (s. 57)

"Bir başka bir gün ise, 'Benim Annem' adlı bir hikâye yazarak annesini anlattı." (s. 57)

"Patates de, annesine olan sevgi ve hayranlık duygularını anlatmak için, 'Benim Annem' öyküsünü yazdı. Bütün yazdıklarında, duygular son derece gerçek." (s. 64)

"Babası mektubunda, onu uzun yıllar ihmal ettiği için kendini suçlu hissettiğinden söz ediyordu. Biraz para biriktirdiğini, oğlu için bir şeyler yapmak istediğini belirtiyordu." (s. 67)

K.9.8. Eserde Yer Alan İyilik Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı iyilik yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen iyilik yapmaya duyarlıkları örnekleri şu şekildedir:

"Ayrıca, dilenciye para vermekle ona iyilik mi, kötülük mü yaptığını sorguluyorsun. Bunu, inan ki hayatta çok az insan yapar. Senin gerçek fikirlerin var. Bu da, çok güzel bir şey." (s. 55)

"Birden pişman oldu. Acaba bunları söylemekle arkadaşına kötülük mü yapmıştı?" (s. 63)

K.9.11. Eserde Yer Alan Yardımlaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yardımlaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yardımlaşmaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Onları bu durumdan kurtarabilirdim. İlk kez insanlara yardımcı olacağım için sevindim." (s. 43)

"Adeta seferberlik ilan edilmişti." (s. 48)

K.9.12. Eserde Yer Alan Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı emeğe ve çalışkanlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 9 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Oysa hayat, yapılacak işlerle doluydu. Meyvelerin ağaç dallarından toplanması, reçel yapılması, tarlaların sürülmesi, yemek pişirilmesi, bulaşıkların, çamaşırların yıkanması gerekiyordu.” (s. 42)

“Ben de, ‘Ama bu planları uygulamak için çok çalışmalıyız,’ dedim.” (s. 44)

“Çok basit. Bütün işleri, en çok çalışana yaptırmak fikrinden yola çıktım ve köyde en çok çalışanın kim olduğunu düşündün. Çalışkan, hiç yorulmayan, güçlü kuvvetli birini bulmalıydım.” (s. 45)

“Köylüler, bütün bu düzeneği kurarken çalışmayı çok sever oldular.” (s. 52)

“ ’Keşke, çalışmak hiç bitmese!’ diyoruz.”(s. 53)

Bu eserin 43, 47, 48, 51. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde istediği durum için emek vermekten kaçınmamayı ifade eden cümleler yer almaktadır.

K.9.13. Eserde Yer Alan Yoksul İnsanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yoksul insanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yoksul insanlara duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Oysa, Doğrucu Davut’un aklına, yazacak hiçbir şey gelmiyordu hâlâ. Bir keresinde dilencinin tekine para vermek isteyip de bir türlü veremediği geldi aklına.” (s. 38)

“İsmini ‘Sadaka’ koydum. Bir dilenciye sadaka verme girişimimi anlatmaya çalıştım. Daha doğrusu, bir türlü parayı veremeyişimi.” (s. 54)

“Bana kalsa, o parayı hiç düşünmeden dilenciye verirdim.” (s. 55)

K.9.14. Eserde Yer Alan Hakka, Hukuka ve Adalete Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hakka, hukuka ve adalete duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hakka, hukuka ve adalete duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Aa, evet, haklısın,’ dedi acele acele Vıcık.” (s. 13)

“ ‘Haklısın,’ dedi Bay Kafiye. O anda yazıverdiği bir şiirle devam etti:”(s. 35)

“ ‘Haklısın,’ dedi öğretmeni. ‘Ama…’ ” (s. 63)

“Patates, burnunun demokratik yolla seçilmesini istiyordu.” (s. 70)

K.9.15. Eserde Yer Alan Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Genellikle nehrin kenarında otururlar, ellerini temiz ve soğuk suya daldırıp balık yakalarlar, sonra da onları afiyetle bir güzel yiyip, uykuya dalarlardı." (s. 42)

"Artık temel ihtiyaçlarını karşılamak için hiç çalışmaları gerekmiyordu." (s. 51)

K.9.17. Eserde Yer Alan Sanata Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sanata duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 9 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sanata duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Bazı ekler yapınca da, harika öyküler çıkıyor ortaya." (s. 31)

" 'Haklısın,' dedi Bay Kafiye. O anda yazıverdiği bir şiirle devam etti." (s. 35)

" 'Arkadaşlar,' dedi, 'yazdıklarınızı okudum. Hepinizi kutluyorum, gerçekten kendinizi çok rahat ifade etmişsiniz. Sayfaları doldurmuşsunuz. Yeni arkadaşınız Doğrucu Davut çok az şey yazmasına rağmen, onun da yazdıklarını çok sevdim ' ". (s. 39)

"Patates'in yazdığı ise tam bir 'Patates'in Maceraları' klasiği. Gerçek bir sanat eseri! En sevdiğim, yine onunki oldu. Yazısını çizgilerle de süslemiş. Tebrik ediyorum." (s. 40)

Bu eserin 12, 31, 31, 33, 35, 39, 40, 59, 86. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde sanata dair ifadeler yer almaktadır.

K.9.18. Eserde Yer Alan Doğaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı doğaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen doğaya duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Küçüklüğüm küçük bir köyde geçti benim, içinden gürül gürül bir nehrin aktığı bir köyde." (s. 41)

"Sonunda onu buldum: Dağdan gelen ve gürül gürül akarak köyün içinden geçen nehir!"(s. 45)

K.9.19. Eserde Yer Alan Sağlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sağlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sağlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Çorap giymeyince de, ayaklarımı üşütüyorum. Bu yüzden, midem gaz yapıyor.” (s. 14)

“Sabahleyin mısır yiyip üstüne su içtiğim için bağırsaklarım bozulmuştu o gün. Acilen tuvalete gitmeliydim. O yüzden, izin isteyip çıktım sınıftan.” (s. 75)

“Burun ameliyatımın sağlıklı olması için, on sekiz yaşına kadar beklemem gerekiyormuş.” (s. 81)

K.9.20. Eserde Yer Alan Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye özgü özelliklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgü özelliklere duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Hoşgeldin, ders başlamadan on dakika önce geldi. Ütülü sarı pantolon ve pırıl pırıl sarı bir ceket giymişti. Düzgün taranmış parlak kahverengi saçları vardı.” (s. 16)

“Patates, iri burunlu, mavi gözlü, ince bir çocuktu. Hoşgeldin’ in daha ilk bakışta kanı kaynamıştı ona.” (s. 23)

“Annesi çok komik bir kadındı. Tam bir ev kadınıydı. Son derece güçlüydü. Evdeki bütün işleri kendisi yapıyordu. Nefis yemekler hazırlıyor, her şeyi tamir edebiliyor, bulaşıkları ve çamaşırları yıkıyordu.” (s. 57)

“Çünkü, Patates’in annesi bir ev kadını değildi. Sabahta akşama kadar bir işte çalışıyordu. Uzun saçlı bir esmer değil, kısa saçlı bir sarışındı. Yemek yapmaya hiç zamanı yoktu. Evdeki bütün işleri, haftada bir gelen yardımcısı yapıyordu. Çalabildiği bir tane bile müzik aleti yoktu. Koşmayı sevmiyordu. Politikadan da nefret ediyordu.” (s. 61)

“Ben, bununun sana yakıştığını düşünüyorum. Bence onu korumalısın. O senin kişiliğinin bir parçası.” (s. 71)

K.9.23. Eserde Yer Alan Mesleklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı mesleklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen mesleklere duyarlık örneği şu şekildedir:

“Aralarından, önemli mühendisler ve mimarlar çıktı.” (s. 52)

K.9.24. Eserde Yer Alan Dürüst Olmaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dürüst olmaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dürüst olmaya karşı duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Hep birlikte bağırdılar: 'Doğrucu Davut!' "

"Doğrucu Davut, ona koydukları isme çok şaşırmıştı." (s. 27)

"Bu düşüncelerini edebiyat öğretmenine açıklamalı mıydı? Arkadaşını gammazlamak olmaz mıydı bu?" (s. 62)

"Evet. Babası hayatta, çocukluğu bir köyde geçmemiş, annesi ise mandolin çalmasını bile bilmiyor…" (s. 63)

"Doğrucu Davut, sıra arkadaşına Bay Kafiye'yle yaptıkları konuşmayı anlatmalıydı. Onu şikâyet etmiş gibi olmak istemiyordu." (s. 66)

K.9.25. Eserde Yer Alan Kitap Okumaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kitap okumaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kitap okumaya karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

"Yıllardır kitaplarda öylece toz içinde durmakta olan kitaplar aniden fark edildi. Sayfaları harıl harıl karıştırarak, işe yarar bilgiler arandı." (s. 47)

"Yazıp çizdikleri öyküleri kitap hâline getirdiler."(s. 86)

K.9.26. Eserde Yer Alan Ölüme Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı ölüme karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen ölüme karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

"Babasının ölümünü yazıp çizdi." (s. 57)

"Doğrucu Davut da çok üzülmüştü. Sıra arkadaşının omuzuna sarıldı. 'Babasının öldüğünü bilmiyordum,' dedi. 'İnan çok üzüldüm.' " (s. 57)

"Doğrucu Davut çok şaşırdı. Bilmiyormuş gibi yaparak, 'Senin baban ölmemiş miydi?' diye sordu." (s. 67)

K.9.27. Eserde Yer Alan Arkadaşlığa- Dostluğa Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Utangaç bir şekilde, ‘Merhaba, arkadaşlar, ben sınıfınıza katılan yeni öğrenciyim. İsmim Aydın,’ dedi.” (s. 16)

“Alışamadığı tek şey, sıra arkadaşına ‘Patates’ diye seslenmekti. Bunu bir türlü başaramıyordu.” (s. 29)

“Doğrucu Davut sıra arkadaşına hayran olmuştu. Bu sınıfa geldiği için de çok mutluydu. Tuhaf, Patates, Örümcek, Saat Kaç, Vıcık, Ters, Suspus, Kedi, Karadelik, Yavaş, Kertenkele… hepsiyle arkadaş olmuştu.” (s. 55)

“Doğrucu Davut da çok üzülmüştü. Sıra arkadaşının omuzuna sarıldı. ‘Babasının öldüğünü bilmiyordum,’ dedi. ‘İnan çok üzüldüm.’ ” (s. 57)

K.9.28. Eserde Yer Alan İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insan ilişkilerine karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insan ilişkilerine karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

“ ‘Yarın bizim sınıfa yeni bir öğrenci geliyor. Ona ‘hoş geldin töreni’ yapacağız,’ dedi Tuhaf.” (s. 13)

K.9.30. Eserde Yer Alan Eğitime Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı eğitime duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen eğitime duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Yarın bizim sınıfa yeni bir öğrenci geliyor. Ona ‘hoş geldin töreni’ yapacağız,’ dedi Tuhaf.” (s. 13)

“Öğretmen, ‘Ülkemizi Tanıyalım’ dersinde, patates yetiştirilen bölgeleri anlatırken, herkes gülmeye başladı.” (s. 32)

“ ‘Burada herkes kendi kendini eğitir’ cümlesi asılmıştı.” (s. 86)

“Çocuklar, okul içinde bir okul kurmuşlar, eğitimi eğlenceli ve yaratıcı hâle getirmişlerdi.” (s. 88)

K.9.31. Eserde Yer Alan Merak Etmeye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı merak etmeye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen merak etmeye duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Doğrucu Davut çok merak etti. Sıra arkadaşı neler yazmıştı acaba?” (s. 40)

“Ne çizdiğimi çok merak ettiniz, değil mi? Korkmayın, hemen anlatacağım.” (s. 45)

“ ‘Merak ettim neymiş?’ diye sordu Doğrucu.” (s. 66)

“Doğrucu Davut merakla, ‘Ne istedin?’ diye sordu.”(s. 67)

“Oysa çocuklar, ameliyatın nasıl geçtiğini çok merak ediyorlardı. Patates’ in yeni burnuna alışmaları çok zor olacak mıydı? Günlerce bu konuyu tartışıp durdular.” (s. 79)

K.9.33. Eserde Yer Alan Hayal Kurmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayal kurmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayal kurmaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Ah bu çocuk!” dedi Tuhaf. “Tam bir karadelik! Hep çekim merkezi o! O kadar kısık sesle konuşuyor ki, herkesi kendine doğru yaşlaştırmayı beceriyor. Bir gün, çevresinde ne varsa- insanlar, masalar, sandalyeler, çay bardakları, tavuklar ve kediler- hepsi ona yapışacak. Onların gücünü de kendi bedeninde toplayıp, büyüdükçe büyüyecek, her şeyi yutan kocaman bir dev olacak!” (s. 21)

“Patates gülümsedi. Yaratıcılıkta sınır tanımıyordu.” (s. 57)

“Patates’in anlattıkları ise, gerçek olaylar değildi. Tamamen hayal ürünüydü.” (s. 62)

K.9.35. Eserde Yer Alan Çocuğa ve Çocukluğa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı çocuğa ve çocukluğa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen çocuğa ve çocukluğa duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Onun yaşındaki çocuklardan beklenmeyecek kadar cesur bir karardı.”(s. 77)

“Çocukların heyecanı bir anda sönmüştü.” (s. 80)

“Düşünülenin tersine, çocukların o kadar çok anlatacak şeyleri vardı ki.” (s. 87)

4.10. “Vapurları Seven Çocuk” Adlı Hikâye Kitabında Yer Alan Duyarlıklara Ait Bulgular

Bu bölümde eserde bulunan duyarlıkların yer alma düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Eserde duyarlıklara yönelik tespit edilen örneklerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 13

"Vapurları Seven Çocuk" adlı hikâye kitabında tespit edilen duyarlıkların işlenme sıklığı

Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı	Duyarlık Kodu	Duyarlık Adı	İşlenme Sıklığı
1	Dilsel duyarlık	*21*	9	Paylaşmaya duyarlık	*2*
2	İnsana ve insanın mutluluğuna duyarlık	*15*	10	Toplumsal huzura duyarlık	*2*
17	Sanata duyarlık	*8*	12	Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	*2*
31	Merak etmeye duyarlık	*7*	14	Hakka, hukuka ve adalete duyarlık	*2*
4	Aşka, sevgiye duyarlık	*6*	25	Kitap okumaya karşı duyarlık	*2*
15	Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	*6*	28	İnsan ilişkilerine duyarlık	*2*
11	Yardımlaşmaya duyarlık	*4*	32	Tarihe ve tarihi olaylara duyarlık	*2*
33	Hayal kurmaya duyarlık	*4*	18	Doğaya duyarlık	*2*
35	Çocuğa, çocukluğa duyarlık	*4*	8	İyilik yapmaya duyarlık	*1*
5	Hayvanlara duyarlık	*3*	24	Dürüst olmaya duyarlık	*1*
20	Kişiye özgü özelliklere duyarlık	*3*	26	Ölüme duyarlık	*1*
27	Arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlık	*3*			
6	Aile bireylerine duyarlık	*2*			

K.10.1. Eserde Yer Alan Dilsel Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dilsel duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 21 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dilsel duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Bir varmış bir yokmuş, eski zamanlarda ülkenin birinde bir bezirgân yaşarmış." (s. 46)

"Kitabı satamayacağını anlayan bezirgân, kara kara düşünmeye başlamış." (s. 48)

"Ben bu kitabı eritmen için sana akıl veremem." (s. 49)

“Aysel Hanım, masalı anlattıktan sonra derin bir iç geçirdi.” (s. 51)

“İşte o an Fırat’ın gözleri parladı.” (s. 74)

Bu eserin 12, 30, 32, 33, 34, 35, 49, 53, 59, 63, 66, 75, 76, 76, 84. sayfalarında dilsel duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Dilsel duyarlıklara daha çok deyimler kullanılarak yer verilmiştir. Eser içinde tekerlemelere yer verildiği de görülmektedir.

K.10.2. Eserde Yer Alan İnsana, İnsanın Mutluluğuna Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 15 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insana, insanın mutluluğuna duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“Ben bu evde çok mutlu yaşadım,” demişti. “Yaşadığım sürece de bu evin bozulmasını istemiyorum.” (s. 16)

“Bastonuna dayanarak zorlukla yürüyor, ama mutlu görünüyordu.” (s. 35)

“Bezirgân cebini paralarla doldurup mutlu mutlu evine dönmüş.” (s. 50)

“Lokanta sahipleri çok sevinmişti. ‘Gereksiz birinden kurtulduk,’ dediler.” (s. 55)

“ ‘Bir çoğunu tanıyorum bu vapurların!’ diye sevinçle bağırdı Fırat.” (s. 63)

Bu eserin 14, 48, 50, 63, 76, 77, 82, 82, 88, 90.sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde insanları mutlu etmeye, insanların mutlu oldukları zamanlara dair ifadeler yer almaktadır.

K.10.4. Eserde Yer Alan Aşka, Sevgiye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aşka, sevgiye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aşka, sevgiye duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Yıllardır, sevgililer bu şiirleri birbirine okumakta, ayrılan insanlar bu şiirleri okuyup ağlamakta, mutlu insanlar bu şiirleri okuyup sevinmektedir.” (s. 48)

“Hayati Bey, gülümseyerek Fırat’ın başını okşadı.” (s. 62)

“Aysel Hanım oğluna bir kez daha hayran oldu.” (s. 72)

“Fırat sevinçle Tebeşir’in başını okşadı. Tebeşir de sevgiyle miyavladı.” (s. 77)

“Aysel Hanım koşarak Fırat’a ve Meliha Hanım’a sarıldı.” (s. 89)

K.10.5. Eserde Yer Alan Hayvanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayvanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayvanlara duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Doğrusu, evin çatısında yaşayan karga çift de çok memnundu bundan." (s. 17)

"Bazen bu sese yalının kargaları ve martılar da katılırdı. Mahalleli Fırat'a 'vapurları seven çocuk' adını takmışlardı."(s. 26)

"Fırat sevinçle Tebeşir'in başını okşadı. Tebeşir de sevgiyle miyavladı." (s. 77)

K.10.6. Eserde Yer Alan Aile Bireylerine Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı aile bireylerine duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen aile bireylerine duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"İstanbul Boğazı'nın kıyısındaki Hamsi Apartmanı'nda annesi Aysel Hanım, küçük kardeşi Emre ve bembeyaz kedileri Tebeşir'le birlikte yaşıyordu." (s. 9)

"Fırat'ın kardeşi küçük Emre de, oturdukları Hamsi Apartmanı'nda vapuru seyrederdi." (s. 14)

K.10.8. Eserde Yer Alan İyilik Yapmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı iyilik yapmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen iyilik yapmaya duyarlık örneği şu şekildedir:

"Hayati Bey, çorabı kaçmışların, düğmesi kopmuşların, ayakkabısının topuğu düşmüşlerin, cep telefonunun pili bitmişlerin, gözlüğünü evde unutmuşların imdadına koşardı." (s. 30)

K.10.9. Eserde Yer Alan Paylaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı paylaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen paylaşmaya duyarlık örneği şu şekildedir:

"Çay içen yolcular aniden bir yalının kahvaltı masasına ortak olurlardı. Simit, peynir ve zeytinlerini birbiriyle paylaşırlardı." (s. 10)

K.10.10. Eserde Yer Alan Toplumsal Huzura Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı toplumsal huzura duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen toplumsal huzura duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

"Güzel günlerde mahalleli, Meliha Hanım'ın yalısının yanındaki meydanda çay içer, balık tutar, akordeon, mandolin çalıp eğlenirdi. Çocuklar ip atlar; elim sende, saklambaç, uzuneşek, seksek gibi oyunlar oynarlardı." (s. 24)

"Zavallı çocuklar Pazar günleri oynayacak yer bulamıyordu artık. Meydanda akordeon, mandolin çalıp eğlenmek imkânsızdı. Çocukların ip atlaması, elim sende, saklambaç, uzuneşek, seksek gibi oyunlar oynaması bir hayal olmuştu." (s. 55)

K.10.11. Eserde Yer Alan Yardımlaşmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yardımlaşmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yardımlaşmaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Çocukları ve torunları, bazen de komşuları, daha sık gelir oldular yalıya. Yemekleri yaptılar, ortalığı temizlediler, bulaşıkları yıkadılar." (s. 33)

"Torunlarının yardımıyla tekneye bindi." (s. 35)

"Meliha Hanım'ın eşyası elbirliğiyle yerine taşındı." (s. 89)

K.10.12. Eserde Yer Alan Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı emeğe ve çalışkanlığa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

" 'Evet,' dedi Hayati Bey. 'Ben de artık orada kaynakçı olarak çalışmaya başladım.' " (s. 62)

"O günden sonra Fırat, okuldan çıkınca hemen eve gelmeye, planına bakarak harıl harıl çalışmaya başladı." (s. 70)

K.10.13. Eserde Yer Alan Yoksul İnsanlara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı yoksul insanlara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen yoksul insanlara duyarlık örneği şu şekildedir:

“Her tür tamir işini çok az paraya yapar. Ancak, para veremeyen olursa da, asla para istemez. ‘Aman canım, böyle bir bozuk makineyi tamir etme fırsatı verdiğin için asıl ben teşekkür ederim,’ deyip geçiverir”. (s. 21)

K.10.14. Eserde Yer Alan Hakka, Hukuka ve Adalete Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hakka, hukuka ve adalete duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hakka, hukuka ve adalete duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Haklısınız,’ dedi Fırat kısık bir sesle.” (s. 74)

“Emre haklıydı.” (s. 74)

K.10.17. Eserde Yer Alan Sanata Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sanata duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sanata duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Hatta bir keresinde, mahallenin, devlet senfoni orkestrasında çalışan kemancısı, ‘Ne oluyor? Mahalleye Çin operası mı geldi?’ diye sokaklara fırlamıştır.” (s. 20)

“Ya da rock müzik yapmaktan sıkıldılar mı? diye kara kara düşünmeye başlıyoruz.” (s. 32)

K.10.15. Eserde Yer Alan Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 5 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Haydi, martılar aç kalmasın!’ diye bağırarak satardı simitlerini.” (s. 12)

“Koltuklardan birinde de Tebeşir keyifle uyuyordu.” (s. 79)

“Hayati Bey, sanki hiçbir şey olmamış gibi, çınar ağacının gövdesine dayanmış horul horul uyuyordu.” (s. 81)

“Martılar, yalıdan havaya atılan simitleri mideye indirip, tıka basa doydular.” (s. 90)

“Gece yorgun argın eve döndüler. Hemen yataklarına yatıp uyuyuverdiler.” (s. 91)

K.10.17. Eserde Yer Alan Sanata Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı sanata duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 8 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen sanata duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

“ ‘Zaman denen ressamın duvarlarımda oluşturduğu bu tabloları bozamam!’ demişti.” (s. 18)

“Meliha Hanım, yalının bahçesindeki otların bile kesilmesini istemezdi. Küflenmiş, yosun tutmuş bahçe duvarlarına, modern sanat müzesinden alınmış birer sanat eseri gibi davranırdı.” (s. 18)

“Dün gece gökyüzüne baktım; annem bulutların üstüne oturmuştu. Ud çalıp, şarkı söylüyordu.” (s. 23)

“Sen doğduğunda bu şairin şiirlerini okuyup sevdim.” (s. 49)

Bu eserin 19, 48, 69, 89. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde sanata dair ifadeler yer almaktadır.

K.10.18. Eserde Yer Alan Doğaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı doğaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen doğaya duyarlık örneği şu şekildedir:

“Bahçe temizlenmiş, toprak yığınları kaldırılmış, her yana çiçekler ekilmişti.” (s. 85)

K.10.20. Eserde Yer Alan Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kişiye özgü özelliklere duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kişiye özgü özelliklere duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Fırat, yerinde duramayan, haşarı bir çocuktu.” (s. 9)

“Gece mutlaka, Aysel Hanım’ın oracıkta uydurduğu bir masalı anlatmasıyla noktalanırdı. Olağanüstü bir masal anlatıcısıydı Fırat’ın annesi Aysel Hanım.” (s. 20)

“Aysel Hanım, Fırat’ın kendi kendine yeten bir çocuk olduğunu biliyordu.” (s. 76)

K.10.24. Eserde Yer Alan Dürüst Olmaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı dürüst olmaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen dürüst olmaya karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

“ ‘Abim daha karşı kıyıya varmadan balonlar satılıyor. Her şey yolunda. Balonlar asla yalan söylemez!’ derdi.” (s. 14)

K.10.25. Eserde Yer Alan Kitap Okumaya Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı kitap okumaya karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen kitap okumaya karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

“Kurnaz bir tüccar olan bu adam bir gün bitpazarında dolaşırken, bir kitap ilgisini çekmiş.”(s. 46)

K.10.26. Eserde Yer Alan Ölüme Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı ölüme karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 1 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen ölüme karşı duyarlık örneği şu şekildedir:

“Fırat, yerinde duramayan, haşarı bir çocuktu. Babasını erken yaşta kaybetmişti.” (s. 9)

K.10.27. Eserde Yer Alan Arkadaşlığa- Dostluğa Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı arkadaşlığa- dostluğa karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 3 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen arkadaşlığa-dostluğa karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Boğaz vapurlarında karşılıklı oturulduğundan, birbirlerini tanımayanlar bile, sanki kırk yıllık arkadaşmış gibi çene çalarlardı.” (s. 12)

“Bilmeyenlerin korkulu rüyası olan denizdeki ‘akıntı’ Fırat için dosttu.” (s. 30)

K.10.28. Eserde Yer Alan İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı insan ilişkilerine karşı duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen insan ilişkilerine karşı duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Meliha Hanım mahalledeki komşularını bazen evine davet eder, onlara piyano ve ud çalar, hep birlikte şarkılar söylerlerdi.” (s. 19)

“Mahalle sakinleri börekler, dolmalar yapıp getirir, hep birlikte afiyetle yerler; bir yandan da, hep biri ince el işçiliğinin ürünü koltuklarda uzun uzun sohbet ederlerdi.” (s. 20)

K.10.31. Eserde Yer Alan Merak Etmeye Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı merak etmeye duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 7 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen merak etmeye duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

" 'Gemi mi inşa edeceksin yoksa?' diye merakla sordu." (s. 69)

"Aysel Hanım merakla, 'Peki ama, nerede?' diye sordu." (s. 69)

"Emre, Aysel Hanım ve Tebeşir'in meraklı bakışları altında yavaş yavaş bir tekne şekillenmeye başlamıştı." (s. 71)

"Fırat'ı da uzunca zamandır gören yoktu. Çok meraklanmışlardı." (s. 79)

"Ama küçük Emre'nin en merak ettiği, hatta belki de tek merak ettiği şey buydu. O tekne apartmanın dışına nasıl çıkmıştı?"(s. 91)

Bu eserin 91 ve 92. sayfalarında duyarlık örneklerine rastlanmıştır. Örneklerde merakla bir durumu izlemeye dair ifadeler, merak etmeye, sorgulamaya dair ifadeler yer almaktadır.

K.10.32. Eserde Yer Alan Tarihe ve Tarihi Olaylara Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı tarihe ve tarihi olaylara duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 2 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen tarihe ve tarihi olaylara duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

" 'Sultan İkinci Mustafa'nın, annesi Rabia Sultan'la konuşmalarını bile hatırlıyor bunlar,' derdi, kendinden emin." (s. 22)

"Fırat, Boğaz vapurlarının da, tarihi iskelesinin de hayranıydı." (s. 25)

K.10.33. Eserde Yer Alan Hayal Kurmaya Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı hayal kurmaya duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen hayal kurmaya duyarlıkların bazı örnekleri şu şekildedir:

"Fırat, yalıyla ilgili sürekli hikâyeler anlatır, ama pek kimseyi inandırmazdı. Ona göre, yalının çatısında yaşayan kargalar en az bin yaşındaydı." (s. 21)

"Mahalleli gece yarısı yalının çatısından yükselen sesi duyunca, kulaklarına inanamazdı. Sesin gökyüzünden geldiğini düşünürler, yalının artık yaşamayan ilk sahiplerinin şarkılar söylediğine inanırlardı.

Meliha Hanım'sa, "Tabii ki," derdi hınzırca gülerek. "Dün gece gökyüzüne baktım; annem bulutların üstüne oturmuştu. Ud çalıp, şarkı söylüyordu." (s. 23)

“Fırat’a göre, denizin dibindeki bu eşya kıtalar arası yolculuğa çıkmıştı. Bütün dünyayı dolaşıp duruyorlardı.” (s. 31)

“Dünyayı tam on bir kere dolaşmış bir ayakkabıyla karşılaştım dün. Artık ayakkabı falan olduğunu unutmuştu. Kendini balık sanıyordu. Neredeyse solungaçları bile çıkmıştı. Her gördüğü oltaya atlıyordu.” (s. 32)

K.10.35. Eserde Yer Alan Çocuğa ve Çocukluğa Duyarlık Örneklerine Dair Unsurlar

Hikâye kitabı çocuğa ve çocukluğa duyarlık kategorisine göre değerlendirildiğinde toplamda 4 örnek tespit edilmiştir. Tespit edilen çocuğa ve çocukluğa duyarlıkların örnekleri şu şekildedir:

“Böyle günlerde çocuklar, yalının bahçesindeki meyve ağaçlarından erik, kiraz ve dut toplarlardı.” (s. 19)

“Çocuklar ip atlar; elim sende, saklambaç, uzuneşek, seksek gibi oyunlar oynarlardı.” (s. 24)

“Fırat için mahalle bir oyun bahçesi gibiydi. Sıcak yaz sabahları erkenden çınar ağacına tırmanır, Hayati Bey’le gevezelik ederdi.” (s. 30)

“Zavallı mahalleli çocuklar Pazar günleri oynayacak yer bulamıyorlardı artık.” (s. 55)

Tablo 14

İncelenen 10 hikâye kitabının duyarlık kategorilerine ilişkin bulgular

Duyarlık Kategorileri	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	Toplam
1. Dilsel Duyarlık	31	21	42	37	35	16	18	24	22	21	267
2. İnsana, İnsanın Mutluluğuna Duyarlık	9	6	32	8	12	10	17	3	13	15	125
3. Kadına Duyarlık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Aşka, Sevgiye Duyarlık	6	2	10	4	10	7	15	19	2	6	81
5. Hayvanlara Duyarlık	7	0	10	10	3	1	10	15	0	3	59
6. Aile Bireylerine Duyarlık	2	1	6	6	8	2	2	0	4	2	33
7. Barışa Duyarlık	0	1	3	1	0	7	0	0	0	0	12
8. İyilik Yapmaya Duyarlık	0	1	1	3	1	6	1	1	2	1	17
9. Paylaşmaya Duyarlık	3	2	1	0	1	0	1	0	0	2	10
10. Toplumsal Huzura Duyarlık	2	4	1	2	0	0	1	1	0	2	13

Tablo 14 (devamı)

11. Yardımlaşmaya Duyarlık	8	3	6	3	1	0	2	2	2	4	31
12. Emeğe ve Çalışkanlığa Duyarlık	4	2	2	2	6	4	3	2	9	2	34
13. Yoksul İnsanlara Duyarlık	0	0	0	0	2	1	0	0	3	0	6
14. Hakka, Hukuka, Adalete Duyarlık	1	5	3	4	9	4	3	5	4	2	40
15. Temel Yaşam İhtiyaçlarına Duyarlık	2	2	9	14	8	0	8	10	2	6	61
16. Bilime Duyarlık	1	5	5	4	2	0	3	1	0	0	21
17. Sanata Duyarlık	9	7	2	1	10	2	0	8	9	8	56
18. Doğaya Duyarlık	9	4	6	0	2	0	4	0	2	2	29
19. Sağlığa Duyarlık	1	4	5	7	1	0	2	1	3	0	24
20. Kişiye Özgü Özelliklere Duyarlık	10	6	7	3	2	7	3	10	5	3	56
21. Özgüvenli Olmaya Duyarlık	3	1	0	2	0	0	0	0	0	0	6
22. Özgürlüğe Duyarlık	10	0	1	2	2	1	1	1	0	0	18
23. Mesleklere Duyarlık	6	7	3	4	5	5	1	3	1	0	35
24. Dürüst Olmaya Karşı Duyarlık	0	0	1	0	0	0	0	0	4	1	6
25. Kitap Okumaya Karşı Duyarlık	0	0	0	3	8	0	1	0	2	2	16
26. Ölüme Karşı Duyarlık	1	1	2	7	5	0	2	3	3	1	25
27. Arkadaşlığa-Dostluğa Karşı Duyarlık	3	2	5	2	2	2	3	7	4	3	33
28. İnsan İlişkilerine Karşı Duyarlık	2	1	3	0	3	4	1	0	1	2	17
29. Umutlu Olmaya Karşı Duyarlık	6	1	0	3	0	0	0	2	0	0	12
30. Eğitime Duyarlık	1	3	1	3	1	0	1	0	5	0	15
31. Merak Etmeye Duyarlık	10	11	10	10	19	3	7	8	5	7	90
32. Tarihe ve Tarihi Olaylara Duyarlık	2	1	7	2	1	6	0	5	0	2	26
33. Hayal Kurmaya Duyarlık	3	1	7	0	0	0	4	0	3	4	22
34. Kültüre Duyarlık	8	0	3	0	0	0	0	0	0	0	11
35. Çocuğa Ve Çocukluğa Duyarlık	1	2	0	0	0	3	4	1	3	4	18
36. İnançlı Olmaya Duyarlık	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3
37. Tasarruf Yapmaya Duyarlık	1	0	0	0	0	10	0	0	0	0	11
38. Cinsiyet Eşitliğine Duyarlık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	164	107	187	147	159	101	117	132	113	104	1229

"Gülümseten Öyküler" dizisinde yer alan 10 hikâye kitabı duyarlık açısından incelenmiştir. Tablo 14 te 10 hikâye kitabına ait duyarlık kategorilerine ve işlenme sıklıklarına yer verilmiştir.

Tablo 14' e bakıldığında araştırmada incelenen kitaplarda en çok tespit edilen beş duyarlık kategorisi şu şekildedir:

- Dilsel duyarlık *(f:267)*
- İnsana, insanın mutluluğuna duyarlık *(f:125)*
- Merak etmeye duyarlık *(f:90)*
- Aşka, sevgiye duyarlık *(f:81)*
- Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık *(f:61)*

Tablo 14' e bakıldığında araştırmada incelenen kitaplarda en az tespit edilen beş duyarlık kategorisi şu şekildedir:

- İnançlı olmaya duyarlık *(f:3)*
- Yoksul insanlara duyarlık *(f:6)*
- Özgüvenli olmaya duyarlık *(f:6)*
- Dürüst olmaya duyarlık *(f:6)*
- Paylaşmaya duyarlık *(f:10)*

Tablo 14'e bakıldığında araştırmada incelenen kitaplarda rastlanmayan duyarlık kategorileri şu şekildedir:

- Kadına duyarlık *(f:0)*
- Cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0)*

Araştırmada incelenen kitapların duyarlık sayılarının en çoktan en aza sıralaması ise şu şekildedir:

- Buzdolabındaki Köpek *(f:187)*
- Akvaryumdaki Tiyatro *(f:164)*
- Geçmişe Tırmanan Merdiven *(f:159)*
- Galata'nın Tembel Martısı *(f:147)*
- Kedilerin Kaybolma Mevsimi *(f:132)*
- Havva ile Kaplumbağa *(f:117)*
- Pat Karikatür Okulu *(f:113)*
- Alaaddin'in Geveze Su Boruları *(f:107)*
- Vapurları Seven Çocuk *(f:103)*
- Güneşi Bile Tamir Eden Adam *(f:101)*

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Tartışma ve Sonuç

Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi başlıklı bu çalışmada Behiç Ak'ın hikâye kitapları incelenmiş ve belirlenen duyarlıklara uygun örnekler tespit edilmiştir. Çalışma neticesinde "Akvaryumdaki Tiyatro", "Alaaddin'in Geveze Su Boruları", "Buzdolabındaki Köpek", "Galata'nın Tembel Martısı", "Geçmişe Tırmanan Merdiven", "Güneşi Bile Tamir Eden Adam", "Havva ile Kaplumbağa", "Kedilerin Kaybolma Mevsimi", "Pat Karikatür Okulu", "Vapurları Seven Çocuk" adlı hikâye kitaplarının belirlenen duyarlık kategorilerine dair örnekler içerdiği görülmüştür.

"Akvaryumdaki Tiyatro" adlı hikâye kitabında 38 duyarlık kategorisinden 31 duyarlık kategorisi görülmüştür. Bu 31 duyarlık kategorisine ilişkin toplamda 164 bulgu tespit edilmiştir. İncelenen kitapta en çok tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: dilsel duyarlık (*f:31*), kişiye özgü özelliklere duyarlık *(f:10),* özgürlüğe duyarlık *(f:10)*, merak etmeye duyarlık *(f:10)*, insana ve insanın mutluluğuna duyarlık *(f:9)*. İncelenen kitapta en az tespit edilen duyarlık kategoriler ise şu şekildedir: hakka, hukuka, adalete duyarlık *(f:1)*, bilime duyarlık *(f:1)*, sağlığa duyarlık *(f:1)*, ölüme duyarlık *(f:1)*, eğitime duyarlık *(f:1),* çocuğa ve çocukluğa duyarlık *(f:1)*, tasarruf yapmaya duyarlık *(f:1)*. İncelenen kitapta rastlanmayan duyarlık kategorileri ise şu şekildedir: kadına duyarlık *(f:0),* barışa duyarlık *(f:0),* iyilik yapmaya duyarlık*(f:0),* yoksul insanlara duyarlık *(f:0),* dürüst olmaya duyarlık *(f:0),* kitap okumaya duyarlık *(f:0),* ve cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0).*

"Alaaddin'in Geveze Su Boruları" adlı hikâye kitabında 38 duyarlık kategorisinden 30 duyarlık kategorisi görülmüştür. Bu 30 duyarlık kategorisine ilişkin toplamda 107 bulgu tespit edilmiştir. İncelenen kitapta en çok tespit edilen

duyarlık kategorileri şu şekildedir: dilsel duyarlık *(f:21)*, merak etmeye duyarlık *(f:11)*, sanata duyarlık *(f:7)*, mesleklere duyarlık *(f:7)*, insana ve insanın mutluluğuna *(f:5)*. İncelenen kitapta en az tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: aile bireylerine duyarlık *(f:1)*, barışa duyarlık *(f:1*), iyilik yapmaya duyarlık *(f:1),* özgüvenli olmaya duyarlık *(f:1),* ölüme duyarlık *(f:1)*, insan ilişkilerine duyarlık *(f:1)*, umutlu olmaya duyarlık *(f:1),* tarihe duyarlık *(f:1)*, hayal kurmaya duyarlık *(f:1)*, inançlı olmaya duyarlık *(f:1)* İncelenen kitapta rastlanmayan duyarlık kategorileri ise şu şekildedir: kadına *(f:0)*, hayvanlara duyarlık *(f:0),* yoksul insanlara duyarlık *(f:0),* özgürlüğe duyarlık *(f:0),* dürüst olmaya duyarlık *(f:0),* kitap okumaya duyarlık *(f:0)*, kültüre duyarlık *(f:0*), tasarruf yapmaya duyarlık *(f:0),* cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0*).

"Buzdolabındaki Köpek" adlı hikâye kitabında 38 duyarlık kategorisinden 29 duyarlık kategorisi görülmüştür. Bu 29 duyarlık kategorisine ilişkin toplamda 187 bulgu tespit edilmiştir. İncelenen kitapta en çok tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: dilsel duyarlık *(f:42)*, aşka, sevgiye duyarlık *(f:10)*, hayvanlara duyarlık *(f:10)*, merak etmeye duyarlık *(f:10)*, temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık *(f:9)*. İncelenen kitapta en ez tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: iyilik yapmaya duyarlık *(f:1)*, paylaşmaya duyarlık *(f:1)*, toplumsal huzura duyarlık *(f:1),* özgürlüğe duyarlık *(f:1)*, dürüst olmaya duyarlık *(f:1)*, eğitime duyarlık *(f:1)*. İncelenen kitapta rastlanmayan duyarlık kategorileri şu şekildedir: kadına duyarlık *(f:0)*, yoksul insanlara duyarlık *(f:0)*, özgüvenli olmaya duyarlık *(f:0),* kitap okumaya duyarlık *(f:0),* umutlu olmaya duyarlık *(f:0)*, çocuğa ve çocukluğa duyarlık *(f:0),* inançlı olmaya duyarlık *(f:0)*, tasarruf yapmaya duyarlık *(f:0),* cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0)*.

"Galata'nın Tembel Martısı" adlı hikâye kitabında 38 duyarlık kategorisinden 26 duyarlık kategorisi görülmüştür. Bu 26 duyarlık kategorisine ilişkin toplamda 147 bulgu tespit edilmiştir. İncelenen kitapta en çok tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: dilsel duyarlık *(f:37)*, temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık *(f:14)*, hayvanlara duyarlık *(f:10)*, insana ve insanın mutluluğuna duyarlık *(f:8)*, sağlığa duyarlık *(f:7)*. İncelenen kitapta en az tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: barışa duyarlık *(f:1)*, sanata duyarlık *(f:1),* toplumsal huzura duyarlık *(f:2)*, emeğe ve çalışkanlığa duyarlık *(f:2)*, özgüvenli olmaya duyarlık *(f:2),* özgürlüğe duyarlık *(f:2)*, arkadaşlığa ve dostluğa duyarlık *(f:2),* tarihe ve tarihi olaylara duyarlık *(f:2)*. İncelene kitapta rastlanmayan duyarlık kategorileri şu

şekildedir: kadına duyarlık *(f:0)*, paylaşmaya duyarlık *(f:0)*, yoksul insanlara duyarlık *(f:0)*, doğaya duyarlık *(f:0)*, dürüst olmaya duyarlık *(f:0)*, insan ilişkilerine duyarlık *(f:0)*, hayal kurmaya duyarlık (f:0), kültüre duyarlık (f:0), çocuğa ve çocukluğa duyarlık *(f:0)*, inançlı olmaya duyarlık *(f:0)*, tasarruf yapmaya duyarlık *(f:0),* cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0)*.

"Geçmişe Tırmanan Merdiven" adlı hikâye kitabında 38 duyarlık kategorisinden 26 duyarlık kategorisi görülmüştür. Bu 26 duyarlık kategorisine ilişkin toplamda 159 bulgu tespit edilmiştir. İncelenen kitapta en çok tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: dilsel duyarlık *(f:35)*, merak etmeye duyarlık *(f:19)*, insana ve insanın mutluluğuna duyarlık *(f:12)*, aşka, sevgiye duyarlık *(f:10),* sanata duyarlık *(f:10)*, hakka, hukuka ve adalete duyarlık *(f:9)*. İncelenen kitapta en az tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: iyilik yapmaya duyarlık (f:1), paylaşmaya duyarlık *(f:1)*, yardımlaşmaya duyarlık *(f:1)*, sağlığa duyarlık *(f:1),* eğitime duyarlık *(f:1)*, tarihe ve tarihi olaylara duyarlık *(f:1)*. İncelenen kitapta rastlanmayan duyarlık kategorileri şu şekildedir: kadına duyarlık *(f:0)*, barışa duyarlık *(f:0)*, toplumsal huzura duyarlık *(f:0)*, özgüvenli olmaya duyarlık *(f:0),* dürüstlüğe duyarlık *(f:0)*, umutlu olmaya duyarlık *(f:0)*, hayal kurmaya duyarlık *(f:0),* kültüre duyarlık *(f:0)*, çocuğa ve çocukluğa duyarlık *(f:0),* inançlı olmaya duyarlık *(f:0)*, tasarruf yapmaya duyarlık *(f:0)*, cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0)*.

"Güneşi Bile Tamir Eden Adam" adlı hikâye kitabında 38 duyarlık kategorisinden 19 duyarlık kategorisi görülmüştür. Bu 19 duyarlık kategorisine ilişkin toplamda 101 bulgu tespit edilmiştir. İncelenen kitapta en çok tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: dilsel duyarlık *(f:16)*, insana ve insanın mutluluğuna duyarlık *(f:10)*, tasarruf yapmaya duyarlık *(f:10)*, aşka, seviye duyarlık *(f:7)*, barışa duyarlık *(f:7)*, kişiye özgü özelliklere duyarlık *(f:7)*. İncelenen kitapta en az tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: hayvanlara duyarlık (f:1), yoksul insanlara duyarlık *(f:1)*, özgürlüğe duyarlık *(f:1)*, aile bireylerine duyarlık *(f:2),* sanata duyarlık *(f:2)*, arkadaşlığa, dostluğa duyarlık *(f:2)*. İncelenen kitapta rastlanmayan duyarlık kategorileri şu şekildedir: kadına duyarlık *(f:0)*, paylaşmaya duyarlık *(f:0)*, toplumsal huzura duyarlık *(f:0)*, yardımlaşmaya duyarlık *(f:0),* temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık *(f:0)*, bilime duyarlık *(f:0)*, doğaya duyarlık *(f:0),* sağlığa duyarlık *(f:0)*, özgüvenli olmaya duyarlık *(f:0)*, dürüst olmaya duyarlık *(f:0),* kitap okumaya duyarlık *(f:0)*, ölüme duyarlık *(f:0)*, umutlu olmaya duyarlık *(f:0),* eğitime duyarlık *(f:0)*, hayal kurmaya duyarlık *(f:0)*, kültüre duyarlık *(f:0)*, inançlı

olmaya duyarlık *(f:0)*, tasarruf yapmaya duyarlık *(f:0)*, cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0)*.

"Havva ile Kaplumbağa" adlı hikâye kitabında 38 duyarlık kategorisinden 26 duyarlık kategorisi görülmüştür. Bu 26 duyarlık kategorisine ilişkin toplamda 117 bulgu tespit edilmiştir. İncelenen kitapta en çok tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: dilsel duyarlık *(f:16),* insana ve insanın mutluluğuna duyarlık (f:17), aşka, sevgiye duyarlık (f:15), hayvanlara duyarlık (f:10), temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık (f:8). İncelenen kitapta en az tespit edilen duyarlık kategorileri ise şu şekildedir: iyilik yapmaya duyarlık (f:1), paylaşmaya duyarlık (f:1), toplumsal huzura duyarlık (f:1), özgürlüğe duyarlık (f:1), mesleklere duyarlık (f:1), kitap okumaya duyarlık (f:1), insan ilişkilerine duyarlık (f:1), eğitime duyarlık (f:1). İncelenen kitapta rastlanmayan duyarlık kategorileri şu şekildedir: kadına duyarlık (f:0), barışa duyarlık (f:0), yoksul insanlara duyarlık (f:0), sanata duyarlık (f:0), özgüvenli olmaya duyarlık (f:0), dürüst olmaya duyarlık (f:0), umutlu olmaya duyarlık (f:0), tarihe ve tarihi olaylara duyarlık (f:0), kültüre duyarlık (f:0), inançlı olmaya duyarlık *(f:0)*, tasarruf yapmaya duyarlık *(f:0)*, cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0)*.

"Kedilerin Kaybolma Mevsimi" adlı hikâye kitabında 38 duyarlık kategorisinden 21 duyarlık kategorisi görülmüştür. Bu 21 duyarlık kategorisine ilişkin toplamda 132 bulgu tespit edilmiştir. İncelenen kitapta en çok tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: dilsel duyarlık *(f:24),* aşka, sevgiye duyarlık (f:19), hayvanlara duyarlık (f:15), temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık (f:10), kişiye özgü özelliklere duyarlık (f:10), sanata duyarlık (f:8), merak etmeye duyarlık (f:8). İncelenen kitapta en az tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: iyilik yapmaya duyarlık (f:1), toplumsal huzura duyarlık (f:1), bilime duyarlık (f:1), sağlığa duyarlık (f:1), özgürlüğe duyarlık (f:1), çocuğa ve çocukluğa duyarlık (f:1). İncelenen kitapta rastlanmayan duyarlık kategorileri şu şekildedir: kadına duyarlık (f:0), aile bireylerine duyarlık (f:0), barışa duyarlık (f:0), yoksul insanlara duyarlık (f:0), doğaya duyarlık (f:0), özgüvenli olmaya duyarlık (f:0), dürüst olmaya duyarlık (f:0), kitap okumaya duyarlık (f:0), insan ilişkilerine duyarlık (f:0), eğitime duyarlık (f:0), kültüre duyarlık (f:0), inançlı olmaya duyarlık *(f:0)*, tasarruf yapmaya duyarlık *(f:0)*, cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0)*.

"Pat Karikatür Okulu" adlı hikâye kitabında 38 duyarlık kategorisinden 24 duyarlık kategorisi görülmüştür. Bu 24 duyarlık kategorisine ilişkin toplamda 113

bulgu tespit edilmiştir. İncelenen kitapta en çok tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: dilsel duyarlık *(f:24)*, insana ve insanın mutluluğuna duyarlık *(f:13),* sanata duyarlık *(f:9)*, emeğe ve çalışkanlığa duyarlık *(f:9)*. İncelenen kitapta en az tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: mesleklere duyarlık *(f:1),* insan ilişkilerine duyarlık *(f:1)*, aşka, sevgiye duyarlık *(f:2),* iyilik yapmaya duyarlık *(f:2),* yardımlaşmaya duyarlık *(f:2)*, temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık *(f:2)*, doğaya duyarlık *(f:2)*, kitap okumaya duyarlık *(f:2)*. İncelenen kitapta rastlanmayan duyarlık kategorileri şu şekildedir: kadına duyarlık *(f:0),* hayvanlara duyarlık *(f:0)*, barışa duyarlık *(f:0)*, paylaşmaya duyarlık *(f:0)*, toplumsal huzura duyarlık *(f:0),* bilime duyarlık *(f:0)*, özgüvenli olmaya duyarlık *(f:0)*, özgürlüğe duyarlık *(f:0),* umutlu olmaya duyarlık *(f:0),* tarihe ve tarihi olaylara duyarlık *(f:0),* kültüre duyarlık *(f:0),* inançlı olmaya duyarlık *(f:0)*, tasarruf yapmaya duyarlık *(f:0)*, cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0).*

"Vapurları Seven Çocuk" adlı hikâye kitabında 38 duyarlık kategorisinden 25 duyarlık kategorisi görülmüştür. Bu 25 duyarlık kategorisine ilişkin toplamda 104 bulgu tespit edilmiştir. İncelenen kitapta en çok tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: dilsel duyarlık *(f:21),* insana ve insanın mutluluğuna duyarlık *(f:15),* sanata duyarlık *(f:8)*, aşka, sevgiye duyarlık *(f:6),* merak etmeye duyarlık *(f:7),* temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık *(f:6)*. İncelenen kitapta en az tespit edilen duyarlık kategorileri şu şekildedir: iyilik yapmaya duyarlık *(f:1)*, dürüst olmaya duyarlık *(f:1),* ölüme duyarlık *(f:1)*. İncelenen kitapta rastlanmayan duyarlık kategorileri şu şekildedir: kadına duyarlık *(f:0)*, barışa duyarlık *(f:0)*, yoksul insanlara duyarlık *(f:0),* bilime duyarlık *(f:0),* sağlığa duyarlık *(f:0),* özgüvenli olmaya duyarlık *(f:0),* özgürlüğe duyarlık *(f:0)*, mesleklere duyarlık *(f:0)*, umutlu olmaya duyarlık *(f:0),* eğitime duyarlık *(f:0),* kültüre duyarlık *(f:0)* , inançlı olmaya duyarlık *(f:0),* tasarruf yapmaya duyarlık *(f:0)*, cinsiyet eşitliğine duyarlık *(f:0).*

Etoğlu Kibris (2019), Gülten Dayıoğlu'nun çocuklar için kaleme aldığı eserlerini duyarlık eğitimi açısından incelediği çalışmasında belirdiği duyarlık konularının tamamında farklı sayılarda örnekler tespit etmiştir. İncelenen öykülerde, en fazla işlenen duyarlık konuları ise insan ve insan mutluluğuna duyarlık ve dilsel duyarlıktır. Evsen (2019), Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirlerini ve masallarını duyarlık eğitimi açısından incelediği çalışmasında en fazla hayal gücüne duyarlık konuları tespit etmiş, en az ise inanca duyarlık konuları tespit etmiştir. Bu çalışmalar, Behiç Ak'ın hikâye kitaplarını duyarlık konuları bağlamında incelediğimiz

çalışmamızın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Eserlerde en çok tespit ettiğimiz duyarlık temaları dilsel ve insana, insan mutluluğuna duyarlık, en az tespit ettiğimiz duyarlık teması ise inançlı olmaya duyarlıktır.

Uz (2019), Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" dizisinde bulunan hikâye kitaplarını kalıplaşmış söz varlığı bakımından incelemiştir. Bu araştırma sonucunda Uz (2019), hikâyelerde daha çok deyim ve ikileme gibi söz varlığı unsurlarına yer verildiğini tespit etmiştir. Tekerleme, bilmece gibi söz varlığı unsurları diğer söz varlığı unsurlarına göre daha az işlendiği görülmüştür. Sonuç olarak hikâyelerin söz varlığı açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu ve bu yönde alanyazına katkı sağladığı tespit edilmiştir. Çalışmamızda hikâye kitaplarında en fazla işlenme sıklığı olan duyarlık kategorisi dilsel duyarlıktır. Bu doğrultuda baktığımızda hikâye kitaplarının söz varlığı açısından zengin olması ile en fazla tespit edilen duyarlık kategorisinin dilsel duyarlık olması çalışmamızın sonucunu desteklemektedir.

Bu çalışma kapsamında Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler Dizisinde" yer alan hikâye kitapları duyarlık açısından incelenmiş 38 duyarlık kategorisinin 2'si hariç diğer kategoriler farklı oranlarda eserlerde tespit edilmiştir. Bu doğrultuda bakıldığında incelenen kitapların duyarlık alanları açısından zengin olması çocukların duyarlık eğitimlerinde kullanabileceğini göstermektedir. Araştırmada yer alan kitapların çocuğu farklı konularda duyarlık kılacağı sonucuna varılmıştır. Çocukların duyarlık eğitimi edindiği dönemlerde duyarlık konuları zengin eserlerle buluşturulması, doğru duyarlık iletileri ile bir araya getirilmesi oldukça önem arz etmektedir.

İncelenen kitaplarda işlenme sıklığı en fazla olan duyarlık dilsel duyarlıktır. Alamdar ve Süngü (2017)'ye göre, dilsel duyarlığı gelişen çocuk, yeni okumalar yapmaya istekli olur. Bu sayede de çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri olan okuma sevgisi kazanmış, okuma alışkanlığı edinmiş bireyler yetişir. Atasözlerin ve deyimlerin kullanılması, sözcüklerin farklı anlamlarına yer verilmesi çocuğun kelime hazinesini geliştirmek için oldukça önemlidir. Bu doğrultuda incelenen kitapların dilsel duyarlık ifadelerine sık sık yer vermesi çocuğun dil gelişimini olumlu yönden etkileyecektir.

İşlenme sıklığı fazla olan diğer duyarlıklar şunlardır: İnsana ve insanın mutluluğuna duyarlık, merak etmeye duyarlık, aşka- sevgiye duyarlık ve temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık. Bu duyarlık kategorilerin sık işlenme sebebi şu şekilde açıklanabilir: Hikâyeler genellikle günlük yaşamda yer alan olay ve kişilerden

oluşmaktadır. Kahramanların günlük yaşamları anlatılmaktadır. Bu doğrultuda duyarlık kategorileri kahramanların günlük yaşamlarından oluşmaktadır.

İşlenme sıklığı az olan duyarlıklar ise şunlardır: İnançlı olmaya duyarlık, yoksul insanlara duyarlık, özgüvenli olmaya duyarlık, dürüst olmaya duyarlık, paylaşmaya duyarlık. Duyarlık kategorileri ile kitaplarda işlenen konulara uygun olmaması bu duyarlık kategorilerin az işlenme sebebi olarak açıklanabilir.

Sonuç olarak Behiç Ak'ın bu çalışmada incelenen kitapları çocuklara çeşitli konularda duyarlık kazandırabilecek niteliktedir. Duyarlıklar, yazınsal bir kurgu içinde çocuklara kazandırabilir. Bu kitapların duyarlık eğitiminde bir araç olarak kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

5.2. Öneriler

Behiç Ak'ın hikâyelerinin duyarlık eğitimi açısından incelenmesi adlı bu çalışmanın sonuçlarından hareketle araştırmacılara, eğitimcilere, ebeveynlere aşağıdaki önerilerde bulunabilir:

- Çocuklara duyarlık eğitimi kazandırmak adına Behiç Ak'ın hikâye kitaplarından yararlanılabilir.
- Behiç Ak'ın incelenen yapıtlarında "Dilsel duyarlık" iletileri en sık tespit edilen duyarlık kategorisini oluşturmaktadır. Kitaplarda atasözü ve deyimlere sık sık yer verilmesi çocuğun dilsel gelişimi destekleyecektir. Çocuğun kelime hazinesini gelişmesine yardımcı olacaktır. Bu açıdan bakıldığında çocuğa dilsel duyarlık kazandırmak için incelenen yapıtlarla çocuklar bir araya getirilmelidir.
- Bu çalışmada incelenen ve çocukları çeşitli açıdan duyarlık kılacağı sonucuna varılan bu hikâye kitapları ebeveyn ve öğretmenlerin iş birliği ile evlerde ve okullarda çocuk okurlarla buluşturulabilir. Çocukların kütüphanelerinde bu eserlere yer verilebilir.
- Çalışmada kadına duyarlık ve cinsiyet eşitliğine duyarlık kategorisinde yer alan bulgulara rastlanmamıştır. Bu iki duyarlık kategorisi hem bireyin hem de toplumun gelişimine fayda sağlayacaktır. Çocuğa bu alanda duyarlık kazandırmak isteyen ebeveyn ve öğretmenlerin başka eserlere yönelmesi önerilebilir.

- Çalışmada Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler Dizisinde" yer alan 10 hikâye kitabı 38 duyarlık eğitimi kategorisi dikkate alınarak incelenmiştir. Yazarın romanları, diğer hikâye kitapları daha sonra bu alanda çalışacak olan araştırmacılar tarafından yeni duyarlık kategorileri eklenerek incelenip daha kapsamlı ve güncel çalışmalar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

Abacı, E. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 528121) [Yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Ak, B. (2008a). *Alaaddin' in geveze su boruları*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Ak, B. (2008b). *Güneşi bile tamir eden adam*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Ak, B. (2009a). *Vapurları seven çocuk*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Ak, B. (2009b). *Kedilerin kaybolma mevsimi*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Ak, B. (2010a). *Pat karikatür okulu*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Ak, B. (2010b). *Havva ile kaplumbağa*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Ak, B. (2011a). *Akvaryumdaki tiyatro*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Ak, B. (2011b). *Galata'nın tembel martısı*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Ak, B. (2012a). *Geçmişe tırmanan merdiven*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Ak, B. (2021b). *Buzdolabındaki köpek*. Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

Akal, A. (2006, 4-6 Ekim). Çocuklar için üretilen edebiyat kitaplarına farklı bakış açılarından çözümlemeci bir yaklaşım: masal, öykü ve şiirlerle liderlik eğitimi. İçinde Sedat Sever (Ed.), *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* (ss. 105-110). Ankara Üniversitesi Basımevi.

Akbağ, M. (2021). Gelişim psikolojisi konularına giriş: Kavramlar, ilkeler, dönemler. İçinde M. Engin Deniz (Ed.), *Eğitim psikolojisi* (ss. 27-55). Pegem Akademi.

Akgün, S. E. (2024). *Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarının duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi.* (Tez No. 857402) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Alamdar, S. G. ve Süngü, A. (2017, 20-21 Ekim). Nazım Hikmet'in Sevdalı Bulut adlı kitabındaki masalların duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi. İçinde T. Şimşek ve B. V. Yıldız (Ed.) *IV. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu,* 301-314.

Alamdar, S. G. ve Süngü, A. (2017, 20-21 Ekim). Nazım Hikmet'in Sevdalı Bulut adlı kitabındaki masalların duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi. T. Şimşek ve B. V. Yıldız (Ed.), IV. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, 301-314.

Alkan, E. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında muhteva* (Tez No. 588107) [Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Altunışık, R., Çoşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya Kitabevi.

Altuntaş, A. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk romanlarında erdemler ve karakter güçler* (Tez No. 558937) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Aras, M. (2022). *Tudem edebiyat ödülü çocuk romanlarının duyarlık eğitimi açısından incelenmesi.* (Tez No. 751497) [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Arıcı, A.F. (2018). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Pegem Akademi.

Arıkan, Y. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi* (Tez No. 529343) [Yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Aslan, C. (2013). Duyarlık ve düşünceyi geliştirmede çocuk-gençlik edebiyatı. *Çoluk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi, 102*, 29-32.

Aslan, C. (2013a). Duyarlık ve düşünceyi geliştirmede çocuk-gençlik edebiyatı. *Çoluk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi, 102*, 29-32.

Aslan, C. (2016). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masalların duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi. İçinde S. Sever ve S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk masal dünyası ve doğumunun 100. yılında Oğuz Tansel sempozyumu bildiriler kitabı* (ss. 131-152). Ankara Üniversitesi Yayınları.

Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlılık eğitimi*. Pegem Akademi.

Aşkun, D. ve Çetin, F. (2017). Benmerkezcilik ölçeğinin geçerlilik ve günenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 18*(5), 485-494. https://doi.org/10.5455/apd.229170

Ay, H. ve Topçuoğlu Ünal F. (2020). Eğitim bilişim ağında yer alan çocuk kitapları dizisinin eğitsel değerler kapsamında incelenmesi. *Rumeli'de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 20*, 43- 63. https://doi.org/10.29000/rumelide.791081

Baran, A. (2022). *Fatih Erdoğan'ın 'Sihirli Kitaplar' serisinin duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi.* (Tez No. 739758) [Yüksek lisans tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Başar, R. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* (Tez No. 578053) [Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Başboğa, D. (2022). *Eflatun Cem Güney masallarının duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi.* (Tez No. 781682) [Yüksek lisans tezi, Bayburt Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Bekâr, N. (2024). *Behiç Ak'ın çocuk romanlarının çocuk edebiyatının temel ögeleri açısından incelenmesi* (Tez No. 861795) [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Biyografi, (t.y.). Ahmet Behiç Ak, https://www.biyografi.info/kisi/behic-ak

Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

Canbay, H. (2010). *Behiç Ak ile çocuk kitapları üzerine söyleşi*. İstanbul.

Canbay, H. (2011). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının doğacı zekâ alanı açısından incelenmesi* (Tez No. 297988) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Candan, A. (2024). *Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarının duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi.* (Tez No. 899364) [Yüksek lisans tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Çinpolat, E. (2021). Gülten Dayıoğlu çocuk ve gençlik edebiyatı ödülleri'nde yılın romanı ödülünü kazanan eserlerin duyarlık eğitimi açısından incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 13,* 854-872. https://doi.org/10.38155/ksbd.884794

Değer, M. (2019). Doğum sonrası dönem ve fiziksel gelişim. İçinde İ. Yıldırım (Ed.), *Eğitim psikolojisi* (ss. 47-64). Anı Yayıncılık.

Demirel, Ş. (2010). *Edebi metinlerle çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi.

Dilidüzgün, S. (2003). *İletişim odaklı Türkçe derslerinde çocuk kitapları*. Morpa Kültür.

Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını, yazın eğitimine atılan ilk adım*. Tudem Yayıncılık.

Erdal, K. (2009). Eğitim değerleri açısından çocuk kitapları. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- Dergisi, 17,* 1-18.

Etoğlu Kibris, P. (2019). *Çocuk edebiyatı eserlerinin duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi: gülten dayıoğlu örneği*. (Tez No. 607555) [Yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Evsen, K. (2019). *Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirleri ve masallarının duyarlık eğitimi açısından incelenmesi.* (Tez No. 578058) [Yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Göğüş, B. vd. (1998). *Yazın terimleri sözlüğü*. Dil Derneği Yayını.

Gök, A. F. (2013). *Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansıması* (Tez No. 344983) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

İlek, E. G. ve Hasdedeoğlu, O. (2024). Fikrimin ince gülü ile acı ve tatlı hayat'ta toplumsal yabancılaşma ve benmerkezcilik. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, 24*(1), 135-152.

Kaptan, D. (2006). *Mekânın tiyatralliği ve bir örnek olarak Behiç Ak oyunları* (Tez No. 191262) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Karaca, S. (2021). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Gazikitabevi.

Karadeniz, E. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk hikâyelerinin çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi* (Tez No. 536959) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Karakuş Aktan, E. N. (2019, 25-26 Nisan). Duyarlık eğitiminde çocuk edebiyatı yapıtlarının yeri. *Prof. Dr. Sedat Sever'e Armağan Türkçe Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı Kurultayı, 1*, (ss. 178-181). Ankara.

Karakuş Tayşi, E. (2019). Sevim Ak'ın öykülerinin duyarlık eğitimi açısından incelenmesi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları, 19*(19), 303-324. https://doi.org/10.30767/diledeara.542628

Karatay, H. (2007, 10–15 Eylül). Değer aktarımı açısından yerli ve yabancı çocuk edebiyatı ürünleri. İçinde *38. ICANAS, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, (ss. 939- 948). Ankara.

Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Engin Yayınevi.

Kavcar, C., Hengirmen, M., Koçak, M. ve Tümuçin, A. K. (2005). *Türkçe okul sözlüğü*. Engin Yayınevi.

Keskin, Y. ve Öğretici, B. (2013). Sosyal bilgiler dersinde "duyarlılık" değerinin etkinlikler yoluyla kazandırılması: Nitel bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi, 11*, 143-181.

Kırılmaz, H. ve Ayparçası, F. (2016). Modernizm ve postmodernizm süreçlerinin tüketim kültürüne yansımları. *İnsan ve İnsan Dergisi, 3*(8), 32-58. https://doi.org/10.29224/insanveinsan.280014

Kirazlı, N. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğa görelik açısından incelenmesi* (Tez No. 531690) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Melanlıoğlu, D. (2020). Çocuk edebiyatındaki kayıp mültecilerin izinde duyarlılık eğitimi. *Türkiyat Mecmuası, 30*, 161-179.

Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Ezgi Kitapevi.

Noddings, N. (2021). *Eğitimde Yeni Bir Yaklaşım Duyarlılık Eğitimi*. Esma Dumanlı Kadızade ve Barış Karaz (Çev). Pegem Akademi.

Oğuzkan, A. F. (1981). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık.

Oğuzkan. A. F. (2000). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık.

Oktay, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. Epsilon Yayıncılık.

Orçan, M. (2021). Sosyal gelişim. İçinde M. Engin Deniz (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim* (ss. 124-172). Pegem Akademi.

Ören, S. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarındaki eğitici iletiler üzerine bir araştırma* (Tez No. 537279) [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Özbilen Demirtaş, E. (2021). *Koray Avcı Çakman'ın öykü ve romanlarının duyarlık eğitimi açısından incelenmesi.* (Tez No. 685562) [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Özçelik, A. O. (1998). Duyarlık eğitimi. *İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi, 9* (31), 18-27.

Özyıldırım, M. (2024). *Behiç Ak'ın öykü ve romanlarında ebeveyn-çocuk ilişkisi* (Tez No. 869826) [Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Paker, D. A. (2023). *Behiç Ak'ın tiyatrolarında modernizmin ve modern yaşama biçiminin eleştirisi* (Tez No. 805090) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Püsküllüoğlu, A. (2005). *Arkadaş Türkçe sözlük*. Arkadaş Yayınevi.

Püsküllüoğlu, A. (2009). *İlköğretim 6., 7., 8. sınıflar için Türkçe sözlük*. Arkadaş Yayınevi.

Sarıçetin, N. (2022). *Toplumcu gerçekçiliğin çocuk edebiyatı eserlerine yansıması: Behiç Ak ve Christine Nöstlinger örneği* (Tez No. 713764) [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Schopenhauer, A. (2008). *Okumak, yazmak ve yaşamak üzerine*. (Çev. A. Aydoğan). Say Yayınları.

Sever, S. (2015). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Tudem Yayıncılık.

Sever, S. (2017). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayınları.

Sezer, K. (2021). *Türkçe ders kitaplarındaki (1-8) metinlerin duyarlık eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 843964) [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Süngü, A. (2022). *Zeynep Cemali'nin eserlerinde değerlere duyarlık.* (Tez No. 706185) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Şahankaya, A. (2024). *Behiç Ak'ın çocuk romanlarının iletişim becerileri bağlamında incelenmesi* (Tez No. 901447) [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Şimşek, T. ve Yakar, Y. M. (2012). Çocuk ve edebiyat. İçinde T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (ss.13-43). Grafiker Yayınları.

Şirin, M. R. (1994). *99 soruda çocuk edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayını.

Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatı kültürü*. Kök Yayıncılık.

Şirin, M. R. (2016). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı*. Kapı Yayıncılık.

Turan, Ö. (2022). *Behiç Ak'ın çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuk edebiyatının temel ögeleri açısından incelenmesi* (Tez No. 719384) [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü (2011). Türkiye Bilimler Akademisi.

UNICEF, (1989). Çocuk haklarına dair sözleşme. https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEFCocukHaklarinaDairSozlesme.pdf

Uz, M. (2019). *Behiç Ak'ın 'Gülümseten öyküler' dizinindeki hikâye kitaplarının kalıplaşmış söz varlığı açısından incelenmesi* (Tez No. 609280) [Yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Uzun, M. (2023). *Ortaokul seviyesindeki çocuk romanlarının duyarlık eğitimi açısından incelenmesi*. (Tez No. 828889) [Yüksek lisans tezi, Ordu Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Ünalan, D. (2016). *Modern insanın trajik hayatına katlanabilmesinin bir yolu olan kara komedi ve bu bağlamda Behiç Ak'ın Tek Kişilik Şehir ve Güngör Dilmen'in Canlı Maymun Lokantası oyunlarındaki garson karakterlerinin*

incelenmesi (Tez No. 441283) [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Yalçın, A. ve Aytaç, G. (2011). *Çocuk edebiyatı*. Akçağ Yayınları.

Yeniay, S. (2019). *Behiç Ak'ın hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 542409) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2021) *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.

Yıldız, Z. (2019). *Türk çocuk yazını eseri olarak Behiç Ak'ın 'Tombiş Kitaplar' serisi üzerine derlem tabanlı bir araştırma* (Tez No.585524) [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Yılmaz, O. (2018). Çocuk edebiyatı ve eğitim. İçinde T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı* (ss. 327-339). Grafiker Yayınları.

Yüksek, B. (2020). *Çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından Behiç Ak'ın kitaplarında görsel tasarım, değerler ve metin ilişkileri* (Tez No. 649692) [Yüksek lisans tezi, Kocatepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

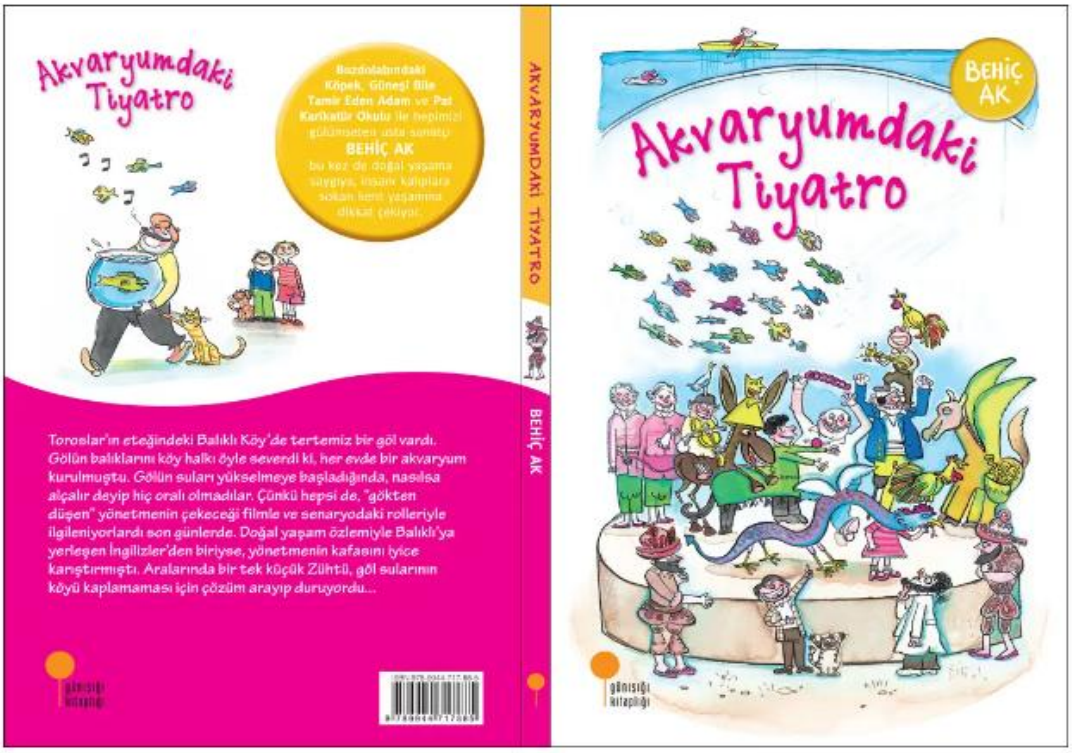
Zerenüz, M. (2024). *Değerler eğitiminin ortaya çıkışı, gelişimi ve temel sorunlarının incelenmesi* (Tez No. 880806) [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Ziya, S. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk romanlarının söz varlığı ve okunabilirlik yönünden değerlendirilmesi* (Tez No. 581721) [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

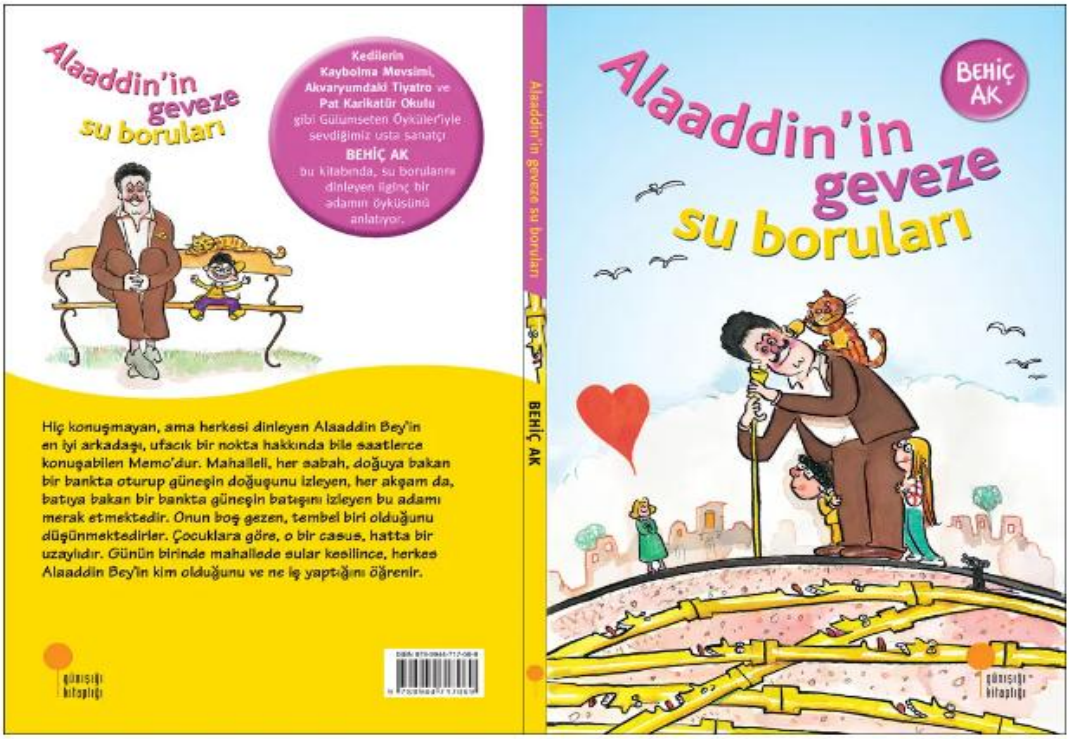
EKLER

EK 1: Behiç Ak'ın Hikâye Kitaplarının Kapak Tasarımları

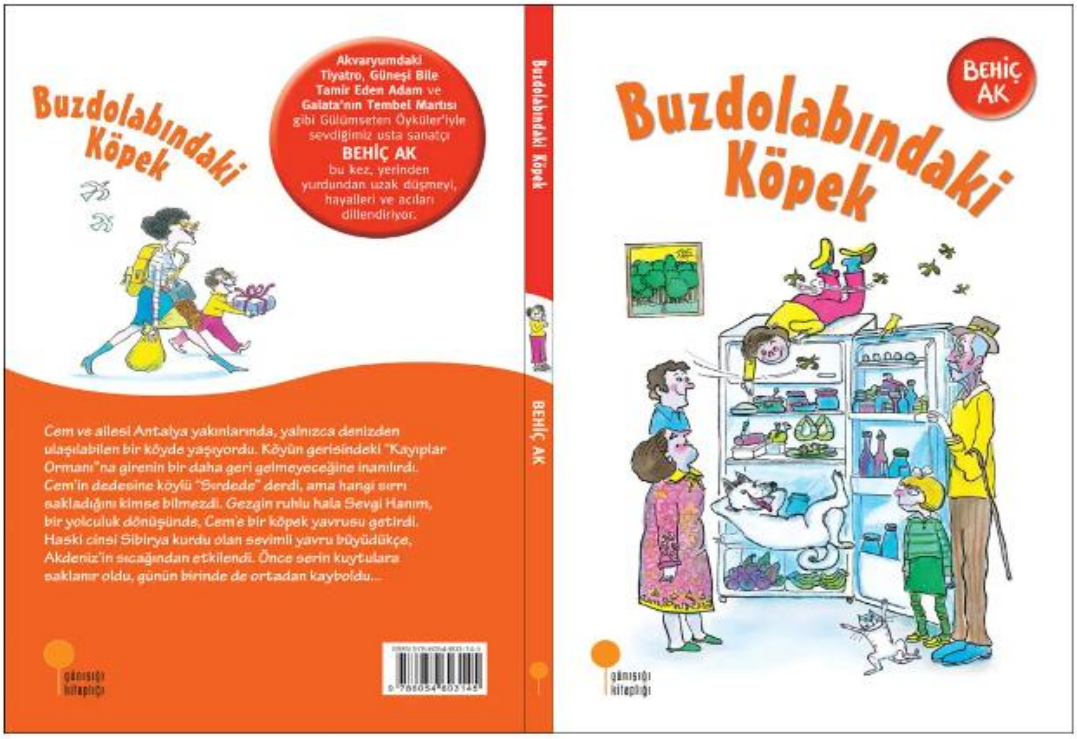
1. "Akvaryumdaki Tiyatro" Adlı Hikâye Kitabının Kapak Tasarımı:



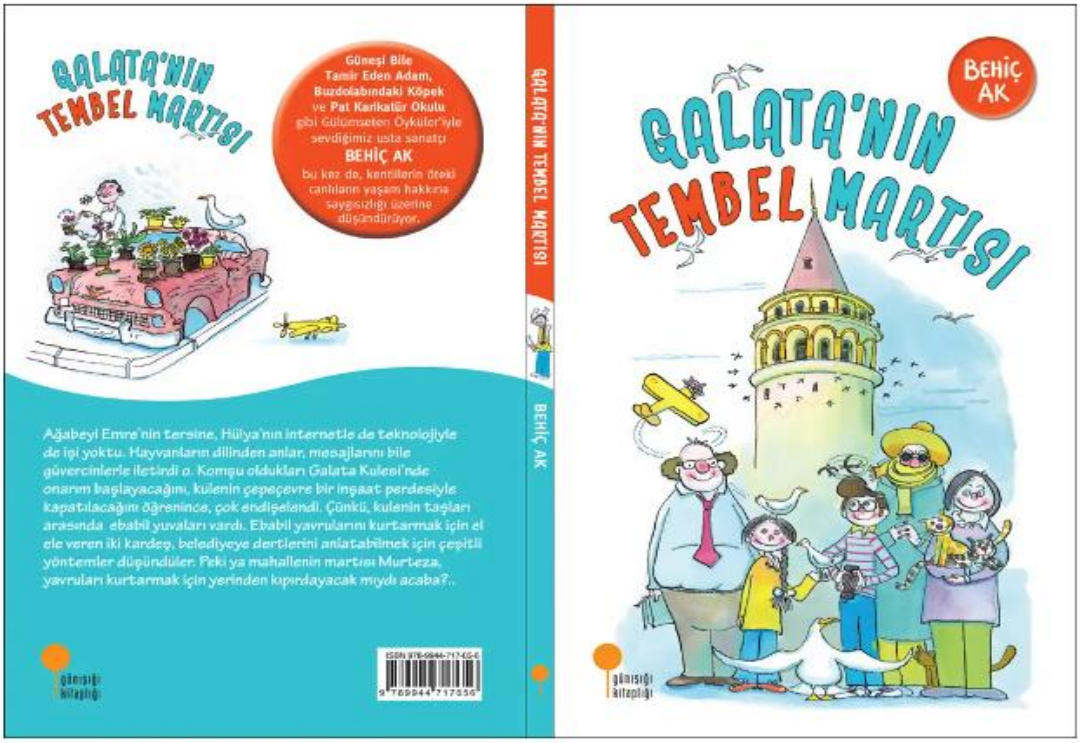
2. "Alaaddin'in Geveze Su Boruları" Adlı Hikâye Kitabının Kapak Tasarımı:



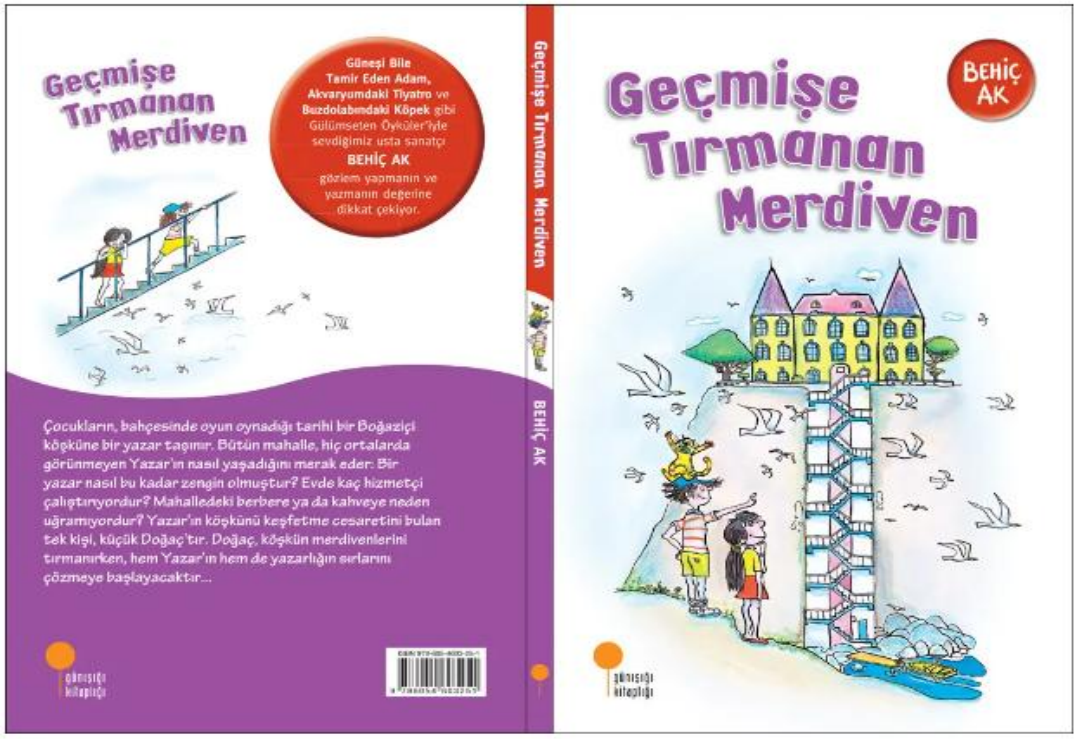
3. “Buzdolabındaki Köpek“ Adlı Hikâye Kitabının Kapak Tasarımı:



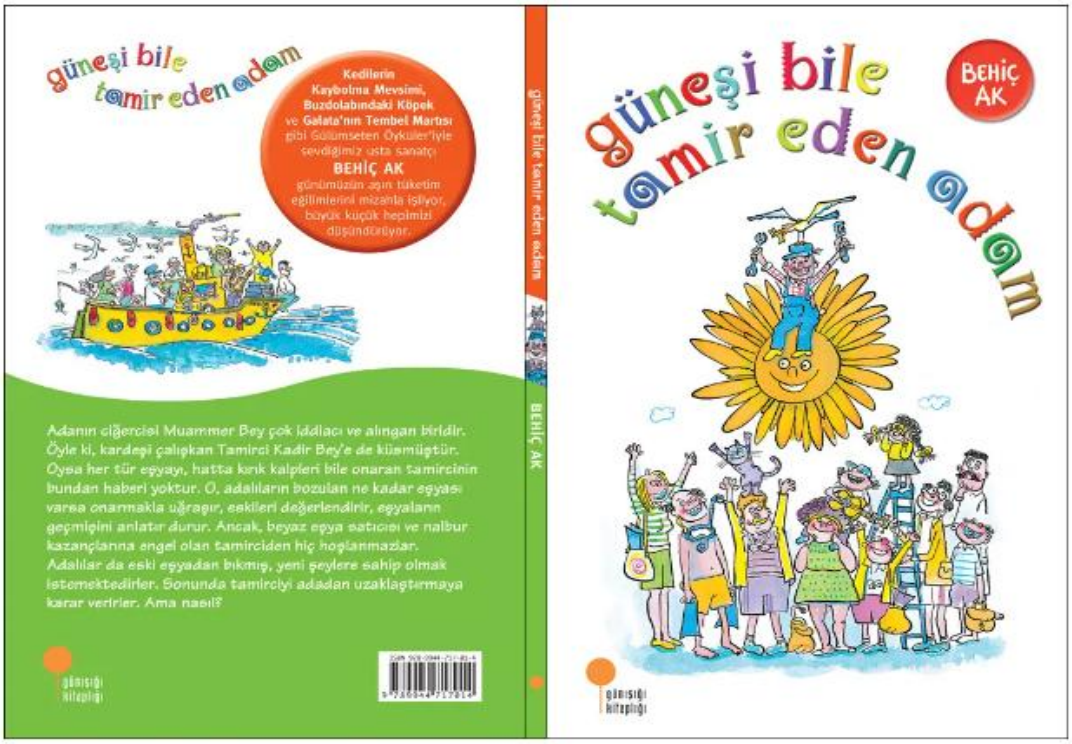
4. “Galata’nın Tembel Martısı“ Adlı Hikâye Kitabının Kapak Tasarımı:



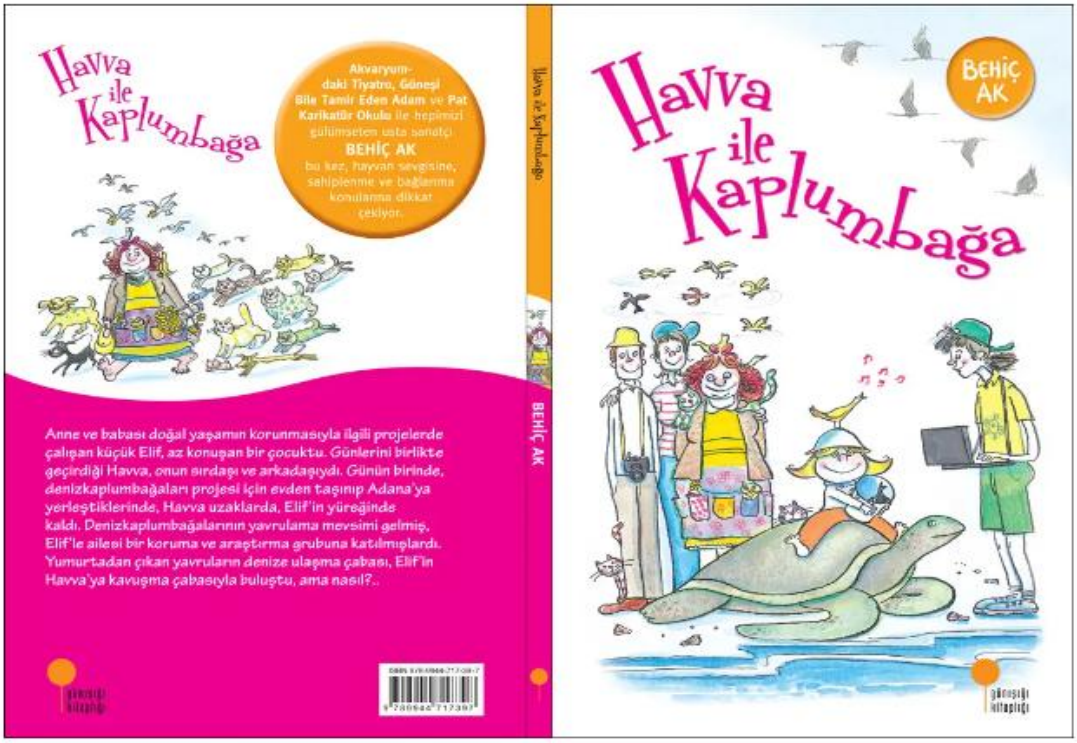
5. "Geçmişe Tırmanan Merdiven" Adlı Hikâye Kitabının Kapak Tasarımı:



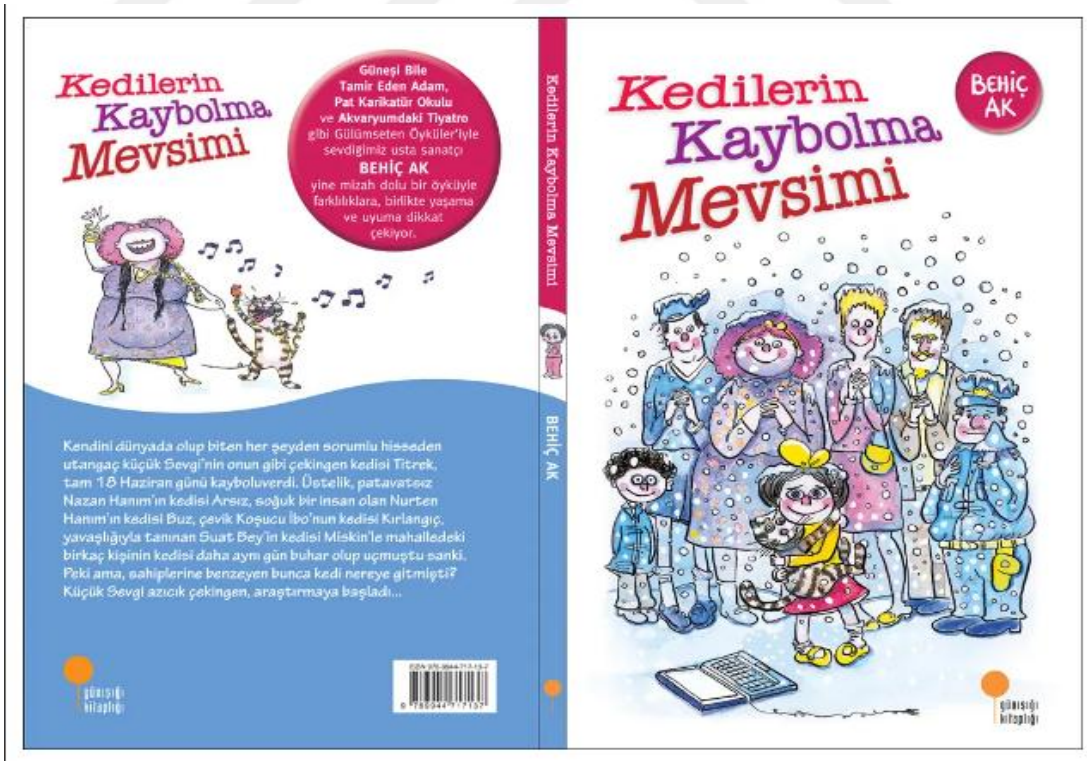
6. "Güneşi Bile Tamir Eden Adam" Adlı Hikâye Kitabının Kapak Tasarımı:



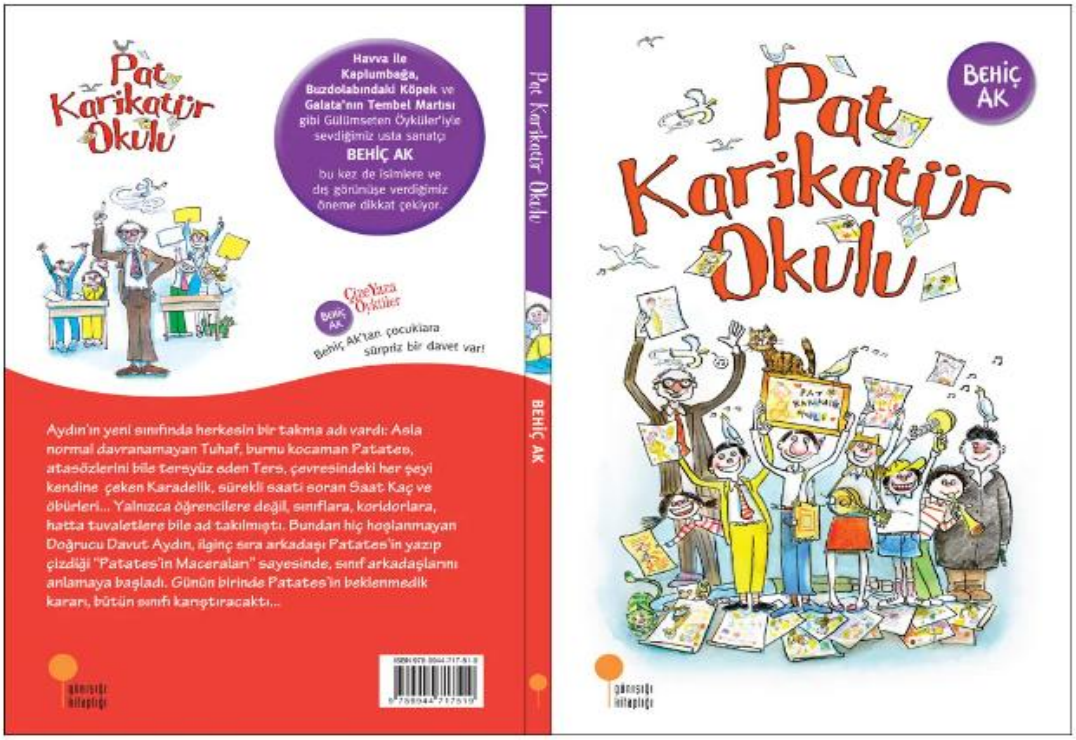
7. “Havva ile Kaplumbağa“ Adlı Hikâye Kitabının Kapak Tasarımı:



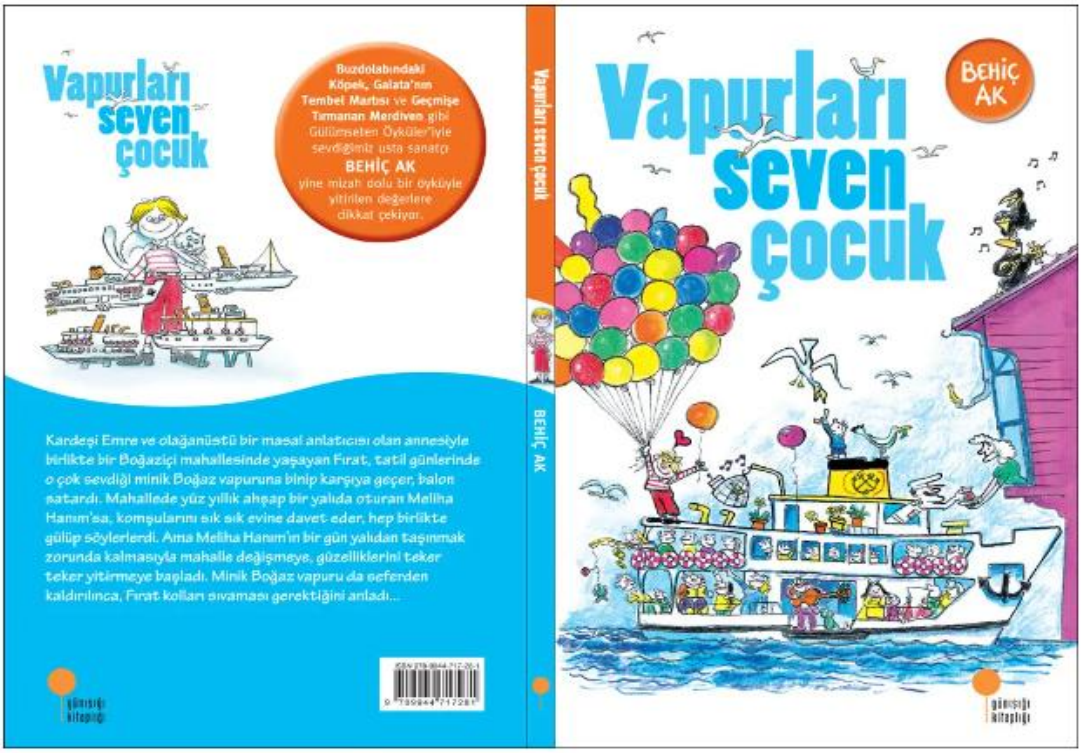
8. “Kedilerin Kaybolma Mevsimi“ Adlı Hikâye Kitabının Kapak Tasarımı:



9. “Pat Karikatür Okulu“ Adlı Hikâye Kitabının Kapak Tasarımı:



10.”Vapurları Seven Çocuk“ Adlı Hikâye Kitabının Kapak Tasarımı:



ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı:	Kübra ARSLAN
Uyruğu:	T.C.

EĞİTİM

Derece	**Kurum**	**Mezuniyet Tarihi**
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi	
Lisans	Erciyes Üniversitesi	28.07.2022
Lise	Şeker Anadolu Lisesi	08.06.2018

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	**Kurum**	**Görev**
2023-Hâlen	Toki Ortaokulu- Kilis	Türkçe Öğretmeni